

8. System edukacyjny (oświata i szkolnictwo)

8.1 Edukacja przedszkolna

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym ogólnie w skali Aglomeracji wzrasta, lecz waha się pomiędzy gminami. Ogólnie wyższy jest w Koninie i gminach miejsko – wiejskich, najmniejszy w wiejskich, gdzie dostęp do przedszkoli jest mniejszy, a tradycyjne metody wychowania dzieci przy rodzinie bardziej w wieku rozpowszechnione. Najwyższy odsetek dzieci uczęszczających do tych placówek w stosunku do liczby dzieci przedszkolnym notuje się w Ślesinie (160,6%), Golinie (115,5%), Rychwale (107,7%) i Sompolnie (105,6%), co oznacza, że przedszkola skupiają tam dzieci z okolicznych terenów wiejskich.

Od 2008 r. notuje się w ogólny wzrost zainteresowania edukacją przedszkolną dzieci, w ślad za czym rośnie liczba miejsc w przedszkolach. Ogólnie w skali Aglomeracji w latach 2008 – 2012 przybyło 27,8% miejsc w przedszkolach (nieco więcej niż w Polsce i Wielkopolsce). Największy wzrost wystąpił w gminach podkonińskich, o dobrej sytuacji budżetowej i objętych intensywną suburbanizacją (Kazimierz Biskupi 230%, Stare Miasto 82,7%). W Koninie wzrost wyniósł 20,6%.

Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli rosła w skali Aglomeracji w tym czasie nawet szybciej (29%, w Polsce tymczasem 24,2%, w Wielkopolsce 25%). W poszczególnych gminach wielkości te wahały się od minimalnych spadków w Golinie po wzrost rzędu 125% w Kazimierzu Biskupim, 105% na terenie wiejskim gm. Sompolno, 96% w gm. Kramsk, 86% w gm. Stare Miasto. Oznacza to, że w niektórych gminach została przekroczona pojemność przedszkoli. W Koninie wzrost liczby dzieci w przedszkolach wyniósł 17,5%.

8.2 Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

W Aglomeracji Konińskiej funkcjonują 83 szkoły podstawowe, z tego 72 w powiecie konińskim i 11 w Koninie. Tymczasem proporcje uczniów wynosiły w 2012 r.: 8096 w powiecie do 4113 w Koninie. Oznacza to, że placówki oświatowe w małych miastach, a zwłaszcza na wsi, są o wiele mniejsze. Ma to dobre i złe strony. W przypadku gimnazjów proporcje były bardziej wyrównane. W Koninie funkcjonowało 9 gimnazjów, do których uczęszczało 2422 uczniów, zaś w powiecie 24 placówki skupiające 4494 uczniów. Rozmieszczenie placówek oświatowych należy uznać za równomierne.

Istotną miarą funkcjonowania systemu edukacji są współczynniki skolaryzacji, opisujące relację liczby uczniów danego typu szkół do liczby dzieci czy młodzież w stosownym przedziale wieku w gminie. Wysokie współczynniki (niekiedy przekraczające 100%) odnotowuje się w miastach, szczególnie w Koninie (około 110%), oraz w gm. Skulsk. Miary te są pośrednim wskaźnikiem zachowań przestrzennych ludności, jako że często wynikają z dowożenia dzieci przez rodziców do miejscowości, gdzie pracują, lub z porozumień zawartych między gminami. Wysokie współczynniki skolaryzacji poprawiają wyniki ekonomiczne placówek oświatowych.

Najniższe współczynniki (w szkolnictwie podstawowym około 86%, w gimnazjach 70-75%) notuje się w gminach Stare Miasto i Kleczew. Wiąże się to prawdopodobnie z przywiązaniem rodziców uczniów do dawnego miejsca zamieszkania. Nawet po wyprowadzce poza miasto nowi mieszkańcy starają się zapisać swoje dzieci do szkoły w mieście, którą wcześniej poznali lub sami kończyli. Dlatego też w gminach tych współczynniki skolaryzacji dla szkół podstawowych spadły w tych gminach o około 8-10%,

a w przypadku gimnazjów nawet o 15%. Nowoprzybywające dzieci i młodzież są ewidencjonowane w obwodach szkolnych jako potencjalni uczniowie, jednak do miejscowych szkół nie zapisywani. Powoduje to określone trudności organizacyjne przy planowaniu liczby oddziałów i miejsc w szkołach, a wraz z tym pogorszenie rachunku ekonomicznego placówek (aczkolwiek opisywane gminy należą do najzasobniejszych w Aglomeracji). Na pozostałych terenach poziomy skolarzacji utrzymują się.

Generalnie liczba uczniów szkół obu szczebli spada (z wyjątkiem szkół podstawowych w gm. Skulsk), co jest odzwierciedleniem zjawisk demograficznych. W najbliższym czasie można spodziewać się niewielkiego wzrostu liczby uczniów, początkowo w szkołach podstawowych, wynikającego ze zwiększonej liczby urodzeń w rocznikach 2008-2010.

Niemal wszyscy uczniowie szkół podstawowych uczą się języków obcych. W niektórych gminach część uczniów ma zajęcia z dwu języków (sytuacja taka występuje w szkołach gminy Sompolno i w jednej ze szkół wiejskich w gm. Kleczew). Sytuacja odwrotna jest rzadkością, niemniej jednak są w Aglomeracji nieliczni uczniowie, którzy nie uczą się żadnego języka jako obowiązkowego.

Gimnazjaliści uczą się najczęściej dwóch języków. Co interesujące, nieco częściej ma to miejsce w gminach powiatu konińskiego niż w samym Koninie. Są jednak gminy, gdzie uczniowie poznają tylko jeden język obcy.

Tab. 21 Zakres obowiązkowej nauki języków obcych w gimnazjach Aglomeracji.

Jednostka terytorialna	ogółem	wszyscy uczniowie	uczący się / wszyscy
	2012	2012	2012
	osoba	osoba	%
Konin	4610	2684	171,8%
Golina	348	348	100,0%
Grodziec	386	193	200,0%
Kazimierz Biskupi	640	320	200,0%
Kleczew	819	412	198,8%
Kramsk	919	475	193,5%
Krzymów	463	317	146,1%
Rychwał	688	368	187,0%
Rzgów	556	278	200,0%
Skulsk	386	194	199,0%
Sompolno	627	376	166,8%
Stare Miasto	515	331	155,6%
Ślesin	848	426	199,1%
Wierzbinek	536	275	194,9%
Wilczyn	243	243	100,0%
Razem Aglomeracja	12584	7240	173,8%
WIELKOPOLSKIE	191525	112631	170,0%
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	2036946	1177480	173,0%
POLSKA	853539	490261	174,1%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wśród obowiązkowych języków obcych dominuje nauczanie angielskiego. Jeśli prowadzone są lekcje drugiego języka, w zdecydowanej większości jest to niemiecki.

W części szkół prowadzi się również nadobowiązkowe nauczanie języków. W tym przypadku uczniowie obu typów szkół najczęściej poznają język niemiecki.

Tab. 22 Dostępność nadobowiązkowej nauki języków obcych w OFAK (szkoły podstawowe).

Jednostka terytorialna	uczący się					wszyscy uczniowie	uczący się / wszyscy	uczący się niemieckiego / uczący się języków
	2008	2009	2010	2011	2012			
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	%	%
Konin	725	369	502	411	258	4171	6,2%	64,0%
Golina	490	502	508	293	188	654	28,7%	93,6%
Grodzic	174	172	87	169	0	385	0,0%	0,0%
Kazimierz Biskupi	444	378	315	298	288	626	46,0%	94,8%
Kleczew	158	0	0	10	96	641	15,0%	100,0%
Kramsk	102	64	55	0	7	646	1,1%	100,0%
Krzymów	110	143	103	59	32	543	5,9%	100,0%
Rychwał	41	0	0	0	0	557	0,0%	0,0%
Rzgów	292	274	252	208	121	451	26,8%	74,4%
Skulsk	0	0	0	0	0	445	0,0%	0,0%
Sompolno	437	345	280	230	73	655	11,1%	100,0%
Stare Miasto	546	308	361	369	346	728	47,5%	66,5%
Ślesin	726	670	404	391	354	849	41,7%	98,0%
Wierzbinek	111	67	64	96	59	518	11,4%	0,0%
Wilczyn	63	158	239	231	216	412	52,4%	100,0%
Razem Aglomeracja	4419	3450	3170	2765	2038	12281	16,6%	83,7%
WIELKOPOLSKIE	37587	29798	30107	30389	26070	208207	12,5%	72,7%
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	bd	bd	138081	128695	105879	858285	12,3%	62,8%
POLSKA	383773	302934	287991	272594	229508	2160861	10,6%	63,5%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Największe możliwości nadobowiązkowej nauki języków istnieją w szkołach podstawowych gmin Wilczyn, Kazimierz Biskupi, Stare Miasto, oraz w szkole w Ślesinie. Co ciekawe, częściej możliwości takie są tworzone na terenach wiejskich. Niepokojącym zjawiskiem jest stała redukcja liczby uczniów objętych takimi możliwościami w niemal wszystkich gminach (podobnie jak w Polsce i województwie). Na tle porównywanych obszarów sytuacja w OFAK jest wciąż korzystniejsza.

Nauczanie nadobowiązkowe języków obcych w gimnazjach jest prowadzone najczęściej w tych placówkach, gdzie zapewniono obowiązkowe lekcje tylko jednego języka.

W przypadku nauczania o obowiązkowego dwu języków, nauczanie nadobowiązkowe nie występuje. Również i w tej grupie dominuje nauczanie języka angielskiego.

Tab. 23 Dostępność nadobowiązkowej nauki języków obcych w OFAK (gimnazja).

Jednostka terytorialna	uczący się					wszyscy uczniowie	uczący się / wszyscy	uczący się niemieckiego / uczący się języków		
	2008	2009	2010	2011	2012				2012	2012
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba				osoba	%
Konin	1544	1113	413	642	549	2684	20,5%	465		
Golina	483	471	408	393	348	348	100,0%	302		
Grodzic	248	233	0	0	0	193	0,0%	0		
Kazimierz Biskupi	409	268	130	0	0	320	0,0%	0		
Kleczew	463	385	134	0	0	412	0,0%	0		
Kramsk	149	80	124	0	0	475	0,0%	0		
Krzymów	0	155	46	0	171	317	53,9%	171		
Rychwał	384	237	110	0	0	368	0,0%	0		
Rzgów	141	124	90	0	0	278	0,0%	0		
Skulsk	0	145	75	0	0	194	0,0%	0		
Sompolno	433	280	278	174	113	376	30,1%	38		
Stare Miasto	422	248	116	0	146	331	44,1%	0		
Ślesin	623	0	0	0	0	426	0,0%	0		
Wierzbinek	387	29	110	0	0	275	0,0%	0		
Wilczyn	307	200	94	248	243	243	100,0%	204		
Razem Aglomeracja	5993	3968	2128	1457	1570	7240	21,7%	1180		
WIELKOPOLSKIE	66215	51093	35615	22413	21237	112631	18,9%	14526		
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	bd	bd	148718	90791	78369	490261	16,0%	51447		
POLSKA	655954	486627	340819	203854	189407	1177480	16,1%	126765		

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Szkoły w Aglomeracji są dobrze wyposażone, zwłaszcza w infrastrukturę sportową. W pojedynczych szkołach podstawowych i 1 gimnazjum uczniowie nie mają możliwości korzystania z internetu.

Liczby uczniów przypadające na 1 komputer w szkołach są w skali OFAK zbliżone do ogólnokrajowych, natomiast w poszczególnych jednostkach wahają się. Ogólnie najniższe są - w przypadku szkół podstawowych - w szkołach wiejskich, a najwyższe - w miastach

(Sompolno, Konin). Szkoły wiejskich są po prostu mniejsze i mają mniej liczne oddziały. W przypadku gimnazjów ta zależność nie występuje, choć ponownie w miastach na 1 komputer przypada więcej uczniów niż w gimnazjach wiejskich.

8.3 Poziom nauczania – wyniki testów gimnazjalnych

Średnie wyniki testów gimnazjalnych w powiecie są niższe od średniej dla województwa i okręgu. W Koninie natomiast zbliżone lub lepsze, w zależności od przedmiotu. Należy jednak zauważyć, że Wielkopolska, stanowi część okręgu szkolnego, w którym regularnie notuje się najniższe w kraju wyniki testów gimnazjalnych.

Tab. 24 Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2013 r. w układzie gmin OFAK.

przedmiot / jednostka terytorialna	historia, wos	język polski	przedmioty przyrodnicze	matematyka	język angielski poziom podstawowy	język angielski poziom rozszerzony	język niemiecki poziom podstawowy	język niemiecki poziom rozszerzony	język francuski poziom podstawowy	język francuski poziom rozszerzony
Konin	58,61	61,65	58,48	47,17	65,39	46,21	65,26	44,88	50,57	25,86
Golina	56,89	55,86	57,63	43,73	53,56	29,24	62,12	34,2		
Grodzic	55,15	67,61	59,79	53,93	66,83	40,47	73	53		
Kazimierz Biskupi	58,17	58,96	57,15	45,75	60,42	37,05	43,89	28,88		
Kleczew	56,98	60,85	58,18	46,73	60,43	38,77	49,23	63		
Kramsk	52,48	56,45	58,5	49,89	59,05	35,19				
Krzymów	49,38	56,25	56,53	43,88	48,69	37,78	52,25	28,13		
Rychwał	54,58	57,02	55,27	38,52	52,38	32,5				
Rzgów	56,62	63,8	59,88	45,78	56,1	35,85	48,14			
Skulsk	53,55	53,5	58,31	45,16	64,08	39,02				
Sompolno	55,87	58,02	54,8	49,55	55,21	38,14	47,25	27,53		
Stare Miasto	56,75	61,87	59,13	54,66	61,8	36,22	62,75	40		
Ślesin	53,61	55,98	55,64	45,4	62,68	39,91	67,25	80		
Wierzbinek	51,94	56,71	56,55	41,75	53,96	33,46			46,3	26,5
Wilczyn	57,73	55,53	54,79	40,59	53,31	31,39	53,23	44		
<i>Powiat koniński</i>	54,95	58,29	57,23	46,11	57,69	36,04	51,65	33,66	46,3	26,5
WIELKOPOLSKIE	56,56	59,99	58,18	47,52	61,82	44,55	57,33	37,06	80,87	65,88

Opracowanie własne na podstawie: <http://gimnazjum.ewd.edu.pl/> [dostęp: 10.04.2014]

8.4 Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Na terenie Aglomeracji funkcjonuje 11 liceów ogólnokształcących, z tego 8 w Koninie i 3 w powiecie. Większość liceów funkcjonuje w ramach zespołów szkół ponadgimnazjalnych. Liczba uczniów w liceach utrzymuje się w ostatnich latach na podobnym poziomie, lekko spadając w związku z mniej licznymi rocznikami. Liczba uczniów

liceów konińskich w latach 2008 – 2012 wzrosła z 2729 do 2883, liceów w pozostałych miejscowościach (Kleczew, Sompolno, Żychlin) – spadła z 669 do 449. Do klas I uczęszczało w 2012 r. 1217 osób (w szkołach poza Koninem 143), zaś absolwentami w owym roku zostało 1186 osób (w powiecie 204).

Wśród grup kierunków kształcenia ponadgimnazjalnego, zarówno dla młodzieży, jak i dla dorosłych, dominują: inżynieryjno – techniczne, usługi dla ludności i ekonomiczno-administracyjne. Najpopularniejsze kierunki to: informatyk, ekonomista, technik żywienia zbiorowego i gospodarstwa domowego

W Aglomeracji funkcjonuje 8 zasadniczych szkół zawodowych, w tym 5 w Koninie i 3 w powiecie (Sompolno, Wilczyn, Żychlin). Do placówek tych uczęszczało w 2012 r. 1405 uczniów. Ich liczba utrzymuje się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie. W klasach I uczyło się 541 osób, a więc rokuje to dalsze utrzymanie liczebności tego typu placówek.

W 13 technikach na terenie Aglomeracji uczyło się w 2012 r. 2985 uczniów, w tym w I klasie 839. Absolwentami zostało zaś 688. Zauważa się wzrost popularności tego typu szkół mieszczących się w Koninie i Sompolnie, kosztem wygaszanych liceów zawodowych oraz techników w Kleczewie i Żychlinie. Sytuacja ta oznacza perspektywę znacznego ograniczenia działalności lub likwidacji Zespołu Szkół Ekonomiczno-Usługowych im. Fryderyka Chopina w Żychlinie w Żychlinie. Już wstrzymano tam rozbudowę części dydaktycznej. W ramach opisywanych zespołów szkół w Koninie, Sompolnie i Żychlinie, a od 2009 r. także w Wilczynie działają też technika uzupełniające dla dorosłych. Ich popularność stale rośnie. W 2008 r. uczęszczało tam 518 osób, w 2012 r. 602.

Łącznie na szczeblu ponadgimnazjalnym w 2012 r. uczyły się w OFAK 8653 osoby. Zauważa się rosnącą koncentrację tego poziomu nauczania w Koninie.

Uczniowie szkół tego szczebla uczą się obowiązkowo najczęściej jednego języka obcego. W Koninie są to w podobnej proporcji: angielski i niemiecki. 246 uczniów uczy się także łaciny (w klasach humanistycznych). Nieliczni uczniowie uczą się rosyjskiego i francuskiego. W zespołach szkół w Kleczewie i Sompolnie nauczanie tych języków występuje znacznie częściej, kosztem niemieckiego. Możliwość nadobowiązkowej nauki języka obcego mają tylko uczniowie szkół konińskich. Warto wspomnieć, że liczba uczniów objętych takim nauczaniem, ograniczona w latach 2008-2011 z 2223 do 179, w 2012 r. wzrosła do 1832. Stanowią oni 21% uczniów szczebla omawianych szkół.

Obraz edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym uzupełnia Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rychwale, zapewniający kształcenie zawodowe i przyuczanie do zawodu.

Szkoły ponadgimnazjalne w OFAK zapewniają kształcenie w ponad 50 profilach i specjalizacjach, które stanowią próbę odpowiedzi na tendencje panujące w gospodarce, także lokalnej.

Z uwagi na rozdzielność organów prowadzących (starostów) zauważyć można swoistą „konkurencję” między szkołami Konina i powiatu w sytuacji spadającej liczby uczniów, która grozi koniecznością ograniczenia działalności lub likwidacji niektórych szkół. Ponieważ teren Aglomeracji Konińskiej stanowi jednolity, spójny rynek pracy, istnieje możliwość całościowego podejścia do planowania liczby i kierunków nauczania młodzieży.

Istnieją też szerokie możliwości doksztalcenia, zmian kwalifikacji, także oferty finansowane ze środków wspólnotowych, prowadzone głównie przez specjalne, najczęściej

niepubliczne ośrodki szkoleniowe. W 2013 r. skupiały one w samych Koninie 3700 uczniów i słuchaczy. Są to głównie szkoły policealne kształcące w następujących kierunkach: technik rachunkowości, informatyk, elektryk, elektronik, organizacji reklamy, ochrony osób i mienia, hotelarstwa, administracji, fryzjerstwa. Są wśród nich również szkoły dla młodzieży: gimnazjum, liceum ogólnokształcące i liceum profilowane.

8.5 Poziom nauczania – wyniki egzaminów zawodowych i maturalnych

Stosunkowo dobra dostępność szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Aglomeracji Konińskiej nie przekłada się na wyniki matur i egzaminów zawodowych, które są niepokojące, szczególnie w powiecie ziemskim.

Zdawalność matur kształtowała się w 2012 r. następująco:

- j. polski: m. Konin 53,22, powiat 49,09 (śr. woj. - 54,64)
- j. angielski: m. Konin 69,51, powiat 50,48 (najgorsze w woj. Wlkp.) (śr. woj. 69,40)
- matematyka: m. Konin 58,35, powiat 40,90 (najgorsze w woj. Wlkp.) (śr. woj. 56,39)

Natomiast wyniki egzaminów zawodowych były znacznie niższe od średniej dla Wielkopolski

- zawody robotnicze - m. Konin - 71,30%, powiat 72,58% (Poznań - 80,89%)
- zawody techniczne - m. Konin - 61,06%, powiat 57,14% (Poznań - 71,11%)

Szczególnie zastanawiające wyniki w zakresie języków, zwłaszcza angielskiego (zarówno w gimnazjach jak i szkołach ponadgimnazjalnych).

Pewien obraz motywacji i poglądów uczniów zawiera „Raport końcowy z realizacji projektu Obserwatorium Rynku Pracy Wielkopolski Wschodniej” z czerwca 2012 r.⁹¹ W badaniach tych brali udział uczniowie Zespołu Szkół Górniczo-Energetycznych w Koninie i Zespołu Szkół Ekonomiczno-Usługowych w Żychlinie. Z uwagi na podobny charakter i sytuację gospodarki w Koninie i powiatach sąsiednich, badania te należy uznać za wartościowe źródło informacji.

Jako motywacje wyboru szkoły najczęściej (74,7% wskazań) podawano chęć zdobycia konkretnego zawodu. Zadowolenie z wyboru szkoły deklarowało 82,7% badanych, a z kierunku nauki 70%. 1/3 uczniów chciała pozostać na miejscu, 1/3 zaś opuścić ten teren. Ankietowani mieli małą wiedzę o rynku pracy. 65,3% uczniów chciało kształcić się dalej.

8.6 Szkolnictwo wyższe

W Koninie funkcjonowały w 2012 r. 3 szkoły wyższe oraz 7 jednostek zamiejscowych innych uczelni. Łącznie skupiały one 3152 studentów.

Największą i najbardziej znaną konińską uczelnią jest Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (PWSZ) działająca od roku akademickiego 1998/1999. Obecnie w PWSZ działają trzy wydziały: Mechaniki i Budowy Maszyn, Społeczno-Humanistyczny oraz Kultury Fizycznej i Ochrony Zdrowia, a w ich ramach 11 katedr, 13 kierunków studiów I stopnia i 37 specjalności, w tym specjalności związane ze specyfiką lokalnego rynku pracy bądź perspektywicznymi kierunkami rozwoju OFAK. Są to:

- Na kierunku Turystyka i rekreacja: obsługa ruchu turystycznego, rekreacja ruchowa, menedżer turystyki i rekreacji, turystyka uzdrowiskowa,

⁹¹ [http://www.kig.konin.pl/obserwatorium/...](http://www.kig.konin.pl/obserwatorium/) [dostęp: 15.04.2014]

- Na kierunku Mechanika i budowa maszyn: maszyny i urządzenia energetyczne, przygotowanie i organizacja produkcji, automatyzacja urządzeń.

Od roku 2014/2015 prowadzona będzie nowa specjalność – logistyka, a także planuje się uruchomienie studiów II stopnia na kierunku filologia angielska z językiem niemieckim oraz filologia germańska z językiem angielskim.

Poza tym dostępnych jest 19 specjalności studiów podyplomowych. Uczelnia aktywnie współpracuje ze środowiskami samorządowymi przy ustalaniu kierunków kształcenia, czego efektem są 4 specjalności podyplomowe prowadzone współpracy z instytucjami lokalnymi, opisane w p. 13 Diagnozy.

Uczelnia szeroko stosuje techniki metody interaktywne, ma też platformę e-learningową, na której uruchomiono 24 kursy dla studentów. PWSZ stara się ułatwiać funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym. Wybudowano podjazdy dla wózków do wszystkich budynków uczelni, specjalne windy i sanitariaty. W Bibliotece uczelnianej utworzono stanowisko komputerowe z oprzyrządowaniem dla osób niedowidzących.

PWSZ w ramach unijnego programu edukacyjnego Erasmus współpracuje z ponad 40 uczelniami z krajów całej niemal Europy. Obiekty uczelni są nowoczesnie urządzone. Uczelnia współpracuje z przedsiębiorcami, administracją samorządową, organizacjami pozarządowymi.

Kolejną uczelnią jest Wyższa Szkoła Kadr Menedżerskich. Uczelnia oferuje kilka kierunków studiów, w tym energetykę; na ekonomii prowadzone są pierwsze w Koninie studia II stopnia. Specjalności „lokalne” na WSKM to ekonomia agrobiznesu, ekonomia sektora energetyki. Uczelnia oferuje też bezpłatne studia podyplomowe dofinansowane ze środków UE w ramach EFS: ekonomia sektora kultury i odnawialne źródła energii.

Trzecią konińską szkołą wyższą jest Wyższa Szkoła Pedagogiczno-Techniczna. Dostępne są tu 2 kierunki studiów dziennych i 28 specjalności podyplomowych.

Oprócz uczelni miejscowych w Koninie działają:

- Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi – Wydział Zamiejscowy w Koninie,
- Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Koninie,
- Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie – Studium Teologii we Włocławku – Oddział w Koninie,
- Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych w Poznaniu-Wydział Zamiejscowy w Koninie,
- Politechnika Poznańska, Wydział Zamiejscowy w Koninie,
- Wyższa Szkoła Ubezpieczeń w Krakowie-Regionalny Ośrodek Kształcenia Kadr w Koninie,
- Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi Wydział Zamiejscowy w Koninie.

W najnowszym rankingu uczelni wyższych w Polsce (maj 2014), w grupie Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych konińska uczelnia zajęła 7. miejsce, uzyskując

ogólną punktację 65.45 pkt. (gdzie 100 pkt. otrzymuje uczelnia najlepiej oceniona)⁹². Wśród ocenianych kryteriów, PWSZ w Koninie uzyskała następujące oceny:

- Prestiż: 59.99 pkt.
- Siła naukowa: 73.41 pkt.
- Warunki studiowania: 64.18 pkt.
- Innowacyjność: 25.98 pkt.
- Umiejdzynarodowienie: 34.64 pkt.

Cieszyć może punktacja za siłę naukową, warunki studiowania i prestiż, jednak niepokojące są wyniki w dwu ostatnich kryteriach. Innowacyjność jest mierzona wielkością pozyskanych środków UE, natomiast umiejdzynarodowienie to przede wszystkim aktywność kontaktów zagranicznych, zwłaszcza w zakresie wymiany studentów i nauczycieli akademickich⁹³.

W cytowanych już badaniach rynku pracy Wielkopolski Wschodniej przeprowadzono 25 wywiadów ze studentami PWSZ (22) i WSKM (3). Najczęstszymi powodami wyboru uczelni były bliskość, łatwość dojazdu (76%), kierunki kształcenia – (56%), konkretny zawód (32%), zainteresowania (28%) . Tak ukierunkowane opinie wskazują, że konińskie uczelnie mają zasięg subregionalny i uzupełniają ofertę edukacyjną największych ośrodków, przez co mogą „pozwolić sobie” na bardziej lokalny profil. 96% ankietowanych było zadowolonych z wyboru uczelni, 84% z kierunku studiów. 56% nie chciało związać swojego życia z miejscem studiów (20% zamierzało, 20% nie miało zdecydowanej odpowiedzi). Według pytanym, niewysoki odsetek studentów korzysta z Biur Karier.

Mimo niewielkiej liczby wypowiedzi, zarysowały się pewne symptomatyczne tendencje. Otóż można przypuszczać, że uczelnie konińskie są raczej wybierane przez tych, którzy nie mają możliwości studiowania w innych, oddalonych miastach. Nie przyciągają raczej osób spoza dawnego województwa konińskiego, a także nie kształtują w wyraźny sposób lokalnego rynku pracy. Zapewniają raczej dobrą dostępność do wykształcenia licencjackiego, które potem jest wykorzystywane przeważnie poza konińskim rynkiem pracy.

8.7 Potrzeby tworzenia i wdrażania innowacyjnych metod nauczania;

Wobec ogólnego kryzysu w zakresie wyników edukacji, a także w związku z potrzebami lokalnego rynku pracy istnieje poważna potrzeba rozwijania nowych obszarów i metod nauczania. Opiswanej potrzebie sprzyja obecność jednostek naukowo-badawczych. PWSZ w Koninie zainicjowała projekty wykraczające poza program kształcenia. Są to Akademia Młodej Przedsiębiorczości, Akademia Praktyków Biznesu i Akademia Młodego Studenta. Nie do przecenienia jest też działalność instytucji otoczenia biznesu takich jak Konińska Izba Gospodarcza i Agencja Rozwoju Regionalnego oraz firm takich jak Nuvarro. Ważne są jednak odpowiednia strategia informacyjna i współpraca celem uniknięcia rozproszenia działań. Aglomeracja Konińska jest bowiem obszarem stosunkowo niewielkim, a potrzeby są znaczące.

8.8 Kształcenie ustawiczne

W Koninie działa Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Stefana Batorego, miasto prowadzi też współpracę z Centrum Kształcenia Praktycznego. W ramach

⁹²Ranking „Perspektyw” za 2013 r.

⁹³Ranking „Perspektyw” za 2013 r.

kształcenia ustawicznego proponuje się możliwości kształcenia na odległość, z zamiarem ich rozwijania. Współ z rozwojem dostępu do sieci szerokopasmowej daje to możliwość wyrównania szans edukacyjnych osobom, które z różnych przyczyn nie mogą dojeżdżać do Konina.

Paletę szans edukacyjnych w innej formie w OFAK uzupełniają coraz popularniejsze formy powiększania wiedzy dla osób, które dawno zakończyły edukację, a także przeważnie nie pracują już zawodowo. W Aglomeracji działają między innymi Uniwersytet i Politechnika Trzeciego Wieku w Koninie, a od maja 2014 r. także Goliński Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Sytuacja w zakresie edukacji ma kluczowe znaczenie w okresie przemian strukturalnych gospodarki, jakie zachodzą w Aglomeracji.

Kształcenie niezbędnych umiejętności ma miejsce już w przedszkolach. Dostępność tych placówek, wcześniej wykazująca niedobory, notuje ostatnio znaczną poprawę. OFAK dysponuje równomierną siecią szkół podstawowych i gimnazjów, przy czym liczba uczniów rokrocznie maleje. Wszyscy uczniowie mają zapewnioną naukę języków obcych, głównie angielskiego, następnie niemieckiego. Nieznaczne deficyty istnieją w zakresie informatyzacji. Wyniki nauczania gimnazjalnego należą jednak (poza Koninem) do najłabszych w województwie.

Następuje koncentracja nauczania ponadgimnazjalnego w Koninie i w Sompólnie. Zdawalność matur jest w powiecie konińskim najniższa w Wielkopolsce, w Koninie zaledwie dorównuje średniej wojewódzkiej (która w skali Polski jest niewysoka). Wyniki nauczania są więc w Aglomeracji niepokojące.

Szkoły wyższe samodzielne, lub ich placówki zamiejscowe, działają w Koninie, skupiając ponad 3 tys. studentów. Koniński ośrodek akademicki ma charakter subregionalny. Większość studentów nie wiąże swej przyszłości z Obszarem.

Funkcjonują także placówki kształcenia specjalnego, praktycznego i ustawicznego.

9. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców

9.1 Dostępność placówek ochrony zdrowia i aptek. Liczebność personelu medycznego

Konin jest centrum usług medycznych dla obszaru byłego województwa konińskiego. Wojewódzki Szpital Zespolony świadczy specjalistyczne usługi zdrowotne w zakresie profilaktyki, poprawy zdrowia oraz diagnostyki. Szpital obsługuje teren w zakresie leczenia ogólnego cały teren OFAK, a w zakresie leczenia specjalistycznego również powiaty sąsiednie. Liczba łóżek w placówce wzrosła w latach 2008 – 2012 z 802 do 909. Oznacza to wzrost liczby łóżek szpitalnych na 10 000 mieszkańców z 38 do 43. Wciąż jednak jest to wskaźnik mniejszy od wojewódzkiego i krajowego, które pozostawały w tym czasie w przedziale 47-49. Szpital jest zlokalizowany po południowej stronie konińskiej Starówki, po przeciwnej więc stronie Warty aniżeli miejsce zamieszkania większości ludności OFAK.

Na koniec 2012 roku funkcjonowało w Aglomeracji Konińskiej 113 przychodni i poradni, w tym 2 jako publiczne ZOZ. Od 2008 r. liczba ich wzrosła o 23, lecz wzrost ten miał miejsce głównie w Koninie, gdzie przybyło 20 punktów.

W powiecie działało 45 praktyk lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, z tego 26 w Koninie, po 1 w każdym z pozostałych miast i 14 na wsi. W stosunku do 2008 r. liczba tych placówek spadła w Koninie o 9, a na terenach wiejskich przybyły 2. Wciąż jednak dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej jest wielce zróżnicowany. W Koninie na jedną placówkę przypada niespełna 3000 mieszkańców, w miastach powiatu ponad 3600, a na terenach wiejskich ponad 7800.

Są to jednak wskaźniki zbliżone do wojewódzkich, a jak na Polskę dosyć korzystne. O wiele bardziej niekorzystna sytuacja jest w zakresie liczebności personelu medycznego. Obrazuje to poniższa tabela.

Pod względem liczby lekarzy Konin, z uwagi na siedzibę dużego szpitala specjalistycznego, ma charakterystyki korzystniejsze niż te dla Polski i województwa. Dentystów jest w Koninie mniej niż średnio w kraju, choć znacznie więcej niż przeciętnie w województwie.

W powiecie konińskim pracuje natomiast bardzo mała liczba lekarzy, lekarzy - dentystów i najmniejsza w województwie liczba pielęgniarek i położnych na 1000 mieszkańców (w 2011 r. pielęgniarek 6,9, województwo 38,6; położnych 0,1, województwo 0,6). Biorąc pod uwagę cały teren OFAK, liczba lekarzy i pielęgniarek kształtuje się niekorzystnie wobec Wielkopolski i kraju. Nieco lepiej jest w przypadku dentystów.

Tab. 25 Przychodnie i praktyki lekarskie w Aglomeracji Konińskiej.

Jednostka terytorialna	ogółem					praktyki lekarskie w miastach					praktyki lekarskie na wsi				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Polska	14853	16252	16608	19151	19412	4895	5246	5230	4901	4692	1607	1663	1697	1686	1598
Polska - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	0	0	5813	6541	6582	0	0	2222	2223	2112	0	0	976	971	909
Woj. Wielkopolskie	1295	1401	1493	1783	1801	517	570	600	641	604	183	191	198	203	195
Powiat koniński	39	40	43	44	42	5	6	5	5	5	12	12	14	14	14
Konin	51	53	62	68	71	35	29	29	28	26	0	0	0	0	0
Razem Aglomeracja	90	93	105	112	113	40	35	34	33	31	12	12	14	14	14

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Mimo niekorzystnych wskaźników liczby lekarzy w stosunku do liczby mieszkańców Aglomeracji, w latach 2008 – 2011 nastąpiła na terenie Aglomeracji zauważalna redukcja personelu lekarskiego, a w przypadku dentystów – wręcz drastyczna. Spadek liczby lekarzy (biorąc pod uwagę podstawowe miejsca pracy, przeważnie szpitale lub przychodnie specjalistyczne) wyniósł 27,6%, przy czym w Koninie 22,8%, a w powiecie 63,2%. Dentystów ubyło niemal 44%, z tego w Koninie 34,4%, w powiecie 60%.

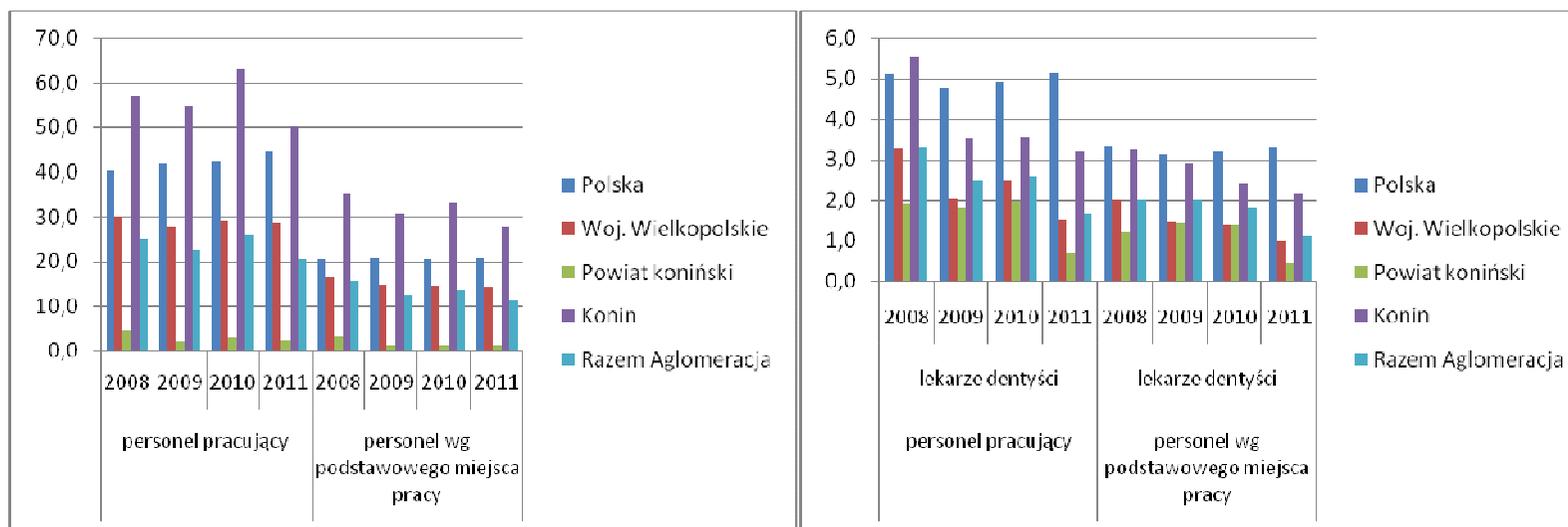
Należy zauważyć, że poszczególni członkowie personelu leczniczego obsługują najczęściej kilka placówek. 1 lekarz pracuje średnio na ponad 2 etatach (w Koninie 1,8), a lekarz-dentysta ma średnio 1,5 etatu. Oznacza to, że ubytek jednego lekarza czy dentysty może spowodować zamknięcie 2-3 gabinetów, szczególnie w mniejszych miejscowościach.

Tab. 26 Zmiany liczebności personelu lekarskiego w Aglomeracji w latach 2008-2011 na tle obszarów porównywanych.

lekarze dentyści	personel pracujący wg podstawowego miejsca pracy								personel pracujący							
	lekarze				ogółem				lekarze				lekarze dentyści			
	ogółem				ogółem				ogółem				ogółem			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Polska	78086	79015	79337	80358	12765	11855	12326	12797	154428	159712	162522	172304	19533	18239	18909	19862
Woj. Wielkopolskie	5532	5026	4984	4882	681	499	483	336	10188	9449	9974	9889	1117	694	858	530
Powiat koniński	38	13	18	14	15	18	18	6	58	27	35	31	24	23	25	9
Konin	281	244	261	217	26	23	19	17	456	434	498	392	44	28	28	25
Razem Aglomeracja	319	257	279	231	41	41	37	23	514	461	533	423	68	51	53	34

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ryc. 14 Liczba lekarzy i lekarzy – dentyстів na 10 000 mieszkańców – porównania.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 27 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 aptekę w Aglomeracji Konińskiej.

Jednostka terytorialna	Ludność na aptekę ogólnodostępną				
	2008	2009	2010	2011	2012
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Konin	2101	2149	2384	2235	1996
Golina	3829	3847	3917	2950	2955
Grodziec	2627	0	5271	5288	5258
Kazimierz Biskupi	10899	10983	11040	11145	5593
Kleczew	3271	3298	3324	3325	3326
Kramsk	10283	10348	10547	3551	3580
Krzymów	7217	7288	7428	7511	7641
Rychwał	4177	4164	4186	2794	4203
Rzgów	6933	6981	7068	7083	7141
Skulsk	6209	6209	6276	6230	6240
Sompolno	5234	3486	3523	3519	3510
Stare Miasto	10858	5527	3740	3783	3821
Ślesin	2740	3445	3456	2775	2785
Wierzbiniek	0	0	0	0	0
Wilczyn	6368	6356	6391	6387	6332
Powiat koniński	5225	5477	5096	4262	4275
Powiat poznański	3385	3326	3145	3072	2780
Powiat m.Poznań	2361	2290	2214	2259	2086
WIELKOPOLSKIE	3481	3365	3356	3282	3045
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	bd	bd	3667	3516	3442
POLSKA	3590	3528	3411	3290	3211

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na terenie Konina na 1 aptekę przypadało w 2012 r. 1996 osób, co jest wynikiem lepszym niż w Poznaniu (2086). Jeszcze korzystniejsza sytuacja panuje w pozostałych miastach, gdzie na 1 placówkę tego rodzaju przypadało od 788 osób w Ślesinie do 2122 w Kleczewie. O wiele gorsza panuje na terenach wiejskich, jakie przeważają w Aglomeracji. Są gminy zupełnie pozbawione tego rodzaju usług (Rychwał, Sompolno, Wierzbiniek). W innych na 1 aptekę przypada od 3,3 tys. (Kramsk) do 10,3 tys. osób (na terenach wiejskich w gm. Ślesin). W gminie Wierzbiniek sytuację ratuje po części istnienie 2 punktów aptecznych. Placówki takie istnieją dodatkowo w gminach: Kazimierz Biskupi (2), Stare Miasto i Wilczyn.

Ogólnie, mimo poprawy w ostatnich latach, sytuacja w OFAK w tym zakresie, na tle porównywanych obszarów jest niekorzystna.

Można zauważyć związek między wyższymi wartościami dostępności aptek a większą gęstością osadnictwa. Słowem – im większe wsie, tym dostępność lepsza.

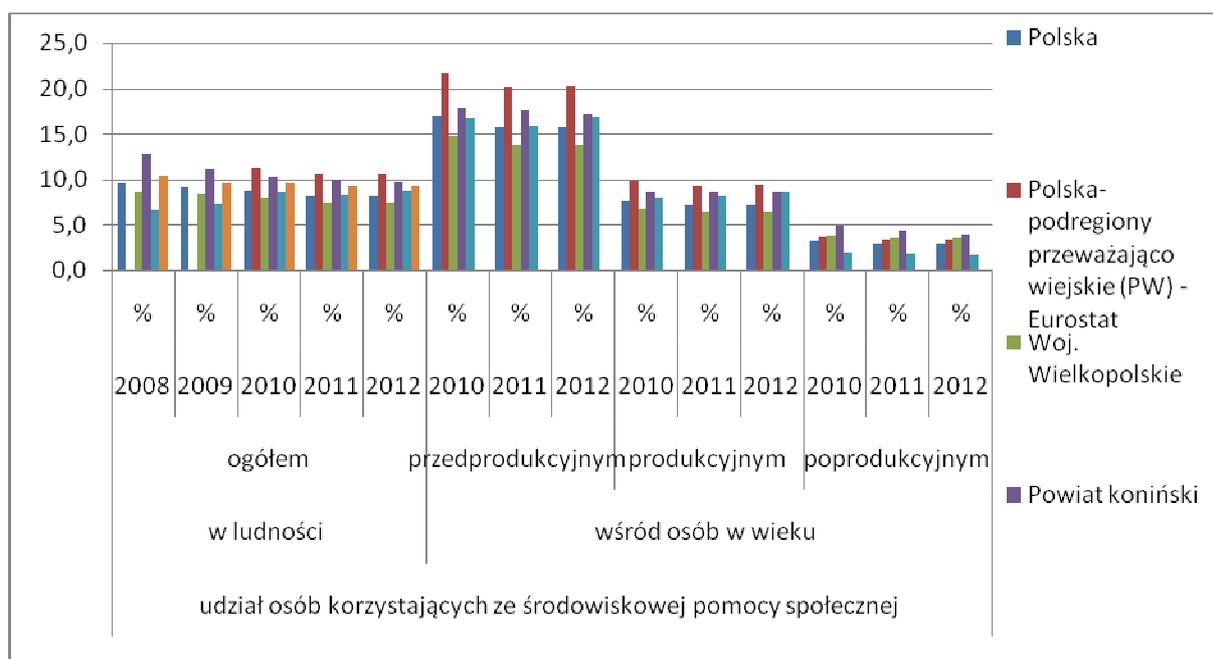
9.2 Korzystający z pomocy społecznej

Dane w zakresie korzystania z pomocy społecznej wykazują zróżnicowanie pomiędzy Koninem a powiatem. W latach 2008 – 2012 liczba osób i liczba gospodarstw domowych objętych wsparciem, podobnie jak w kraju, w skali Aglomeracji spadała.

W samym Koninie jednak miał miejsce zauważalny wzrost. Ogólnie odsetki korzystających z pomocy społecznej są w OFAK wyższe aniżeli w kraju i w województwie, aczkolwiek niższe niż w porównywanej grupie podregionów. W grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym udziały procentowe świadczeniobiorców zrównały się. Świadczy to o postępującej pauperyzacji Koninian. Różnicę tworzy jeszcze grupa osób w wieku poprodukcyjnym, gdzie statystyki poprawia powiększająca się grupa emerytów dawniej pracujących w górnictwie i energetyce.

Wydatki budżetu Konina na pomoc społeczną w ostatnich latach stale rosły, stanowiąc w 2012 r. 13,8% wydatków budżetu⁹⁴.

Ryc. 15 Odsetki korzystających z pomocy społecznej.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

⁹⁴Konin 2013. Podstawowe dane ...op.cit., s. 15.

Tab. 28 Liczba korzystających z pomocy społecznej.

Jednostka terytorialna	gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej					osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	gosp.dom.	gosp.dom.	gosp.dom.	gosp.dom.	gosp.dom.	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Polska	1244812	1240758	1229371	1174352	1194097	3647172	3463031	3338703	3101405	3111064
Polska- podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	0	0	545359	519967	530334	0	0	1641615	1527004	1528561
Woj. Wielkopolskie	97315	100581	100110	95830	97713	287429	284706	274174	256875	257780
Powiat koniński	4649	4246	4183	4009	4012	15958	13953	12947	12728	12435
Konin	2380	2630	3237	3023	3189	5309	5775	6669	6484	6751
Razem Aglomeracja	7029	6876	7420	7032	7201	21267	19728	19616	19212	19186

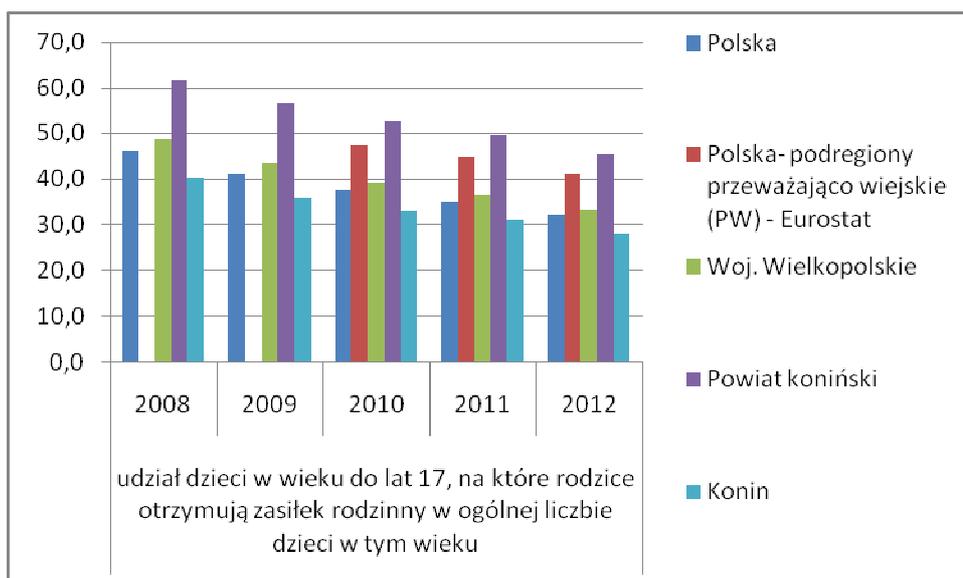
Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 29 Korzystanie ze świadczeń rodzinnych (na dzieci) – Aglomeracja Konińska na tle porównywanych obszarów (2008-2012).

Jednostka terytorialna	rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci					dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem					dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	1922226	1696100	1540801	1416015	1285312	3768663	3314200	3003450	2767822	2521897	3410346	3002808	2722199	2507919	2285810
Polska- podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	0	0	774715	716681	652136	0	0	1535414	1421522	1295557	0	0	1385604	1281740	1168837
Woj. Wielkopolskie	194225	169907	153215	140696	127109	373611	326147	293743	270985	246297	337797	296755	267335	246753	224657
Powiat koniński	10333	9317	8503	7897	7244	20274	18275	16555	15300	13901	18282	16552	14931	13748	12434
Konin	3823	3258	2896	2646	2371	6469	5517	4916	4489	4032	5890	5059	4489	4088	3653
Razem Aglomeracja	14156	12575	11399	10543	9615	26743	23792	21471	19789	17933	24172	21611	19420	17836	16087

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ryc. 16 Udział dzieci objętych zasiłkiem rodzinnym.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Udziały dzieci objętych zasiłkami rodzinnymi regularnie spadały, zachowywały się jednak wzajemne proporcje dla poszczególnych obszarów. Dzieci z Konina objętych tą formą wsparcia było każdorazowo mniej niż na innych obszarach, natomiast powiat koniński odznaczał się charakterystykami mniej korzystnymi niż inne tereny.

W Powiecie Konińskim zadania pomocy społecznej realizują⁹⁵:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, i w ramach struktur PCPR:
 - Ośrodek Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Ślesinie,
 - Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Dom Pomocy Społecznej w Ślesinie na 100 miejsc,
- 3 Środowiskowe Domy Samopomocy dla 100 osób,
- 5 Warsztatów Terapii Zajęciowej dla 155 osób.

W roku 2012 działało w Aglomeracji 41 placówek wsparcia dziennego (świetlic terapeutycznych i podobnych). Z tej liczby 21 działało w Koninie, a 20 w powiecie. W stosunku do roku 2008 oznacza to w powiecie wzrost o 2, w Koninie utrzymanie stanu. Liczba miejsc w tych placówkach w analizowanym okresie wzrosła w powiecie o 4,1%, a w Koninie spadła o 5,4%. Liczba korzystających spadła w obu przypadkach o 21%.

Ubożenie i brak perspektyw życiowych znacznej części społeczeństwa powoduje potrzebę uprzedzającego reagowania na możliwy rozwój zjawisk patologicznych, w tym przemocy domowej, nadużywania substancji czynnych czy też kradzieży, bójek, wandalizmu.

9.3 Poziom bezpieczeństwa na terenie Aglomeracji

Ogólne poczucie bezpieczeństwa ankietowanych mieszkańców Aglomeracji jest wysokie. Stwierdziło tak 51,5% badanych, w tym w Koninie 42,2%, w powiecie 60,7%. Odpowiedzi takie uzasadniano charakterem obszaru (przewaga małych miejscowości) i brakiem osobistych negatywnych doświadczeń. Często wskazywano także na odpowiednią

⁹⁵ Ibidem, s. 61.

liczbę patroli. Potrzeby rozbudowy oświetlenia i monitoringu miejsc publicznych wymieniło łącznie 6 na 800 badanych.

Wśród osób wyrażających przeciwną opinię (12,6%, w Koninie 17,8%, w powiecie 7,5%) jako najczęstszą przyczynę wskazywano brak szybkiej i odpowiedniej reakcji służb (48 wśród 101 osób). Oznacza to, w powiązaniu z poprzednim, że problemem jest nie tyle brak służb mundurowych, co ich niewystarczająca często mobilność. Ponownie okazało się natomiast, że szczególnym problemem nie jest brak oświetlenia (4 wskazania, podczas gdy zły stan dróg jako niebezpieczeństwo podkreślało 5 osób).

W 2012 roku na terenie miasta Konina i powiatu konińskiego odnotowano 5138 przestępstw, to jest o 9,2 % mniej niż w 2011 roku. Z podanej liczby 48,2% - tj. 2474 przestępstw zanotowano na terenie powiatu konińskiego⁹⁶. Wykrywalność przestępstw utrzymuje się na znaczącym poziomie (78-80% w latach 2009 – 2012).

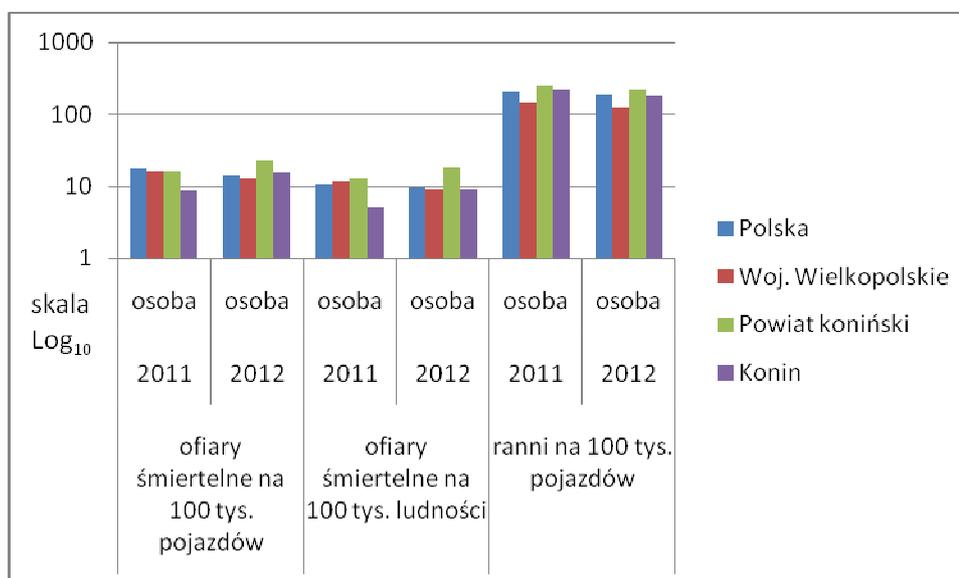
Tab. 30 Wypadki na drogach i ich ofiary w latach 2011-2012.

Jednostka terytorialna	wypadki ogółem		ofiary śmiertelne		ranni	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Powiat koniński	180	158	16	23	250	231
Konin	84	73	4	7	100	81

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba wypadków drogowych w 2012 r. wyniosła spadła o 29,5 % w stosunku do 2009 r. a o ponad 14% w stosunku do 2011 roku. Spadła też liczba rannych, wzrosła natomiast – zabitych.

Ryc. 17 Wskaźniki dotyczące wypadków (skala logarytmiczna) na tle innych obszarów.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

⁹⁶ Por. Plan rozwoju lokalnego powiatu konińskiego. Aktualizacja, op. cit. – diagnoza – s. 61.

Wskaźniki wypadków odniesione do liczby pojazdów i mieszkańców ukazują, że poziom bezpieczeństwa na drogach powiatu konińskiego był niższy w stosunku do Polski i Wielkopolski zarówno w 2011 jak i 2012 r. W ankietach jako niebezpieczne wskazywano odcinki dróg pozbawione chodników czy wydzielonych ścieżek rowerowych na dojazdach do jezior. Niebezpieczne są też niektóre odcinki dróg mocno obciążone ruchem i będące w złym stanie technicznym.

Sytuacja w zakresie ochrony zdrowia jest w Aglomeracji trudna. Szczególne problemy są związane z podstawową opieką zdrowotną, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Notuje się znaczny ubytek personelu medycznego.

Znaczna liczba mieszkańców korzysta z różnych form pomocy społecznej. Dane w tym zakresie wskazują na relatywne pogorszenie sytuacji w Koninie.

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców jest duże, co ma związek z umiarkowanym poziomem przestępczości. Mniej korzystna jest sytuacja w zakresie bezpieczeństwa na drogach.

10. Infrastruktura komunikacyjno – techniczna

10.1 Infrastruktura transportowa – wprowadzenie

Fot. 6 Autostrada A2

Źródło: <http://www.powiat.konin.pl/pl/32/powiat>, dn. 25.04.2014

Teren OFAK charakteryzuje się bardzo dobrą, międzygałęziową dostępnością transportową. Na sytuację tę rzutują zarówno położenie w układzie osadniczym Polski, jak i istnienie oraz stan sieci, głównie drogowej i kolejowej. Dane w tym zakresie, o ile nie podano inaczej, zaczerpnięto z Banku Danych Lokalnych GUS.

10.2 Sieć drogowa

Gęstość dróg publicznych w Aglomeracji Konińskiej znacznie przekracza – wysoką w skali kraju – gęstość dla województwa wielkopolskiego. W 2011 r. było w OFAK 2247,1 km dróg publicznych o nawierzchni twardej, co przekracza wielkość 135 km/100 km² (gęstość o 48,3% większa niż w Wielkopolsce).

Główny ciąg drogowy Aglomeracji Konińskiej tworzy płatna autostrada A2 (międzynarodowa droga E-30), łącząca Europę Zachodnią przez Poznań z Warszawą, oraz równoległa do niej alternatywna droga krajowa nr 92. Ciąg ten stanowi fragment II Transeuropejskiego Korytarza Transportowego. Autostrada jest dostępna przez węzły Konin – Zachód (dawniej Modła) i Konin – Wschód (d. Żdźary) na terenie gminy Stare Miasto oraz Golina (Sługocin). Średni dobowy ruch na A2 w okolicach Konina osiąga 20 – 22 tys. pojazdów/dobę, w tym 30-40% to samochody ciężarowe, co powoduje, że przepustowość

drogi jest wykorzystana w sposób optymalny. Największy ruch notuje się w piątki i soboty. Trasa, która przekrój 2x2 (dwie jezdnie po dwa pasy ruchu) – standardowy dla autostrad, przeszła w minionych latach remonty nawierzchni. W dającym się przewidzieć czasie nie są planowane żadne prace zwiększające przepustowość czy dostępność autostrady⁹⁷.

Droga krajowa nr 92, w przekroju 1x2, częściowo uzupełniona o poszerzone pobocza przebiega przez gminy Golina, Konin i Krzymów, w tym przez śródmiejskie obszary Konina i Golicy. Droga ta, mimo objęcia systemem opłat ViaToll stanowi ciąg często uczęszczany przez kierowców ciężarówek. Z tego powodu szlak ten należy do najbardziej obciążonych ruchem dróg wyznaczonych jako alternatywne wobec autostrad.

Z autostradą na węźle Konin-Zachód krzyżuje się droga krajowa nr 25, łącząca, przez OFAK południową (Ostrów Wlkp. – Kalisz – Konin – Bydgoszcz) Wielkopolskę i część Dolnego Śląska z Kujawami, a dalej z Pomorzem. DK nr 25 stanowiąc licznie uczęszczany ciąg, głównie w relacjach krajowych, tworzy w sensie przestrzennym „kręgosłup” drogowy Aglomeracji. Droga przebiega przez gminy: Rychwał (omijając miasto małą obwodnicą), Stare Miasto, Konin (na odcinku 14 km!), Ślesin (omija zabudowę miasta) i Skulsk. W Koninie od 2007 r. droga została skierowana na fragment przyszłej zachodniej obwodnicy, tzw. Trasę Nadwarciańską (w tym Most Unii Europejskiej), jednak na północnym brzegu Warty przebiega przez centralne obszary Nowego Konina. Jeszcze dalej droga ta stanowi również praktycznie jedyne połączenie dzielnic: Marantów, Maliniec, Sulanki, Gosławice, Pątnów, Łęzyn, Cukrownia Gosławice, Janów, a także terenów kopalni, elektrowni i całej północnej dzielnicy przemysłowej z centrum miasta. Natężenie ruchu na ulicy Przemysłowej w Koninie w 2012 r. przekraczało 1000 poj./h⁹⁸. Ruch ten (obejmujący także pojazdy komunikacji miejskiej) nałożony na ruch tranzytowy powoduje problemy płynności. Rozwiązanie problemu jest jednak trudne z uwagi nie tylko na zabudowę mieszkalną i przemysłową, ale także na przecinaną rynnę jezior oraz położone w pobliżu tereny pogórnice. Czas jazdy komunikacją miejską z centrum Miasta do Pątnowa przekracza niekiedy 40 minut⁹⁹.

W Skulsku trasa przecina kolejną rynnę – Jezior Skulskich. Na odcinku północnym DK nr 25 charakteryzuje się krętością oraz znacznie większymi pochyleniami podłużnymi.

Układ dróg krajowych uzupełnia DK nr 72 (Konin-Łódź), przebiegająca również przez gminę Stare Miasto, krzyżująca się z autostradą A2 na węźle Konin-Wschód. Znaczenie tego połączenia nieco spadło po otwarciu w 2006 r. autostrady A2 na odcinku Konin-Stryków k. Łodzi, niemniej jednak droga ma duże znaczenie w ruchu wewnątrzwojewódzkim, łącząc pozbawione wzajemnego połączenia kolejowego zagłębia węglowe i ośrodki przemysłowej Konina i Turku.

Sieć dróg publicznych uzupełniają drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Wśród dróg wojewódzkich największy ruch przenoszą DW Nr 264 na odcinku Konin – Kleczew (powyżej 700 poj./h) i DW nr 266 Konin – Ciechocinek, zwłaszcza na odcinku z Konina do Woli Podłężnej (droga do Lichenia). Spośród dróg powiatowych kluczowe znaczenie ma droga nr 3210 P Konin (Wola Podłężna) - Licheń Stary – Różopole (Ślesin). Droga ta ma na znacznej długości trudną konfigurację z uwagi na położenie na skraju wysoczyzny. Ewentualna korekta lub rozbudowa tej trasy byłaby utrudniona z powodu przebiegu przez lasy i zabudowę miejscowości. Mocno eksploatowane są także drogi związane

⁹⁷ Dane Autostrada Eksploatacja S.A.

⁹⁸ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, 2012. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012

⁹⁹ Za: <http://kolej.blog.deon.pl/...> [dostęp: 15.04.2014]

z udostępnianiem nowych złóż węgla brunatnego, przy czym PAK KWB Konin S.A. stara się budować nowe połączenia do swoich obiektów i partycypuje w poprawie stanu dróg zastanych. W ostatnich latach z uwagi na suburbanizację wzrosło natężenie na drogach lokalnych łączących okoliczne miejscowości z Koninem, także na drogach w gminach będących terenem znacznej aktywności inwestycyjnej (np. Stare Miasto). W sezonie letnim wzrasta ruch pielgrzymkowy do Lichenia, tranzyt turystów z południa Polski na Pomorze przez DK 25, a także liczba użytkowników dróg prowadzących do terenów turystycznych.

Mimo dużej podaży dróg transport drogowy napotyka w OFAK na utrudnienia techniczne. Drogi na terenie Aglomeracji przebiegają przez liczne rozciągnięte wzdłuż nich miejscowości i są na znacznych odcinkach obudowane, co ogranicza możliwości ich użytkowania i rozbudowy. Znaczna długość dróg nie jest dostosowana do wielkości ruchu, jaki się po nich odbywa, a drogi niższych klas znajdują się często w złym stanie technicznym. Stan dróg jest jednak systematycznie polepszany.

Największą przeszkodę naturalną, oprócz wymienionych rynien jeziornych stanowi dolina Warty o szerokości 2-3 km, przekraczana jedynie 2 ciągami mostowymi o znaczeniu ponadlokalnym (Most Toruński w Koninie ma charakter lokalny). Ponadto Wartę przekroczyć można za pomocą promów w ciągu dróg powiatowych w Sławsku (granica gm. Rzgów – Golina) i Biechowach (gm. Kramsk – Konin). Inwestycją, która z pewnością mogłaby usprawnić transport drogowy w skali Aglomeracji byłby planowany most w Biechowach, umożliwiający skrócone połączenie DK 92 z sanktuarium w Licheniu z pominięciem Konina.

10.3 Zmiana liczby samochodów zarejestrowanych i wielkości ruchu na drogach

Wpływ na wielkość ruchu drogowego w Aglomeracji ma liczba zarejestrowanych pojazdów. Ogółem było ich w 2012 r. 150 292, w tym 112 295 samochodów osobowych. W tej liczbie 37 917 aut było zarejestrowanych w Koninie, a 74 378 w powiecie konińskim. W roku 2002 analogiczne liczby wynosiły 26 513 i 40 635. Oznacza to wzrost odpowiednio o 43% i 83%. Liczba aut osobowych na 1000 mieszkańców wynosiła 544,9 (w Koninie 487,1, w powiecie 580). Nasycenie samochodami w OFAK znacznie przekracza wskaźniki dla Polski (486,4) i dorównuje tym dla Wielkopolski (546,1). Tak wysokie wskaźniki należy tłumaczyć charakterem zabudowy, częstymi dojazdami do pracy oraz miejsc nauki, a także sytuacją w zakresie dostępności transportu publicznego. Procentowy wzrost liczby samochodów jest znacznie wyższy niż przyrost długości dróg, co wpływa na obciążenie sieci drogowej.

Przeprowadzone w 2010 r. pomiary ruchu drogowego wskazały, że średni dobowy ruch na drogach wojewódzkich wzrósł w stosunku do 2005 r. o 18%, a na drogach krajowych o 26%¹⁰⁰.

10.4 Potrzeby w zakresie drogownictwa w opinii społeczności lokalnej

Niezależnie od powyższych okoliczności, w powszechnej opinii atrakcyjne tereny inwestycyjne wiązane są z dostępem do sieci dróg, zwłaszcza wyższych klas. Szczególnie interesującymi dla inwestorów są obszary sąsiadujące z węzłami autostradowymi. Rozbudowa sieci drogowej jest kierunkiem inwestycji mocno oczekiwanym przez społeczność lokalną, jak wynika z badań przeprowadzonych na potrzeby pracy. Podkreśla się zwłaszcza potrzebę budowy obwodnic (opinia 52% przedstawicieli NGO, 40%

¹⁰⁰ Plan rozwoju lokalnego powiatu...op. cit., s. 28

pozostałych mieszkańców). Konieczność rozbudowy dróg krajowych wskazywało 38,3% mieszkańców, w tym 47% z terenu powiatu, a 29,5% z Konina, co może świadczyć o odmiennych doświadczeniach związanych z transportem drogowym. Podobnego zdania było 32% osób reprezentujących organizacje pozarządowe.

10.5 Ogólna dostępność transportowa Aglomeracji Konińskiej (indywidualny transport samochodowy)

Sieć drogowa stanowi podstawowy układ transportowy Aglomeracji Konińskiej, zwłaszcza w ruchu wewnętrznym z powodu niskiej dostępności sieci kolejowej.

W typologii czasowej dostępności transportowej do ośrodków koncentracji usług¹⁰¹ (za pomocą indywidualnego transportu samochodowego) położenie obszarów Aglomeracji jest zróżnicowane. Dostępnością zadowalającą (dojazd w czasie do 60 min. do miasta wojewódzkiego, 40 min. do ośrodka grodzkiego, 20 min. do miasta powiatowego) charakteryzuje się zachodnia część Aglomeracji (Golina, Stare Miasto, Konin). Przy ograniczeniu do drugiego z wymienionych kryteriów, w tak wyznaczonych granicach mieści się cały teren Aglomeracji, przy czym część gminy Wierzbinek położona jest korzystniej w stosunku do powiatowego Radziejowa.

10.6 Sieć kolejowa

Podstawowym elementem sieci kolejowej na terenie OFAK jest zelektryfikowana, dwutorowa magistrala kolejowa (E-20, w polskim wykazie D29 jako linia kolejowa nr 3 Warszawa – Kunowice), łącząca Moskwę z Belinem i Paryżem, należąca do sieci określonej w „Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych liniach kolejowych” (AGC)¹⁰².

Stacje Kramsk, Konin oraz przystanki Konin Zachód, Kawnice, Spławie. Stacja Konin, na której zatrzymują się pociągi wszystkich kategorii zapewnia Aglomeracji wystarczające połączenia w układzie regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Natomiast w ruchu lokalnym rola kolei jest niewielka, z uwagi na niekorzystne usytuowanie stacji i przystanków (poza Koninem i Kawnicami) w stosunku do większych miejscowości.

Linia kolejowa oraz infrastruktura towarzysząca były sukcesywnie modernizowane od lat 90. XX w. (poza stacją Konin oraz przystankiem Konin Zachód). Część szlakowa torowisk jest przystosowana do prędkości 160 km/h. Po linii odbywa się intensywny ruch pasażerski i towarowy. Znaczenie magistrali E-20 w ruchu towarowym nieustannie rośnie. Linia została w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 913/2010 z dnia 22 września 2010 r. w sprawie europejskiej sieci kolejowej ukierunkowanej na konkurencyjny transport towarowy” zakwalifikowana jako część europejskiego korytarza towarowego nr 8 z Antwerpii do granicy z Białorusią i państw nadbałtyckich.

Przez północno – wschodnią część OFAK (gm. Wierzbinek) przebiega fragment dwutorowej, zelektryfikowanej linii kolejowej zwanej magistralą węglowa Śląsk – Porty, ze stacją Zaryń. Linia stanowi część sieci wskazanej w Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych liniach kolejowych transportu kombinowanego i obiektach towarzyszących (AGTC). Według wzmiankowanego Rozporządzenia linia ta stanowi część korytarza towarowego nr 5, który ma łączyć Gdynię (porty Trójmiasta) z Triestem. Trasą tą odbywa się intensywny przewóz towarów, ale nie odgrywa on roli w obsłudze Aglomeracji.

¹⁰¹ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2012. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Mapa 12 Typologia czasowej dostępności transportowej do ośrodków koncentracji usług różnego rzędu.

¹⁰² <http://www.plk-inwestycje.pl/slownik/> [dostęp: 15.04.2014]

Południkowo przez całą długość północnej części Konina przebiega boczna linia kolejowa Konin – Kazimierz Biskupi, zbudowana w 1974 r. na śladzie dawnej kolei wąskotorowej. Linia została zbudowana na cele obsługi przemysłowych dzielnic Konina – zarówno transportem pasażerskim jak i towarowym i w wykazie D29 otrzymała nr 388. Na początku lat 80. XX w. kursowało wtedy 14 par pociągów osobowych, w rozkładzie 1994/1995 4 pary. Prędkość szlakowa początkowo ustalona na 80 km/h była stopniowo obniżana, pogarszając parametry użyteczności linii¹⁰³.

Ruch pasażerski (ostatnie 2 pary połączeń) zlikwidowano w rozkładzie 1995/1996. W tym samym czasie zamknięto dla przewozów towarowych odcinek Pątnów Elektrownia – Kazimierz Biskupi. Na pozostałym odcinku tory służą wciąż przewozom towarowym. Dopuszczona prędkość wynosi 30-40 km/h. Parametry przewozowe ogranicza także 10 przejazdów kat. D (bez rogatek – szlabanów i samoczynnej sygnalizacji świetlnej). W wykazie linii kolejowych opublikowanym w kwietniu 2013 linii nr 388 już nie uwidoczniiono – stanowi obecnie ciąg bocznic. W maju 2013 r. został ogłoszony przetarg na likwidację wszystkich przystanków. Istnieje perspektywa fizycznego zlikwidowania całej linii¹⁰⁴.

Tymczasem linia ta styka się na stacji Pątnów Towarowy z siecią normalnotorowych kolei górniczych KWB „Konin.” Jest to sieć zelektryfikowanych linii służących transportowi węgla z odkrywek do elektrowni w Koninie. Całość liczy około 100 km torów, zapewniających transport z prędkością 60-65 km/h co jest wartością dobrą w tej klasie linii. Główną część tej sieci stanowi dwutorowa magistrala lubstowska. Końcówki sieci znajdują się przy odkrywkach Józwin (600 m od Rynku w Kleczewie), Kazimierz (linia przebiega 500 m od łądowiska w Kazimierzu Biskupim), Lubstów (3 km od Sompolna) i Drzewce. Łącznie sieć obsługuje 15 stacji wyposażonych w przekaźnikowe urządzenia sterowania ruchem.

Napięcie w sieci kolei górniczych wynosi 2,4 kV DC (prądu stałego)(w sieci państwowej - PLK - 3kV DC) jednak trakcja ta jest izolowana od innych sieci. PAK KWB Konin S.A. dysponuje własnym taborem, bazą i ekipą remontową, a także posługuje się wewnętrznym regulaminem przewozów¹⁰⁵. Rocznie przewozy obejmują do 9 mln ton węgla, a więc towaru masowego.

Warto dodać, że najnowsza odkrywka „Tomisławice” znajduje się około 3 km od magistrali kolejowej Śląsk – Porty (4,5 km od stacji Zaryń, 9 km od stacji Piotrków Kuj.), jednak budowy planowanej wcześniej linii od załadowni Lubstów zaniechano na rzecz o 50% tańszej drogi. Jeszcze bliżej magistrali węglowej znajduje się rozpoznane złożo Mąkoszyn. Możliwość podłączenia sieci kolei górniczych także i linii łączącej najgęściej zaludnioną, południową Polskę i porty bałtyckie, zapewniłby obszarowi OFAK węzłowe połączenie w sieci transportowej kraju. Możliwość wykorzystania kolei zakładowych, zwłaszcza w sytuacji zmniejszania się transportu węgla z poszczególnych odkrywek, wobec problemów z przepustowością i niedostosowaniem istniejących dróg stanowi duży potencjał dla rozwoju Aglomeracji Konińskiej. Znaczenie to jest tym większe, że budowa obwodnic i nowych dróg wiąże się z trudnościami technicznymi i znacznymi kosztami, zaś wykorzystanie opisywanej sieci zakładowych kolei nie wymagałaby tak wysokich nakładów. Podjęcie tego kierunku może także pozwolić na wykorzystanie rozbudowanej infrastruktury dobrze uzbrojonych obiektów (stacji, baz, dawnych łądowni), które w przeciwnym razie mogą niszczeć. Potencjał

¹⁰³<http://kolej.blog.deon.pl.....op.cit>.

¹⁰⁴Inf. Jakub Maciejewski <http://bazakolejowa.pl/....> 1.04.2014]

¹⁰⁵Koleje Górnicze KWB "Konin" [w:] „Węgiel brunatny” nr 2/63/2008, <http://www.ppwb.org.pl/wb/63/6.php> [dostęp: 15.04.2014]

ten może mieć znaczenie zwłaszcza w aspekcie przemysłu maszynowego czy przetwórstwa rolno-spożywczego.

Na terenie północnej części OFAK znajdują się relikty około 100-kilometrowej sieci kolei wąskotorowych, które niegdyś łączyły wszystkie większe tutejsze miejscowości, zapewniając transport osób i towarów. Szlaki te mogą zostać wykorzystane do celów turystycznych, w formie kolejek lub ścieżek rowerowych, lub posłużyć do rozbudowy dróg i innych rodzajów komunikacji.

Obecnie sieć kolejowa OFAK tworzy trzy w zasadzie niezależne podsieci – linię Poznań – Warszawa z ciągami bocznymi, linię Śląsk – Porty oraz koleje zakładowe. Powoduje to brak możliwości do uzyskania synergii, a także małe wykorzystanie możliwości transportowych kolei, co ma niebagatelne znaczenie w sytuacji problemów z przebiegiem i przepustowością dróg. Zauważyć należy, że cały kompleks górniczo – energetyczny, a także wszystkie najważniejsze zakłady w Koninie były obsługiwane transportem kolejowym. Obecnie istniejąca sieć torów, jak i przepustowość stacji Konin w zakresie obrządzania pociągów jest w dużej mierze niewykorzystana.

Aktualna sytuacja rzutuje na świadomość mieszkańców w zakresie możliwości transportu kolejowego, choć jest ona zróżnicowana. Ograniczenie możliwości tej gałęzi wskazywało tylko 7,3% mieszkańców Konina i powiatu, ale 26% reprezentantów sektora NGO.

Istotnym ograniczeniem w zakresie możliwości planowania wykorzystania szlaków kolejowych w rozwoju Aglomeracji jest brak realnego wpływu samorządów na decyzje zarządców sieci. Pomimo tego są podejmowane działania w tym kierunku, czego wyrazem jest przystąpienie do sporządzania Studium rozwoju transportu zrównoważonego Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej.

10.7 Pasażerski transport kolejowy

Stacja Konin oferuje bezpośrednie połączenia z niemal wszystkimi najważniejszymi miastami w Polsce, a także z Berlinem (czas jazdy EIC BWE od 3 h 25 min) oraz Amsterdamem¹⁰⁶. Dojazd do Poznania jest zapewniony w czasie od 45 min. (EIC BWE) do 1:15 – 1:30 h (pociągi osobowe). Dojazd do Warszawy pociągami klasy EC i EIC zajmuje poniżej 2 h, pociągami TLK około 2,5 h.

Według aktualnego na czas sporządzania diagnozy rozkładu jazdy ze stacji Konin w dni robocze dostępnych jest 48 połączeń, w tym 28 w kierunku Poznania (14 osobowych, zatrzymujących się także na przystankach Konin Zachód, Kawnice i Sławie), a 14 do Warszawy. W kierunku Kłodawy / Kutna (dostęp do Kramaska) dostępnych jest 6 połączeń osobowych na dobę.

Oprócz dworca w Koninie, w sąsiedztwie którego znajduje się dworzec autobusowy oraz pętla autobusów Miejskiego Zakładu Komunikacji w Koninie (MZK), pozostałe punkty handlowe sieci kolejowej nie są zintegrowane z innymi rodzajami transportu publicznego. Dlatego też z usług kolei korzystają z reguły mieszkańcy miejscowości położonych w pobliżu stacji i przystanków.

Ocena usług kolei, utożsamianej z PKP, w badaniach ilościowych była niska. Należy jednak zwrócić uwagę, że w obsłudze pasażerskiego transportu kolejowego w ostatnich

¹⁰⁶ <http://rozklad-pkp.pl/bin/stboard.exe/pn?id=s37&>

latach zaszły znaczące zmiany. Pociągi osobowe są prowadzone przez spółkę samorządową Koleje Wielkopolskie, która począwszy od grudnia 2012 r. wprowadziła na trasie Kutno – Poznań (-Zbąszynek) nowozakupione pociągi „Elf” (produkcja „PESA” Bydgoszcz), rozwijające prędkość 160 km/h. W wywiadach indywidualnych usługi PKP jak i Kolei Wielkopolskich oceniono dobrze, co może się wiązać z tym, że w rzeczywistości niewielka część ankietowanych (i ogólnie mieszkańców OFAK) regularnie podróżuje koleją, przez co siła ugruntowanych stereotypów jest znaczna. Przełamanie tego stanu jest istotnym zadaniem dla przewoźników, ale i dla organizatorów transportu (samorządów województwa, w perspektywie także OFAK).

10.8 Transport autobusowy

W transporcie autobusowym dominują kursy lokalne, jednak Aglomeracja ma też połączenia z ważniejszymi miejscowościami położonymi w całym kraju. Dalekobieżne autobusy z Konina kursują między innymi do Białegostoku (1 kurs na dobę), Bydgoszczy (3), Katowic (1), Kielc (1), Kołobrzegu (2), Lubina (1), Łodzi (5), Szczecina (2), Torunia (4), Warszawy (4), Zielonej Góry (1). Część z tych autobusów kursuje w wybranych okresach roku. Zaskakująco słabe są połączenia z Kaliszem (3-4 dziennie). Autobusy dalekobieżne zatrzymują się także w większych miejscowościach OFAK, przez które przejeżdżają. Kursy lokalne, realizowane głównie przez PKS Konin S.A. pozwalają na dojazd do stolicy Obszaru ze wszystkich ośrodków gminnych. Najlepsze połączenia (ponad 20 dziennie) mają Ślesin, Golina, Rzgów. Najmniejsze możliwości dojazdu do Konina istnieją z Wilczyna i Wierzbinka (10 i mniej)¹⁰⁷. Mniejsze natężenie kursów występuje w relacjach łączących gminy poza Koninem (np. między Kleczewem i Ślesinem kursują 2 autobusy). Do części gmin (np. Krzymów, Stare Miasto) dojazd obsługuje MZK Konin.

Z szeroką krytyką spotyka się likwidacja kursów autobusowych, zwłaszcza PKS. Część relacji jest przejmowana przez przewoźników prywatnych, oferujących przewozy tańsze i konkurencyjne cenowo, elastyczniejsze przebiegi trasy, natomiast często w gorszym standardzie.

Dobre opinie zebrał MZK za odpowiednią liczbę biletomatów, wysoką kulturę kierowców, a także sprawny tabor. Przedstawiciele jednej z gmin przyznali jednak, że z powodów finansowych zrezygnowali z usług MZK na rzecz dofinansowania kursów PKS, co okazało się korzystne dla samorządu. Ankietowani przedsiębiorcy zwracali uwagę na brak skomunikowania niektórych kursów MZK. Długość oczekiwania na kolejny kurs zniechęca wielu do korzystania z tego rodzaju transportu publicznego na rzecz wyboru jazdy własnym samochodem.

W ankietach pojawiły się postulaty darmowego transportu miejskiego jako alternatywy dla budowy parkingów płatnych. Propozycja taka stanowi interesujące acz trudne zadanie, jako że wymaga ustalenia dobrej oferty i gęstej sieci połączeń, co przy charakterze zabudowy Konina i okolic może być na większości bardzo trudne.

10.9 Śródlądowe drogi wodne

Warta w dół od ujścia Kanału Ślesińskiego oraz Kanał stanowią śródlądowe drogi wodne II klasy, o parametrach przystosowanych do ruchu barek 600-tonowych. Głębokości tranzytowe takich dróg powinny wynosić 2,5 m. Obecnie wykorzystanie transportowe wymienionych ciągów jest znikome, natomiast stanowią one atrakcyjne szlaki turystyczne jako część tzw. Wielkiej Pętli Wielkopolski.

¹⁰⁷ <http://autobusowyrozkladjazdy.pl/> [dostęp: 25.04.2014]

Oceny w zakresie potrzeb utrzymania i rozwoju tego rodzaju transportu były analogiczne jak w przypadku transportu kolejowego.

10.10 Transport lotniczy

Na dawnym zwałowisku odkrywki w Kazimierzu Biskupim, około 15 km od centrum Konina utworzono lotnisko użytkowane przez Aeroklub Koniński. Obiekt dysponuje oświetlonym asfaltowym pasem startowym o długości 620 m, dwoma hangarami, budynkiem biurowo-socjalnym z miejscami noclegowymi, stacją paliw oraz warsztatem naprawy sprzętu lotniczego¹⁰⁸. Lotnisko może obsługiwać małe samoloty, szybowce, balony na ogrzane powietrze. Daje to pewne możliwości rozwoju transportu lotniczego oraz turystyki w Aglomeracji.

10.11 Możliwości w zakresie transportu kombinowanego i logistyki

Obszar Aglomeracji Konińskiej z uwagi na przecinanie się różnego rodzaju szlaków transportowych jest obszarem wysoce predestynowanym do rozwoju transportu multimodalnego (kombinowanego) i logistyki. Działalność w zakresie logistyki jest prowadzona w oparciu o transport drogowy, głównie autostradę. W pobliżu węzłów mieszczą się liczne magazyny i sklepy. Szczególnym skupieniem jest Wielkopolskie Centrum Logistyczne Konin - Stare Miasto S.A., utworzone na powierzchni 100 ha w Modle Królewskiej w gminie Stare Miasto, w sąsiedztwie węzła Konin-Zachód. Centrum powstało w 2001 r. z inicjatywy przedsiębiorców oraz samorządów (Miasta Konina i Gminy Stare Miasto) w formie partnerstwa publiczno – prywatnego. WCL oferuje tereny przystosowane na potrzeby firm logistycznych, importerów oraz zapewnia wsparcie inwestorom chcącym rozpocząć działalność gospodarczą. W pobliżu powstały inne centra logistyczne, użytkowane przez firmy Grene, Avans. Podobne, choć mniejsze, zgrupowanie działalności produkcyjnej i zaopatrzeniowej występuje w pobliżu węzła Konin-Wschód, w pobliżu miejscowości Żdźary i Krągola. Autostrada i tereny, które korzystają z przebiegu tej trasy, znajdują się głównie po południowej stronie doliny Warty.

Tymczasem możliwości tworzone przez pozostałe sieci transportu, które w północnej części OFAK są o wiele bardziej urozmaicone, nie są do końca wykorzystane. Wiele rodzajów szlaków transportowych przebiega w bliskiej odległości od siebie, tworząc możliwości rozwoju transportu kombinowanego. Dotyczy to nie tylko skrzyżowań linii kolejowych i dróg. Przykładowo Kanał Ślesiński przebiega w odległości około 1 km od bocznicy kolejowej Huty Aluminium oraz około 4 km od zakładów FUGO, jednak nie jest powiązany z siecią kolejową.

W 2007 r. Miasto Konin w porozumieniu z Wielkopolskim Centrum Logistycznym Konin – Stare Miasto podjęło inicjatywę kolejowego terminala kontenerowego w Koninie, jednak z powodu braku współpracy ze strony kolei inicjatywa nie doczekała się realizacji. Z transportu kolejowego z powodzeniem korzysta konińska firma Franspol, producent chemii budowlanej.

Postulaty lokalizowania nowych centrów logistycznych poparło 36,3% badanych mieszkańców OFAK, w tym z powiatu 44,0%, a Konina 28,5%. Dane dotyczące wykorzystania szlaków kolejowych i wodnych były już przytaczane. Najmniej respondentów upatrywało szansy w połączeniu szlaków drogowych z transportem rzeczny (11,5% badanych mieszkańców i 10,0% przedstawicieli organizacji pozarządowych). Duże nadzieje

¹⁰⁸ <http://www.aeroklub.konin.pl/>

pokładane są w budowie nowej drogi nr 25, przy czym potrzebna byłaby budowa kilkunastu kilometrów nowego szlaku, omijającego między innymi Ślesin i Skulsk wraz z pobliskimi miejscowościami, oraz dokończenie obejścia Konina. Obecnie odległość oferowanych w Koninie terenów inwestycyjnych (Maliniec, Międzyzlesie, Janów) od autostrady A2 wynosi 20 - 25 km. Wybudowanie II odcinka obwodnicy skróciłoby ten dystans nawet o kilka kilometrów.

Generalnie położenie i dostępność transportowa to jeden z podstawowych atutów Aglomeracji Konińskiej. Obserwacja ta bazuje głównie na obecności autostrady i magistrali kolejowej E20, i dotyczy to jednak stanu aktualnego. W sytuacji prowadzonej na szeroką skalę rozbudowy sieci autostrad i dróg ekspresowych oraz modernizacji kolei w Polsce i Europie, przy jednoczesnym obniżeniu przepustowości szlaków prowadzących przez OFAK atut ten może mieć w przyszłości relatywnie mniejsze znaczenie, jeśli nie nastąpi większe zróżnicowanie i poszerzenie oferty.

10.12 Łączność

Znaczenie telefonii przewodowej, podstawowego do niedawna środka łączności spada w związku z dynamicznym rozwojem telefonii komórkowej. Zasięgi poszczególnych operatorów pokrywają cały teren OFAK. Gorzej jest z dostępem do Internetu mobilnego, a zwłaszcza sieci szerokopasmowej, co staje się wyznacznikiem „dostępności cyfrowej”¹⁰⁹. Miasto Konin w 2008 r. podjęło budowę lokalnej sieci KoMAN. Na całym terenie trwa obecnie realizacja projektu Wielkopolska Sieć Szerokopasmowa (WSS), który ma zapewnić zainteresowanym dostęp do sieci nowej generacji (NGA), zwłaszcza na obszarach, gdzie nie rozwijają sieci inwestorzy komercyjni¹¹⁰. Przewidywany termin realizacji sieci upływa 31.12.2014 r.¹¹¹. Z uwagi na kwestie formalne, istnieją problemy z integracją lokalnej sieci KoMAN z WSS¹¹². Pewną alternatywą jest obecnie bezpłatny dostęp do Internetu możliwy maksymalnie do 21.12.2016 r. w ramach usługi Aero2, obejmującej swoim zasięgiem cały teren OFAK,¹¹³ jednak przy słabych parametrach transmisji (512 kB/s).

Wobec znacznego i postępującego rozwoju komunikacji elektronicznej, zmniejsza się sieć placówek pocztowych, do niedawna będących jednym z wyznaczników dostępności miejscowości. Urzędy pocztowe są łączone, samodzielne uprzednio placówki zamieniane w filie (i tak na przykład poczta w Wilczynie stanowi filię Urzędu Pocztowego w Kleczewie) lub likwidowane, a na ich miejsce powstają agencje pocztowe, prowadzone przez inne podmioty.

Posiłkując się wyszukiwarką placówek pocztowych, zamieszczoną na stronach internetowych PPUP Poczta Polska¹¹⁴ oraz mapą kodów pocztowych¹¹⁵, biorąc pod uwagę, że kod (Pocztowy Numer Adresowy) był przypisany do konkretnego urzędu pocztowego, można stwierdzić, że uległ całkowitej likwidacji urząd w Zaryniu (gm. Wierzbinek). Spośród pozostałych, na filie zamieniono 2 urzędy, a na agencje – 3, oferujące węższy zakres usług oraz krótszy czas otwarcia.

¹⁰⁹ Por. Starostwo Powiatowe w Koninie 2014. Plan rozwoju lokalnego powiatu...op.cit., str. 30.

¹¹⁰ Por. mapa <http://www.szerokopasmowawielkopolska.pl/index.php/component/content/article/23-projekt/dokumentacja-projektowa/53-mapa-geodezyjna-przebiegow-i-pd-wss> [dostęp: 24.04.2014]

¹¹¹ <http://szerokopasmowawielkopolska.pl/application/lib/ckfinder/userfiles/files/SIWZ%20obszar%204.pdf>

¹¹² Informacje bezpośrednie z UM w Koninie

¹¹³ <http://www.aero2.pl/Bezpłatny-Internet/Podstawowe-informacje/Zasieg>

¹¹⁴ <http://placowki.poczta-polska.pl/#komunikat>

¹¹⁵ <http://mapa-kodow-pocztowych.pl/>

Ograniczanie dostępności placówek pocztowych, zwłaszcza w odniesieniu do osób niekorzystających biegle z Internetu i mało mobilnych, traktuje się jako wymiar wykluczenia społecznego¹¹⁶.

10.13 Energetyka i pozostałe rodzaje infrastruktury – wprowadzenie

Obszar Funkcjonalny Aglomeracji Konińskiej, z racji centralnego w kraju położenia i gospodarczego profilu jest różnorodnie wyposażony w urządzenia i sieci infrastruktury, jednak dostępność przestrzenna i liczba korzystających z poszczególnych rodzajów jest zróżnicowana. Podstawowe dane w tym zakresie są podawane na podstawie Planu rozwoju lokalnego powiatu konińskiego¹¹⁷ oraz Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Konina na lata 2012-2030¹¹⁸.

10.14 Energetyka i zaopatrzenie w energię elektryczną

Na terenie Aglomeracji Konińskiej pracuje zespół elektrowni opalanych węglem brunatnym (produkujący około 8,5% krajowej energii elektrycznej), na który składają się:

- Elektrownia Konin (pracuje od 1958 r.), o mocy zainstalowanej 248 MW, w tym zmodernizowany w 2012 r. blok TG 6 z nowym kotłem fluidalnym opalany biomasą – moc 55 MW;
- Elektrownia Pątnów (od 1967 r.), moc 1200 MW, w tym blok „Pątnów II” (464 MW) - pierwszy w polskim systemie energetycznym blok o parametrach nadkrytycznych, charakteryzujący się wysoką sprawnością. W ostatnim okresie ZE PAK S.A. pozyskał kredyt na modernizację bloków energetycznych elektrowni, mającą podnieść sprawność i przedłużyć żywotność instalacji. Prace mają potrwać do 2023 r.

Z uwagi na funkcjonowanie na terenie OFAK zespołu elektrowni nie ma problemu z zaopatrzeniem w energię elektryczną. Ewentualne problemy z dostawami mogłyby wynikać w przyszłości ze stanu sieci dystrybucyjnych, które są jednak sukcesywnie modernizowane. Sieć elektroenergetyczna w badaniach mieszkańców uzyskała wysoką ocenę (3,9), nieco niższą w gronie NGO (3,5).

10.15 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Agglomeracja jest w wysokim stopniu zwodociągowanym. Na koniec 2012 r. odsetek osób mogących korzystać z sieci wodociągowych wahał się od 81% w gm. Krzymów do 98,9% w gm. Kleczew (w Koninie 97,3%). Sieci wodociągowych są pozbawione te obszary zabudowy rozproszonej, gdzie budowa i eksploatacja wodociągów byłaby nieopłacalna. Znaczny postęp w tej dziedzinie był związany najpierw z działalnością PAK KWB Konin S.A. (rekompensata za zaburzenia poziomów wodonośnych i brak możliwości korzystania ze studni), a następnie z aktywnością gmin w tym zakresie.

Wskaźnik długości sieci wodociągowej na 100 km² jest w powiecie konińskim o 50% wyższy niż średnia w województwie wielkopolskim z uwagi na rozproszenie zabudowy, co przy zużyciu na 1 mieszkańca o 20% niższym przekłada się na wzrost kosztów obsługi sieci.

Wodociągi w opinii mieszkańców OFAK zdobyły najwyższą średnią ocen. W przypadku „zwykłych” mieszkańców wyniosła ona 3,9, przedstawiciele NGO ocenili sieć wodociągową średnio na 3,7. Pozostałą infrastrukturę mieszkańcy Konina zawsze oceniali nieco wyżej niż mieszkańcy powiatu konińskiego.

¹¹⁶ Por. <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/6BBEBC97> [dostęp: 24.04.2014]

¹¹⁷ Plan rozwoju lokalnego powiatu..., op. cit.

¹¹⁸ Zasoby sieciowe UM w Koninie <http://80.72.43.43/file/1544> [dostęp: 24.04.2014]

Stopień skanalizowania Aglomeracji Konińskiej znacznie odbiega od dostępności sieci wodociągowych. Znacznie wyższy wskaźnik na koniec 2012 r. osiągały tereny miejskie (89,7%) aniżeli wiejskie (21,5%). W skali całego obszaru wielkość ta mieści się w przedziale od 0 w gm. Grodziec, 1,9% w gm. Wierzbinek i 2,6% w gm. Krzymów do 91,9% w Koninie. Zwraca uwagę niskie (poza Koninem) skanalizowanie gmin nadwarciańskich (maksymalnie 30,3% w gm. Golina), gdzie duża część zabudowy jest zlokalizowana na utworach przepuszczalnych, stanowiących słabą ochronę wód podziemnych.

Z tego tytułu, a także z powodu wymogów Traktatu Akcesyjnego do UE, który przewiduje, że przepisy prawne Unii Europejskiej w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych będą w Polsce w pełni obowiązywały od dnia 31 grudnia 2015 r., konieczny jest duży zakres prac w zakresie wdrażania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Program ten nakłada obowiązek wyposażenia wyznaczonych aglomeracji ściekowych o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Potrzeby w zakresie budowy kanalizacji zostały określone na ponad 385 km, co oznacza przyrost długości o ponad 63% w stosunku do obecnych 605,8 km. Potrzeby te dotyczą praktycznie każdej gminy powiatu. Szerszy ich opis przedstawia analizowana Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Konińskiego (str. 116 i następne). Problem ma więc charakter wybitnie aglomeracyjny. Wobec wagi zagadnienia i problemów z funkcjonowaniem związków komunalnych, które miały podejmować te zadania¹¹⁹, konieczne jest podjęcie tematu na poziomie OFAK.

Kanalizacja otrzymała jednak wysokie oceny w opinii mieszkańców (3,8), średnie wśród NGO. Zauważa się, że kanalizacja, podobnie jak gazyfikacja, może powieść się na terenach o zwartej zabudowie. Tymczasem wśród nowopowstającej zabudowy ten warunek jest rzadko spełniany. Respondenci zwracali też uwagę na większe możliwości inwestycyjne gmin, na terenie których działa – i łoży opłaty – kopalnia węgla brunatnego. Tak więc wpływ kopalni na trudno ocenić jednoznacznie.

10.16 Oczyszczalnie ścieków

Z komunalnych oczyszczalni ścieków korzysta łącznie 56,9% mieszkańców Aglomeracji Konińskiej (w Koninie 95%, w powiecie ziemskim 33,7%). Oczyszczalnie znajdują się w 13 z 14 gmin OFAK, z tym że w gminach Wierzbinek i Krzymów liczba korzystających jest symboliczna.

10.17 Gospodarka odpadami

Na terenie Aglomeracji odbywa się zbiórka odpadów niesegregowanych oraz selektywna zbiórka surowców wtórnych. Na cele ich zagospodarowania funkcjonują składowiska w m. Kownaty (gm. Wilczyn) w m. Genowefa (gm. Kleczew), a także przy Miejskim Zakładzie Gospodarki Odpadami Komunalnym w Koninie. Składowisko w m. Zielonka (gm. Wierzbinek) jest w trakcie likwidacji.

Od 1 lipca 2013 r. w związku z nowelizacją przepisów obowiązek kompleksowego zorganizowania systemu zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych przeszedł na samorządy gminne. Przepisy Dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów nałożyły na kraje członkowskie UE zobowiązania w zakresie ograniczenia ilości odpadów podlegających biodegradacji do 35% objętości z 1995 r. (Polska otrzymała 4-letnią derogację).

¹¹⁹ Szerzej o tym zagadnienie w p. 13 diagnozy, str. 160-161.

W związku z powyższym najpotrzebniejszym zadaniem jest uruchomienie Zakładu Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów w Koninie (tzw. „spalarni”). Inne ważne zadania to rekultywacja 12 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne oraz inwentaryzacja i likwidacja „dzikich wysypisk”. Zadania w tym zakresie mogą być powierzane związkom międzygminnym, o czym mowa w p. 13 niniejszej Diagnozy.

10.18 Sieć gazowa

Choć przez teren OFAK przebiegają gazociągi, odsetek mieszkańców korzystających z gazu sieciowego jest niewielki. Poza Koninem (34%) większa liczba odbiorców gazu jest w gminie Stare Miasto (21,1%). Wśród pozostałych gmin odsetek ten nie przekracza zasadniczo 5% (Golina 5,2%). Perspektywy gazyfikacji zależą najbardziej od relacji cen gazu ziemnego do innych nośników energii, zwłaszcza ciepłej.

Tab. 31 Odsetek korzystających z podstawowych sieci infrastruktury w Aglomeracji Konińskiej

Jednostka terytorialna	Ogółem		
	wodociąg	kanalizacja	gaz
	2012	2012	2012
	%	%	%
Konin	97,3	91,9	34,0
Golina	87,1	30,2	1,4
Grodzic	83,4	0,0	0,0
Kazimierz Biskupi	98,4	64,0	5,2
Kleczew	98,9	58,9	4,3
Kramsk	90,7	11,1	0,5
Krzymów	81,0	2,6	0,1
Rychwał	83,4	17,7	0,0
Rzgów	84,1	30,9	0,1
Skulsk	89,9	27,1	0,0
Sompolno	90,9	33,8	0,0
Stare Miasto	90,9	27,6	21,1
Ślesin	94,3	58,1	0,0
Wierzbinek	86,4	1,9	0,1
Wilczyn	96,9	47,5	0,0
WIELKOPOLSKIE	93,0	63,9	47,6
POLSKA	87,9	64,3	52,4

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W analizie wyposażenia w poszczególne instalacje w układzie gmin zwraca uwagę generalnie niski odsetek dostępu w gminach graniczących z Koninem, będących aktualnie terenem intensywnego budownictwa mieszkaniowego (Golina, Stare Miasto, Krzymów, Kramsk).

10.19 Ciepłownictwo

Sieci ciepłownicze poza Koninem obejmują niewielkie fragmenty większych miejscowości i obsługują osiedla mieszkaniowe bądź budynki użyteczności publicznej. Podstawowe informacje o produkcji ciepła na terenie Konina oraz o perspektywach zaopatrzenia w ten i inne rodzaje energii zostały zaczerpnięte z „Założeń do planu

zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Konina na lata 2012-2030”.

W Koninie, z uwagi na produkcję ciepła przez Elektrownię „Konin” (moc 154 MW_t) oraz wielorodzinny charakter zabudowy znacznego obszaru miasta, ze scentralizowanych sieci ciepłych korzysta większość mieszkańców. Osobna sieć ciepłownicza o mocy 1,5 MW_t znajduje się na osiedlu Cukrownia Gosławice i jest zasilana z kotłowni dawnego zakładu, opalanej węglem brunatnym.

Koniński zespół elektrowni posiada znaczne możliwości powiększania produkcji energii cieplnej. Sieć przesyłowa (główne magistrale) zostały zaplanowane na odbiór ze źródła o mocy 300 MW_t. Ponadto z końcem 2015 r. ma zostać oddany do eksploatacji Zakład Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych przy MZGOK Sp. z o.o. w Koninie, o mocy cieplnej 15,4 MW_t. Z uwagi na charakter powstającej obecnie zabudowy możliwości wykorzystania produkowanego ciepła do ogrzewania domów mieszkalnych są niewielkie, pozostają jednak możliwości wykorzystania tej energii w sektorze produkcyjnym.

10.20 Możliwości produkcji energii ze źródeł odnawialnych - wprowadzenie

Energetyczne tradycje Aglomeracji Konińskiej mogą znaleźć nowy wyraz w produkcji „zielonej energii”. Rozwój produkcji energii z odnawialnych źródeł (OZE) ma tu duże możliwości. Wiele zależy jednak od cen uzyskiwanych za taką energię, a zwłaszcza od kształtu przepisów prawa w tym zakresie – także na szczeblu europejskim. Perspektywy OZE w OFAK zostaną scharakteryzowane na podstawie opracowania „Energetyka odnawialna w Wielkopolsce. Uwarunkowania rozwoju”.¹²⁰

10.21 Energetyka wiatrowa

Uwarunkowania do rozwoju energetyki wiatrowej są w Aglomeracji Konińskiej dogodne. Znaczne obszary zajmują grunty o sprzyjających klasach szorstkości (0-1,5: wody, pola, tereny otwarte z pasami zieleni wysokiej rozmieszczonymi rzadziej niż co 1250 m). Średnie prędkości 10-minutowe wiatru na wysokości 10 m n.p.g. (nad poziomem gruntu), dla terenów otwartych o szorstkości 0-1 wynoszą 4 m/s, a na wysokości 30 m przekraczają 5 m/s (praca wiatraków powinna odbywać się przy prędkości wiatru 3 – 25 m/s). Energia użyteczna („zasoby wiatru”) mierzona dla wysokości 10 m n.p.g. dla szorstkości gruntu 0 (tafla wody) przekraczają 750 kWh/m.² Na wysokości 30 m wielkość ta przekracza 1250 kWh/m.² Tereny środkowej i wschodniej Wielkopolski ustępują w Polsce w tym zakresie tylko wybrzeżom Bałtyku i Suwalszczyźnie. Ogólnie obszar Aglomeracji znajduje się w strefie II – bardzo korzystnej.

Pewną barierą dla rozwoju tego rodzaju energetyki jest duży udział form ochrony przyrody w powierzchni ogółem. Elektrownie wiatrowe stanowią dominanty krajobrazowe, a ich oddziaływanie na organizmy nie jest jednoznacznie określone. Postulaty zachowania odległości 3 km od zabudowy również znacznie ograniczałyby budowę wiatraków. Wymogi techniczne systemu przesyłowego energii elektrycznej¹²¹ nie stanowią problemu z uwagi na znaczną moc stacji elektroenergetycznych (Pątnów 400/220/110 kV, Konin 220/110 kV) i gęstą sieć linii przesyłowych i dystrybucyjnych prądu.

¹²⁰ Wykonanego przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu w 2010 r. http://www.wbpp.poznan.pl/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=19&Itemid=48&limit=4&limitstart=0 [dostęp: 29.03.2014]

¹²¹ Moc elektrowni nie może przekraczać 5% mocy zwarciowej węzła, do którego zostają przyłączone – por. Energetyka odnawialna..., 2010, s. 95

Generacja energii elektrycznej z wiatru charakteryzuje się niską przewidywalnością. Z uwagi na częste zmiany siły wiatru oraz okresy ciszy i wichur niskie jest wykorzystanie potencjalnej mocy – do około 30%¹²². Techniczny potencjał energii wiatru na wysokości 40 m n.p.t. wynosi więc w OFAK od 700 (w okolicach Wilczyna) do ponad 1000 kWh/m² (w okolicach Kramska)¹²³. Stąd bierze się konieczność utrzymania rezerwy mocy (pochodzącej z innych, najczęściej konwencjonalnych źródeł), co zmniejsza atrakcyjność energetyki wiatrowej. W OFAK ten aspekt ma mniejsze znaczenie z uwagi na istnienie elektrowni konwencjonalnych, jednak istnieją perspektywy zmian używanych tam paliw.

Budowa farm wiatrowych (obiektów o wysokości powyżej 200 m n.p.t.) może być kolizyjna z planami rozwoju lotniska w Kazimierzu Biskupim. Cytowane opracowanie wskazuje, że wyznaczone obszary rekreacyjno wypoczynkowe (na przykład Ślesiński) powinny być wolne od lokalizacji elektrowni wiatrowych ze względu na niekorzystne walory krajobrazowe i wizualne – widoczne z wielu kilometrów obiekty, ruch, efekty stroboskopowe. Jest to ważna okoliczność z uwagi na plany PAK KWB Konin S.A. w tym zakresie.

Budowa farm wiatrowych na zrehabilitowanych terenach po dawnych odkrywkach jest celem spółki Konin Wind Energy Sp. z o.o. (KWE), utworzonej w marcu 2010 r. przez Kopalnię oraz spółkę Global Wind Energy Poland¹²⁴. Biznesplan przewiduje budowę farm w czterech lokalizacjach, łączna moc ma wynosić do 175 MW. Jako pierwszy miałby zostać zrealizowany projekt "Józwin II A", na terenie po odkrywce "Józwin". Od 2010 r. jest tam umieszczony maszt do pomiaru siły i kierunku wiatrów. Podjęto wiele prac formalnych, dane potwierdziły zasadność projektu. Budowa farm stawianych przez KWE miała zakończyć się do 2015 r. jednak termin ten nie zostanie dotrzymany. Na terenie aglomeracji działa natomiast szereg mniejszych elektrowni, niekiedy zgrupowanych w mini-farmy, jak ma to miejsce w pobliżu Kramska. Łączne plany w zakresie energetyki wiatrowej przewidują zainstalowanie około 300 MW mocy.

Elektrownie wiatrowe, z reguły zgrupowane w farmy jako obiekty o znacznym oddziaływaniu na krajobraz i zagospodarowanie przestrzenne powinny być lokalizowane na podstawie studiów gmin i następnie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Upřednio lokalizacje takie winny być rozpatrywane w szerszych dokumentach studialnych, co najmniej w skali Aglomeracji.

10.22 Wody termalne (geotermia)

Pod powierzchnią terenu Aglomeracji Konińskiej znajdują się duże zasoby energii geotermalnej (wód termalnych). Wysokie temperatury (przekraczające niekiedy 120°C) stropu utworów jury dolnej i wysoka mineralizacja wód (chlorkowych – powyżej 100 g/dm³), zwłaszcza w północnej części powiatu (gminy: Ślesin, Wilczyn, Skulsk, Kleczew, Kazimierz Biskupi, Kramsk, północna cz. Konina) dają perspektywy do utworzenia ośrodka uzdrowiskowego, zwłaszcza w powiązaniu z istniejącą bazą wypoczynkową i pielgrzymkową. Wśród miejscowości wskazywanych do rozwoju lecznictwa w oparciu o wody termalne wymienia się Wilczyn.¹²⁵ Wody słabiej zmineralizowane, lecz o podobnych parametrach temperatury odnotowuje się w podłożu terenu gmin Sompolno i Wierzbinek.

Na bazie odwiertu Ślesin IGH-1 planuje się wybudować „Termy Ślesińskie”. Gmina ma koncepcję architektoniczną akwaparku, który planuje się zlokalizować na wschodnim

¹²² Por. Energetyka odnawialna..., 2010, s. 110

¹²³ Energetyka odnawialna..., 2010, s. 71

¹²⁴ Zob. Wieloodkrywkowa ... op. cit.

¹²⁵ Na podstawie Materiałów Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej z Poznania, za: Energetyka odnawialna..., 2010, s. 126

brzegu Jez. Ślesińskiego, na obszarze Goplańsko – Kujawskiego OChK. Podobne plany pojawiają się odnośnie terenu na wyspie Pocijewo w Koninie. W celu wykorzystania znajdujących się na głębokości 2400 m wód termalnych powołano spółkę Geotermia Konin, która otrzymała dofinansowanie od Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska na wykonanie pierwszego otworu. Otwór ma powstać do 2015 r.

Wadą energetyki geotermalnej są wysokie koszty do poniesienia na jednostkę uzyskanej energii, związane między innymi z korozyjnymi właściwościami wód. Uzyskiwana energia ma postać energii cieplnej, stąd jest wykorzystywane głównie do ogrzewania, lecznictwa (balneologii), do upraw szklarniowych i do procesów produkcyjnych raczej niż do produkcji prądu. Z uwagi na znaczne straty przy przesyłce ciepła na duże odległości, energia taka powinna więc być wykorzystywana lokalnie. Dlatego też wraz z planowaniem instalacji geotermalnych należy precyzyjnie przewidzieć cel wykorzystania uzyskiwanych wód i wielkość zapotrzebowania dla poszczególnych działalności.

Eksploatacja tego rodzaju złóż, uważanych za klasyczny przykład „czystej energii”, nie pozostaje również bez wpływu na środowisko, zarówno na etapie budowy instalacji, jak i samej eksploatacji, choć zastrzeżeń jest mniej i mają inną wagę niż w przypadku energetyki wiatrowej. Do głównych oddziaływań zalicza się:

- przekształcenia terenu,
- emisję gazów i ciepła do atmosfery,
- osiadanie terenu w wyniku eksploatacji wód.

Szczególnie ta ostatnia okoliczność jest istotna na terenie OFAK, gdzie eksploatacja węgla brunatnego doprowadziła już uprzednio do znacznych przekształceń powierzchni ziemi, w tym przerwania podziemnych warstw wodonośnych. Ważne jest więc zastosowanie odpowiednich technologii, łącznie z rozwiązaniem tematu zatłaczania wód wykorzystanych.

10.23 Energia wód płynących

Z uwagi na nizinny charakter i małe zasoby wód perspektywy rozwoju energetyki wodnej w Aglomeracji Konińskiej są słabe. Nowotworzone czy planowane zbiorniki poeksploatacyjne i retencyjne służyć mają raczej poprawie bilansu w zlewniach, ograniczeniu ryzyka powodziowego (zbiorniki: Niklas, Stare Miasto, Posoka na Powie). Rolą innych jest wspomaganie nawodnień użytków rolnych (Zbiornik Lubstowski).

10.24 Energia z biomasy. Biogaz, biopaliwa

Sposobów na wykorzystanie biomasy, głównie pochodzenia rolniczego (słomy, wysłodków buraczanych) w energetyce jest wiele. Szeroko zakrojone zamiary w tym zakresie ma ZE PAK. Do najważniejszych inwestycji należała budowa kotła dedykowanego do spalania biomasy w Elektrowni Konin. Biomasa ogrzewa się już:

- w gm. Rychwał: szkołę podstawową w Jaroszewicach Grodzieckich, świetlicę wiejską w Glinach (łącznie 10 obiektów),
- W gm. Rzgów: gimnazjum w Rzgowie (do tego za pomocą energii słonecznej – z tego źródła także dom prywatny w Kowalewku),
- W gm. Stare Miasto – ośrodek zdrowia w Liścu Wielkim,
- W gm. Wierzbinek – szkołę podstawową i ośrodek zdrowia w Sadlnie.

Elektrownia o mocy 1,6 MW wykorzystująca biogaz pracuje na zamkniętym składowisku w Goraninie (gm. Ślesin), jako że procesy zgazowania funkcjonują długi czas po

zaprzestaniu oficjalnej działalności takich obiektów. Instalacje do produkcji biogazu z oczyszczanych ścieków warto budować na większych oczyszczalniach. Na terenie OFAK prócz oczyszczalni dla m. Konina pozostałe (największe) oczyszczalnie przerabiają ścieki przemysłowe lub mają małe rozmiary.

Możliwości uprawy roślin wierzby i topoli energetycznych ograniczają duże wymagania co do wody. Istnieją natomiast w Aglomeracji perspektywy upraw innych roślin - miskantu, słonecznika bulwiastego (topinambur), polecane na obszarach o znacznych przekształceniach powierzchni z uwagi na ochronę cenniejszych kompleksów glebowych, a także ochronę krajobrazu (rośliny energetyczne osiągają znacznie wyższe wysokości aniżeli zboża).

Zastosowanie biomasy odpadowej z rolnictwa jest w OFAK ograniczone z uwagi na tradycje „zamkniętego obiegu” w gospodarstwach. Polega on na wykorzystywaniu słomy i innych ubocznych produktów upraw w hodowli zwierząt.

Ograniczeniem w lokalizacji instalacji wykorzystujących energetycznie bioprodukty są generowane (lokalnie) uciążliwości, najczęściej zapachowe, kolidujące zwłaszcza z funkcją wypoczynkową oraz oddziałujące na obszarowe formy ochrony przyrody i krajobrazu.

10.25 Energia słoneczna

Na terenie Aglomeracji Konińskiej panują średnie w skali Polski warunki do pozyskiwania energii słonecznej. Zasoby tego rodzaju osiągają około 1160 – 1170 kWh/m²/rok. Lokalizacja ogniw fotowoltaicznych w postaci wielkoprzestrzennych farm powinna być dokonywana w dokumentach planistycznych gmin z uwagi na znaczne przekształcenia krajobrazu i możliwe efekty optyczne.

Główną rolę w systemie transportowym Aglomeracji Konińskiej pełni transport drogowy, wykonywany na gęstej sieci dróg publicznych. Podstawowymi elementami tej sieci są: płatna autostrada A 2 oraz sieć dróg krajowych. Potrzebna jest rozbudowa tej sieci, która jednak napotyka na trudności terenowe. Pozostałe kategorie dróg są sukcesywnie rozbudowywane, jednak obciążenie ruchem drogowym wzrasta znacznie szybciej, co powoduje zły stan części tych szlaków.

Transport kolejowy, mimo przebiegu przez OFAK najważniejszych w Polsce linii kolejowych, pełni mniejszą rolę z uwagi na niewielką liczbę stacji i przystanków oraz brak integracji sieci.

Niewykorzystane są zwłaszcza możliwości przewozu towarów, w tym perspektywy tworzone przez sieć kolei górniczych. Praktycznie niewykorzystane są śródlądowe drogi wodne. W świadomości mieszkańców dominuje przekonanie o koniczności rozwoju transportu drogowego.

Bardzo dobra dostępność transportowa oraz możliwość rozbudowy i integracji różnych sieci transportowych to jedna z silniejszych stron Aglomeracji, źródło istotnych przewag konkurencyjnych. Jednym z wymiarów jest funkcjonowanie centrów logistycznych.

OFAK jest również wyposażony we wszelką infrastrukturę innego rodzaju. Z uwagi na istniejące elektrownie i sieci przesyłowe nie ma problemu z zaopatrzeniem w prąd, a także w ciepło. Spośród pozostałej infrastruktury komunalnej dobrze rozwinięte są wodociągi, dużo słabiej kanalizacja, a najslabiej sieć gazowa. Poprawia się dostęp do Internetu.

W Aglomeracji istnieją duże możliwości rozwoju produkcji energii z odnawialnych źródeł, zwłaszcza wiatrowej i geotermalnej.

11. Dziedzictwo i dostęp do kultury

11.1 Tradycje kulturowe obszaru. Dziedzictwo i stan jego zachowania

Cechą dziedzictwa kulturowego Ziemi Konińskiej jest obecność obiektów reprezentujących wszystkie epoki historyczne¹²⁶.

Nie brakuje zabytków z czasów początków państwa polskiego. Do spuścizny tamtego okresu należy średniowieczne grodzisko stożkowate położone nad brzegiem Jeziora Kownackiego, niedaleko wsi Mrówki w gminie Wilczyn, w części zrekonstruowane i udostępnione do zwiedzania. Styl romański reprezentują:

- kaplica w neogotyckim kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła w Starym Mieście (z 1907 r.), z zachowanym portalem zawierającym płaskorzeźbę Chrystusa Ukrzyżowanego, Kościół pw. św. Marcina w Kazimierzu Biskupim z XII/XIII w. rozbudowany około 1512 r. w stylu gotyckim,
- kamienny krzyż pokutny, który został wmurowany w ścianę kapliczki w Licheniu Starym – gmina Ślesin.

Najsłynniejszym jest jednak słupek drogowy (mylnie zwany milowym) w Koninie, posadowiony w 1151 r. dla oznaczenia połowy drogi między Kaliszem a Kruszwicą.

Obiektów gotyckich jest znacznie więcej, wymienić należy:

- kościół farny (p.w. św. Bartłomieja) w Koninie (z witrażami Eligiusza Niewiadomskiego, późniejszego zabójcy prezydenta Gabriela Narutowicza),
- zamek w Koninie – Gosławicach,
- kościół p.w. św. Andrzeja Apostoła w Koninie – Gosławicach, zbudowany na planie krzyża greckiego, ze sklepieniem palmowym,
- kościół parafialny w Kleczewie,
- późnogotycki Kościół pw. św. Jana Chrzciciela i Pięciu Braci Męczenników w Kazimierzu Biskupim.

Obiektów reprezentujących barok i dalsze okresy jest wiele więcej. W każdej większej miejscowości są kościoły czy inne obiekty zabytkowe, reprezentujące okresy od baroku po międzywojenny modernizm. Wskazać należy:

- drewniany kościół pod wezwaniem Św. Jakuba w Rzgowie pochodzący z XVI w.,
- kościół parafialny pod wezwaniem św. Trójcy w Rychwale, wybudowany w 1476 r. i rozbudowany w latach 1790-1800
- kościół św. Izaaka z 1783 r. znajdujący się na cmentarzu w Kazimierzu Biskupim,
- zespół klasztorny Kamedułów z XVIII w. w Bieniszewie (gm. Kazimierz Biskupi),
- kościół klasycystyczny w Żychlinie (gm. Stare Miasto), wraz z pałacem Bronikowskich, gdzie koncertował F. Chopin,
- wczesnorennesansowy kościół z 1534 r. z barokową dzwonnica z XVIII w., drewniana kaplica św. Hieronima z 1732 r. i synagoga w Sompolnie,
- Łuk napoleoński z 1812 r. w Ślesinie (cenny jest cały układ urbanistyczny miasta),
- zespół parkowo-pałacowy w Lisewie (gm. Skulsk) z XIX w.
- neoklasycystyczny pałac z 2 poł. XIX w. z parkiem krajobrazowym w miejscowości Lubstów (gm. Sompolno),

¹²⁶Por. Starostwo Powiatowej w Koninie 2014. Plan rozwoju lokalnego, op. cit. od str. 48.

- pałac z 2 poł. XVII w. wraz z oficyną wybudowaną na początku XIX w. oraz zabytkowym parkiem założonym w XVII w., w miejscowości Grodziec,
- zespół dworsko-pałacowy w Golinie z XIX w.

Układ przestrzenny wsi Warzymowo (gm. Skulsk) został wpisany do rejestru zabytków.

Ostatnie dwa stulecia wiązały się z rozwojem rzemiosła i przemysłu, głównie obsługującego rolnictwo. Powstały liczne kuźnie, młyny, wiatraki, gorzelnie, a także najbardziej znany z tego typu zakładów, działająca do niedawna cukrownia „Goślawice”.

Powiat koniński stanowi znaczny ruchu pielgrzymkowego. Najbardziej znanym ośrodkiem (istotnym w skali ogólnopolskiej, a nawet międzynarodowej) przyciągającym około 1 mln pątników rocznie jest Licheń Stary (gm. Ślesin). Sanktuarium maryjne w Licheniu składa się z kilku kompleksów (Lasu Grąblińskiego, neogotyckiego kościoła Św. Doroty wraz z zespołem z XIX / XX w. oraz najnowszej części, jaką jest Bazylika).

Pięcionawowa świątynia, budowana od 1995 r., konsekrowana w czerwcu 2004 r. ma powierzchnię 10 000 m². Wysokość nawy głównej wynosi 40 m. W bazylice znajduje się 7 000 miejsc siedzących i 10 000 miejsc stojących. Jest to największy kościół w Polsce, 7. w Europie i 11 na świecie.

Bardziej kameralny i lokalny charakter mają: Klasztor Kamedułów w Bieniszewie (gm. Kazimierz Biskupi), jeden z 2 w Polsce ośrodek kultu Pięciu Braci Męczenników i Sanktuarium Matki Bożej Bieniszewskiej oraz sanktuaria Matki Bożej Bolesnej w Skulsku i Matki Bożej Pocieszenia w Kawnicach (gm. Golina).

Ze względu na powyżej wskazane obiekty, Konin wraz ze środkową częścią powiatu ziemskiego stanowi rejon kulturotwórczy o znaczeniu ponadregionalnym¹²⁷ i stanowi istotny generator ruchu turystycznego.

Wiele zabytków jest powszechnie dostępnych i służy wszystkim zainteresowanym. Nie dotyczy to tylko obiektów sakralnych, które pełnią pierwotne funkcje (choć dostęp do eremu kamedułów w Bieniszewie z uwagi na regułę zakonną jest dla kobiet ograniczony do konkretnych dni w roku). Także inne zabytki służą potrzebom społecznym. Gród w Mrówkach został celowo zrekonstruowany na potrzeby odwiedzających. Na zamku w Koninie mieści się Muzeum Okręgowe. Pałac w Żychlinie jest siedzibą szkół średnich.

Nie należy pomijać niematerialnych elementów dziedzictwa kulturowego. Aglomeracja Konińska jest zamieszkała przez społeczność związaną z tym terenem od stuleci. Tereny przylegające do jeziora Gopła, to kolebka państwa polskiego. Kazimierz Biskupi oferuje widowisko plenerowe o Pięciu Braciach Męczennikach zamordowanych w 1003 r., patronach dawnego miasta. W Sławsku (gm. Rzgów) urządza się regularnie rekonstrukcję wyruszenia rycerza Marcina, herbu Zaremba, pod Grunwald.

Wskutek przygranicznego położenia w czasie zaborów wykształciły się specyficzne elementy kultury, których relikty można napotkać do dziś. Do takich należą w okolicach Skulska i Ślesina gwara „Ochweśników” („Obrażników”), wędrownych malarzy i sprzedawców obrazów czy „kucie” gęsi, związane z dawniej (za czasów zaborów) nasilonym przemytem gęsi do Prus z terenu gminy Skulsk.

¹²⁷ WBPP, Poznań 2010. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

Wymienione, zachowane i pielęgnowane elementy dziedzictwa kulturowego są tym cenniejsze, że rusyfikacja prowadzona przez zaborcę wymierzona była, oprócz religii, przede wszystkim w język i kulturę polską, w tym wspomnianie historii. Paradoksalnie, to historia XIX w. w dużej mierze zdeterminowała pamięć lokalnej społeczności. Szczególnie chodzi o powstanie styczniowe w latach 1863/1864 i wydarzenia takie jak bitwa pod Ignacem k. Sompolna czy egzekucja ks. Maksymiliana Tarejwy.

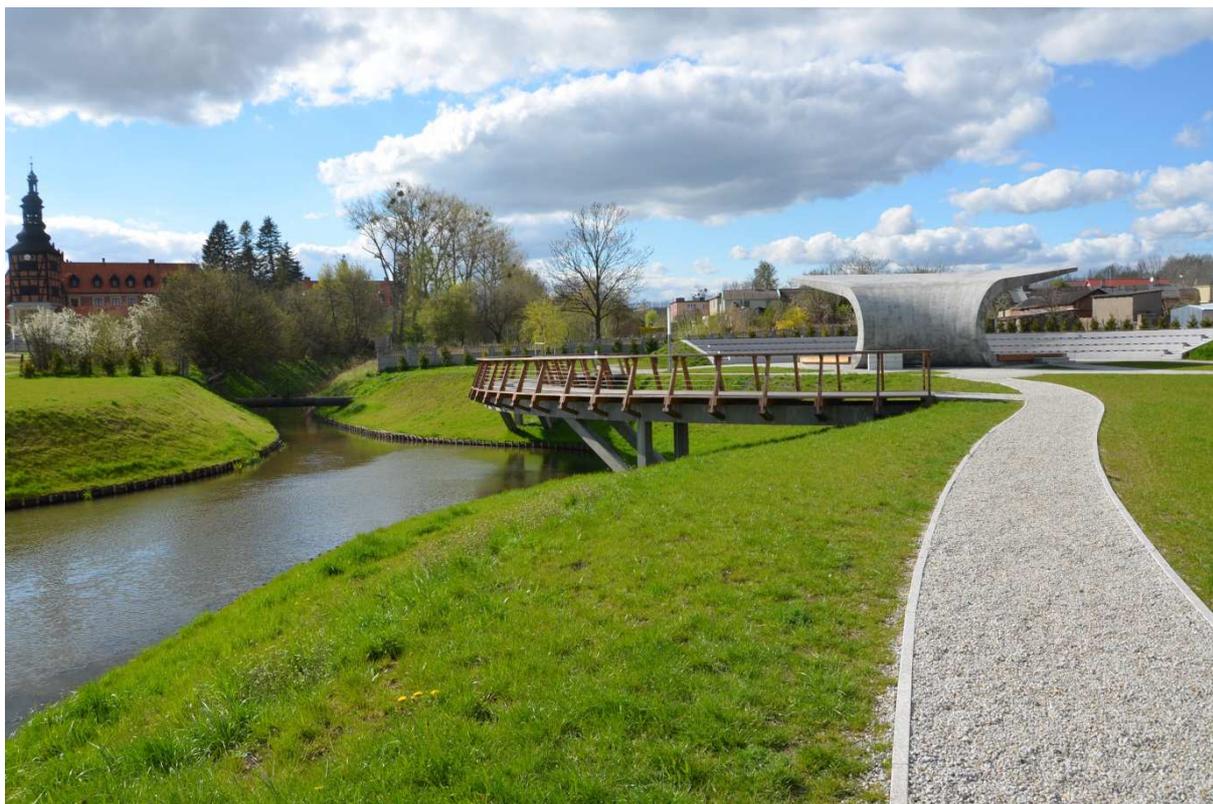
Kultywowana jest także pamięć wydarzeń II wojny światowej, w tym nalotu na dworzec w Koninie oraz wyniszczonej społeczności żydowskiej, która niegdyś licznie zamieszkiwała tutejsze miasta. Mieszkańcy wykazują silne związki z obszarem pochodzenia swych przodków, czego wyrazami są liczne publikacje (także elektroniczne – w formie kronik, blogów) poświęcone historii i kulturze lokalnej. Bardzo popularnymi „symbolami” są postacie lekarza Jana Zemełki, fundatora dwóch katedr na uniwersytecie w Krakowie, pisarki Zofii Urbanowskiej, czy Mieczysława Bekkera, syna dyrektora cukrowni „Gosławice”, który mieszkając w USA został konstruktorem pojazdu poruszającego się po Księżycu (LRV). W Golinie i okolicach podobną rolę pełni Piotr Wysz - Biskup Krakowski i pierwszy kanclerza odnowionej w 1400 r. Akademii Krakowskiej. Ze Sługocina pochodził profesor i rektor Akademii, Mikołaj (znany także jako Mikołaj z Pyzdr), twórca statutów uczelni. Wymienić można także Bazylego Goliniusza zwanego Fabryciusem - profesor i rektora tej uczelni¹²⁸. To tylko przykłady dużo większej liczby znamienitych postaci wywodzących się z Ziemi Konińskiej.

Do czasu zaborów na terenie dzisiejszego OFAK swoje siedziby i posiadłości miały liczne znane rody, głównie wielkopolskie, jak Zarembowie, Kwileccy, Potworowscy, Mielżyńscy, Porczyńscy czy Radolińscy. Wszystko to świadczy, że teren ten stanowił historycznie integralną część Wielkopolski, a jego mieszkańcy brali istotny udział w życiu państwa polskiego. Okres zaborów oznaczał rozerwanie tej wspólnoty kulturowej oraz rozejście się dróg rozwoju gospodarczego, czego skutki odczuwane są i obecnie. Od tego czasu datują się swoiste animozje pomiędzy mieszkańcami wschodniej i zachodniej części Wielkopolski, nieraz przybierające groteskowy wymiar. Przeważnie jednak daje o sobie znać z jednej strony poczucie upośledzenia rozwojowego i braku docenienia znaczenia obszaru, z drugiej – poczucie cywilizacyjnej wyższości. Oba te stanowiska nie służą postawom prorozwojowym i integracji terenu współczesnego województwa Wielkopolskiego.

Społeczność lokalna jest świadoma dziedzictwa obszaru. Większość liderów i przedsiębiorców wśród elementów dziedzictwa wymieniała sanktuarium w Licheniu, słup milowy, konińską farę, klasztor w Bieniszewie, kościoły barokowe.

¹²⁸ http://www.powiat.konin.pl/pl/42/270/miasto_i_gmina_Golina

Fot. 7 Park Kulturowy w Kazimierzu Biskupim

Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie

Przedstawiciele władz samorządowych i eksperci wymienili także stare zakłady przemysłowe (np. cukrownia), wiatraki, Wieżę Ciśnień, muzeum w Gosławicach, miejsce pamięci po Zofii Urbanowskiej w Kowalewku i inne, pojedyncze przykłady materialnego dziedzictwa swoich gmin.

Nagromadzenie bogatego dziedzictwa kulturowego pozwoliło wytyczyć na omawianym terenie przebieg szlaków historycznych: Bursztynowy, Romański, Cysterski, Niemiecki, Piastowski Szkocki, Zamków, Drewnianych Kościołów, Klasztorów.

11.2 Dostęp do kultury

W 2012 r. funkcjonowało w Aglomeracji 17 domów kultury (7 w Koninie i 10 w gminach powiatu), które zorganizowały łącznie 868 imprez w 2012 r. Oznacza to niewielki (o 3%) wzrost w stosunku do 2009 roku, przy czym w Koninie miał miejsce spadek o ponad 50%, a w powiecie wzrost o ponad 64%.

Spośród domów kultury 13 było przystosowanych do wjazdu na wózkach (5 w Koninie, 8 w powiecie), a 8 miało dodatkowo przystosowane dla niepełnosprawnych wnętrza (5 w Koninie, 3 w powiecie). 11 (4 w Koninie i 7 w gminach) posiadało sale widowiskowe, mieszczące 120 – 300 osób.

W Ślesinie, skupiającym największy wakacyjny ruch turystyczny odbywają się plenerowe koncerty znanych wykonawców estradowych. W ciągu całego roku takie wydarzenia mają miejsce przeważnie w Koninie.

Zestawienie amatorskiego ruchu artystycznego w powiecie konińskim wykazuje liczbę 83 zespołów, orkiestr, teatrów, kabaretów i 23 twórców ludowych, posługujących się

rozmaitymi tworzywami – od drewna przez wiklinę po karczochy¹²⁹. W Koninie działa natomiast 40 takich zespołów. Łącznie w skali Aglomeracji w amatorskim ruchu kulturalnym uczestniczy ponad 3000 osób.

11.3 Charakterystyka oferty kulturalnej w Aglomeracji

Agglomeracja Konińska – nie tylko latem – jest areną szeregu imprez kulturalnych. Niektóre z nich mają szeroki zasięg (Festiwal Piosenki Dziecięcej – międzynarodowy, Piknik Sołtysów - ogólnopolski). Inne wydarzenia mają charakter lokalny, stanowiąc o specyfice OFAK. Do takich należą Festiwal Miast Partnerskich, Wielkie Ruszenie Gmin).

Zarówno liczba klubów i kół zainteresowań, jak i liczba ich uczestników oscyluje wokół 11% liczby dla całej Wielkopolski, a więc jest znacznie powyżej proporcji ludności (6,6%). Liczebnie przeważają kluby seniora i koła turystyczne – krajoznawcze.

Placówki kultury organizują kursy różnego rodzaju. O ile w Koninie ich liczba wzrosła z 2 w 2009 r. do 20 w 2012 r., o tyle w powiecie spadła z 20 do 9. Przeważały kursy tańca i nauki gry na instrumentach. Łącznie odbyły się w analizowanym okresie 2 kursy językowe i 1 komputerowy (w województwie odpowiednio 179 i 133). Niezależnie od ośrodków gminnych na terenie całej Aglomeracji działa Centrum Kultury i Sztuki kontynuujące działalność dawnego Wojewódzkiego Domu Kultury i Wojewódzkiego Ośrodka Kultury z czasów województwa konińskiego. Placówka ta zajmuje się przede wszystkim:

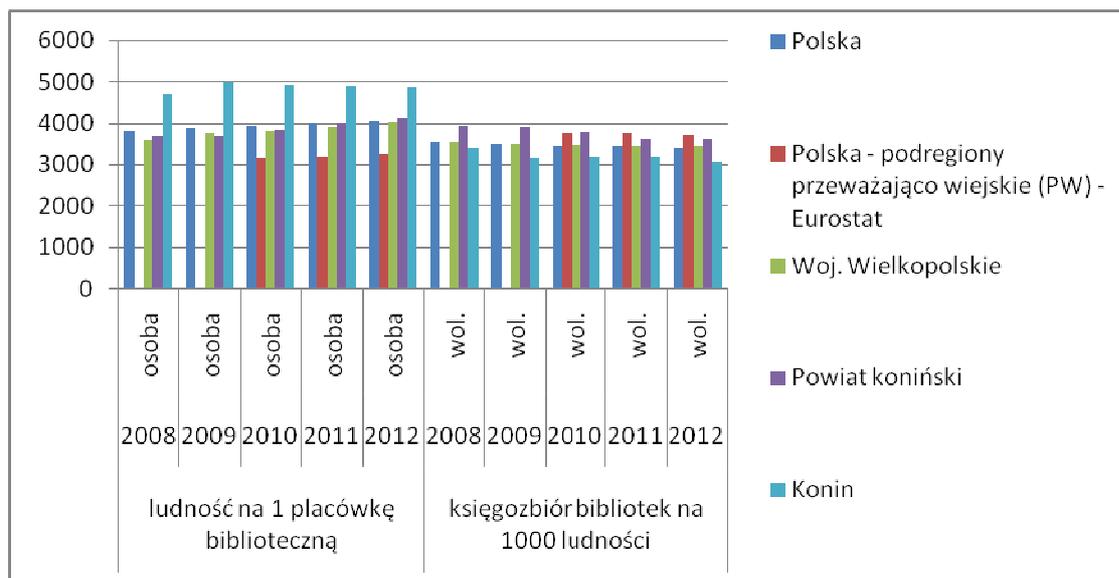
- rozwojem i promocją amatorskiego ruchu kulturalnego,
- szkoleniem kadr placówek kultury,
- edukacją kulturalną,
-

Działalność centrum może pełnić rolę integrującą sferę kultury w Aglomeracji. Młodym pokoleniom w sposób czynny przywołują lokalny folklor liczne zespoły śpiewacze i taneczne. Tradycyjny pejzaż kultury ubogacają orkiestry dęte (w tym strażackie), stanowiące podstawę programu lokalnych uroczystości, w tym dożynek. Koła gospodyń wiejskich działają we wszystkich gminach powiatu. Konińska orkiestra górnicza jest uważana za jedną z najlepszych w całym kraju, ma w swoim repertuarze niemal każdy gatunek muzyczny.

W Aglomeracji Konińskiej działało na koniec 2012 r. 39 bibliotek i filii (8 w Koninie, 31 w powiecie), zaś w powiecie dodatkowo 8 punktów bibliotecznych. Dostęp niepełnosprawnych do bibliotek był analogiczny jak do domów kultury, jako że najczęściej mieszczą się one w tych placówkach. Wskaźniki dotyczące dostępu do bibliotek oraz czytelnictwa wykazują w Aglomeracji pewne zróżnicowanie.

¹²⁹http://www.powiat.konin.pl/pl/678/681/amatorski_ruch_artystyczny [dostęp: 26.05.2014]

Ryc. 18 Dostęp do bibliotek i książek w Aglomeracji Konińskiej – porównania.

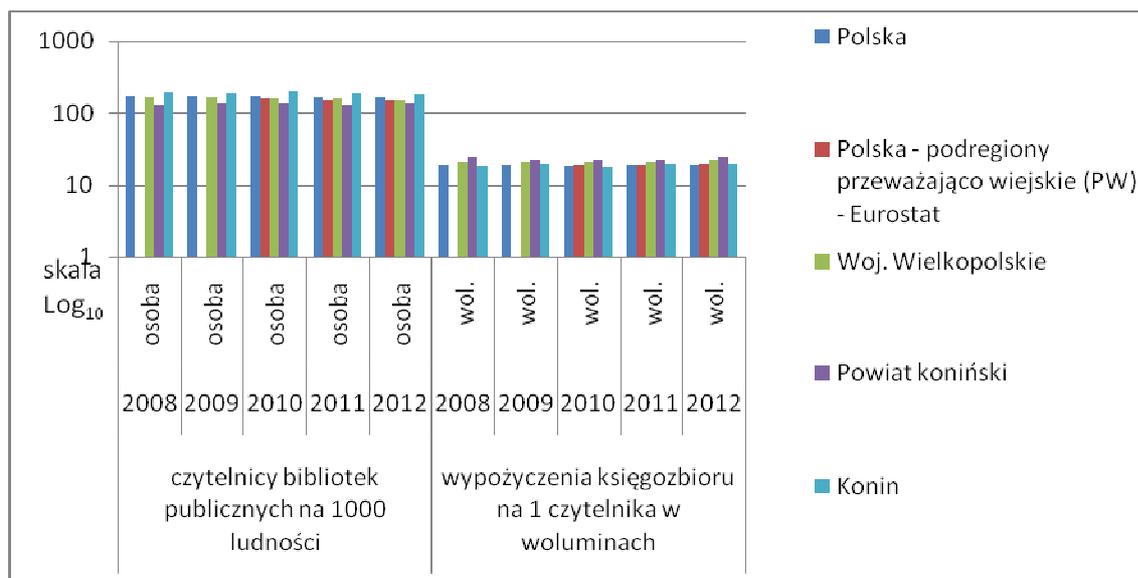

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

O ile dostęp do bibliotek i wielkość księgozbioru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiatu nie odbiegają, a nawet są lepsze niż na obszarach porównywanych, o tyle w Koninie są słabsze.

Inaczej ma się sprawa czytelnictwa. W Koninie jest więcej czytelników, lecz to czytelnicy z powiatu wypożyczają nieco więcej książek. W Koninie w ciągu ostatnich 6 lat liczba bibliotek i filii zmalała o 1/3, a liczba placówek biblioteczných ogółem zmniejszyła się o 15,8%. W stosunku do 2006 r. zmniejszył się również księgozbiór placówek biblioteczných jak i liczba czytelników (odpowiednio o 18,2% i 20,3%)¹³⁰. W powiecie w tym czasie zamknięto 3 placówki, jednak czytelnictwo nieco wzrosło.

Ryc. 19 Czytelnictwo w Aglomeracji Konińskiej – porównania.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

¹³⁰Konin 2013. Podstawowe dane... op.cit., s. 43.

W Aglomeracji działają 4 kina (3 w Koninie, 1 w Kleczewie), 2 muzea i 4 inne placówki muzealne. Muzeum w Koninie pełni pewne funkcje oświatowe, organizując z roku na rok więcej odczytów, seansów filmowych. Liczba zwiedzających utrzymywała się jednak w latach 2009-2012 na podobnym poziomie. Częstotliwość odwiedzania muzeów jest wielokrotnie niższa niż w Wielkopolsce i Polsce. Być może problemem jest oddalenie muzeum w Koninie od największych dzielnic miasta.

Konin jest drugim po Poznaniu ośrodkiem kin w Wielkopolsce. Liczba widzów w latach 2006 – 2012 (po otwarciu kina wielosalowego) corocznie przekracza liczbę mieszkańców miasta. Liczba widzów kin stałych w Koninie była w 2012 r. ponad 4-krotnie większa niż w Lesznie i ponad 2-krotnie wyższa niż w Kaliszu¹³¹. W stolicy OFAK funkcjonują 3 kina stałe, różniące się wielkością i prezentowanym repertuarem. Generalnie można w Koninie zobaczyć filmy wszelkiego rodzaju, w tym głośne tytuły niemal po ogólnopolskiej premierze.

W analizowanym okresie mieszkańcy OFAK brali udział znacznie częściej w imprezach masowych aniżeli statystyczni mieszkańcy całej Polski i Wielkopolski, przy czym proporcje te spadały. W 2009 r. przypadło średnio 1,63 udziału na mieszkańca OFAK, a w 2012 już tylko 1,24, podczas gdy w kraju i województwie stałe około 0,82-0,89.

11.4 Oceny oferty kulturalnej. Określenie preferencji mieszkańców Aglomeracji w tym zakresie

Aglomeracja została oceniona w większości pozytywnie w dziedzinie kultury, tak przez mieszkańców, liderów, jak i przedsiębiorców. Dominowały pozytywne oceny oferty, wskazywano natomiast na słaby dostęp do niej, zwłaszcza mieszkańców powiatu konińskiego.

Jeden z ankietowanych liderów zwrócił uwagę na to, że podział na miasto i powiat w zakresie oferty kulturalnej nie musi zachodzić, ponieważ do Konina jest stosunkowo blisko i każdy mieszkaniec mógłby czerpać z propozycji miasta powiatowego. Tylko nieliczni respondenci zwracali uwagę na niedostosowanie oferty kulturalnej do osób z niepełnosprawnością i w zaawansowanym wieku.

W ofercie kulturalnej zauważalny jest brak dostępu do teatru czy filharmonii, przy czym podkreśla się, że Konin jest zbyt małym ośrodkiem na utrzymywanie tego typu placówek. Ważne, by zespoły z innych miast regularnie tu występowały. Mówi się także o niedoborze wydarzeń masowych i braku pomocy organizacjom pozarządowym ze strony samorządów

Uczestnicy wywiadów indywidualnych, zapytani o elementy dziedzictwa kulturowego Aglomeracji konińskiej, zwracali uwagę na konieczność ich zachowania, zwłaszcza tych, które niszczą (dworki, pałacyki, pomniki). Wśród problemów z dziedziny kultury wymieniano zbyt małe środki finansowe i mentalność, z powodu której wielu mieszkańcom nie chce się nawet szukać informacji na ten temat, tak by uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych.

Pozytywnymi przykładami, oprócz domów kultury, są dla wszystkich grup badanych biblioteki, koła gospodyń wiejskich i ochotnicze straże pożarne, a także orkiestry, zespoły ludowe. To instytucje, miejsca, społeczności, które są ośrodkami integracji osób w różnym

¹³¹Konin 2013. Podstawowe dane... op.cit., s. 44.

wieku i z różnymi potrzebami kulturalnymi. Najczęściej były one wymieniane przez liderów lokalnych, nieco rzadziej przez przedsiębiorców, samorządowców i ekspertów

Trudno jednoznacznie określić preferencje mieszkańców Aglomeracji w zakresie oferty kulturalnej, wydaje się jednak, że szczególną popularnością cieszą się festyny i inne imprezy na otwartym powietrzu oraz muzyka, która im towarzyszy – zarówno ludowa, jak i współczesna (rozrywkowa). Dużą popularnością cieszą się kina, utrzymuje się na przyzwoitym poziomie czytelnictwo.

Szereg imprez kulturalnych na wolnym powietrzu ma miejsce na Starówce w Koninie (takich jak akcja „Pranie przy pompie”, lecz skierowane są one głównie do społeczności lokalnej, celem ożywienia tej części Miasta. Stary Konin bowiem jest obszarem wymagającym rewitalizacji. Pewną próbą tego rodzaju była budowa Bulwaru Nadwarciańskiego wraz z restauracją Mostu Toruńskiego.

Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska charakteryzuje zróżnicowane i dosyć bogate, dobrze zachowane dziedzictwo kultury, zarówno materialnej, jak i niematerialnej.

Oferta kulturalna w OFAK jest zróżnicowana, z reguły nie odbiegająca od porównywalnych obszarów. Dobrze oceniana jest paleta możliwości w Koninie, podkreśla się w tym przypadku możliwość oddziaływania na powiat ziemski pod warunkiem zwiększenia dostępności. Warto też, by oferta łączyła sztukę i praktykę.

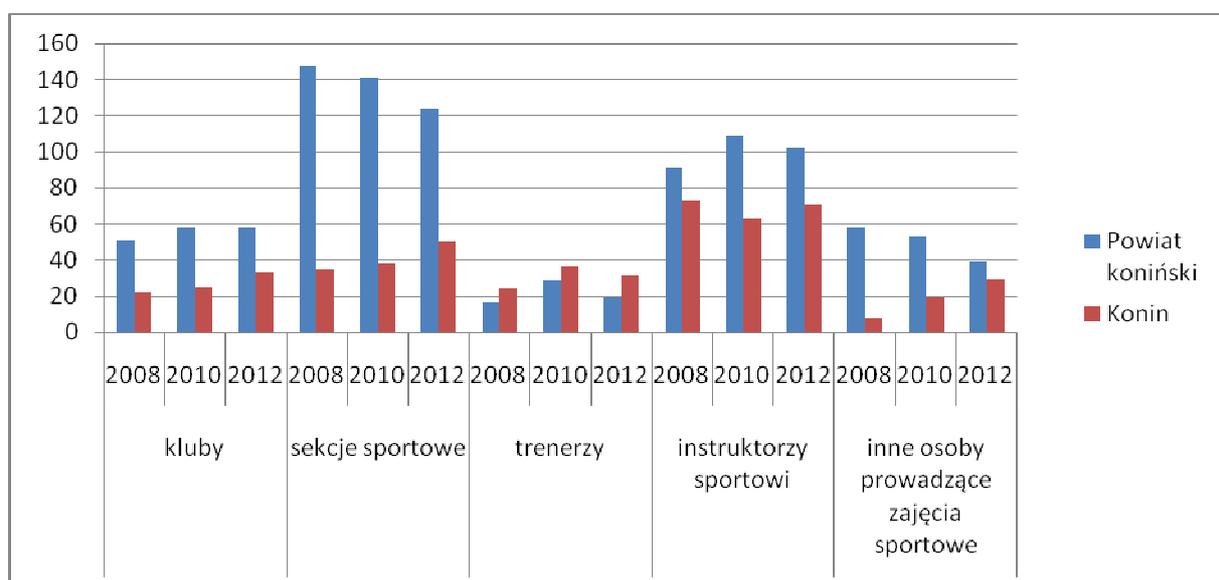
12. Sport, turystyka i wypoczynek

12.1 Aktywność sportowa w OFAK – kluby, dyscypliny, baza

Sport jako dziedzina aktywności ludzkiej w analizie może być ujmowany jako jedna z dziedzin gospodarki, ale także jako narzędzie promocji obszaru oraz instrument poprawy jakości życia, a zwłaszcza czynnik wpływający na zdrowie członków społeczności lokalnej. W warunkach polskich bardziej stosowne wydaje się analizowanie pod kątem tego drugiego ujęcia.

W zakresie aktywności sportowej zauważa się znaczącą różnicę między Koninem a powiatem konińskim, którą obrazują poniższe wykresy. Dane obejmują również kluby szkolne (UKS) i parafialne.

Ryc. 20 Podstawowe dane dotyczące klubów i kadry instruktorskiej w Aglomeracji.

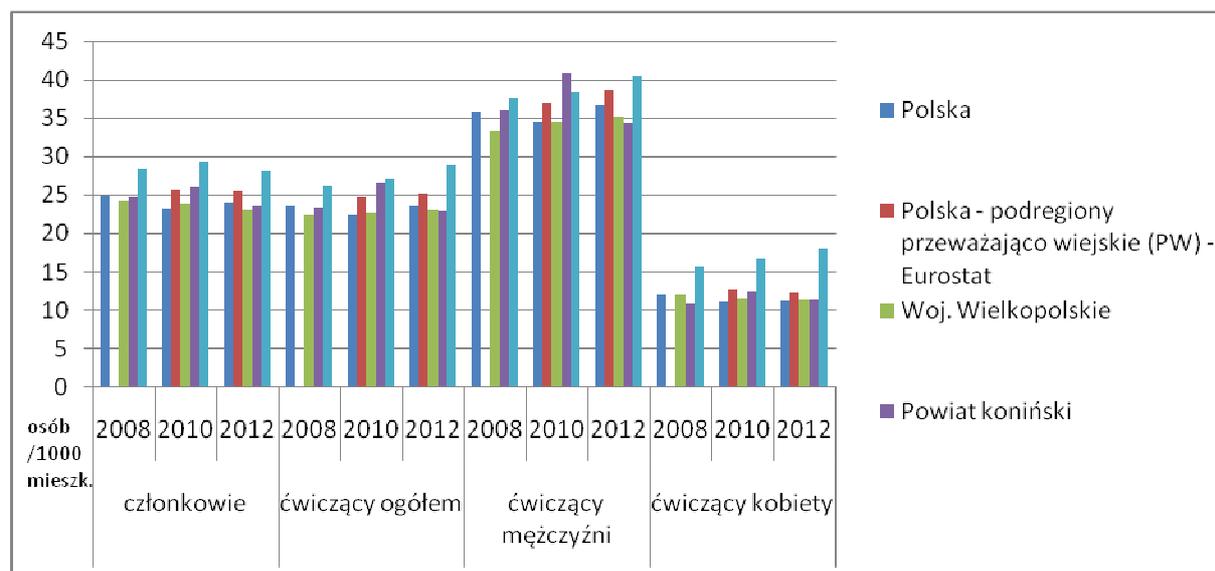
Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Potencjał w zakresie sportu mierzony liczbą klubów, sekcji, kadry zaangażowanej w klubach Konina w latach 2008 – 2012 regularnie rósł, zaś w powiecie generalnie spadał. Sytuacja w Koninie jest pochodną stosunkowo wysokich nakładów, przeznaczanych w budżecie Miasta na sport¹³² i znajduje odzwierciedlenie w aktywności sportowej mieszkańców.

Jak można zauważyć na wykresie (ryc. 21), aktywność sportowa mieszkańców powiatu konińskiego przekracza nieco średnią krajową i wojewódzką, a jest zbliżona do średniej dla porównywalnych obszarów statystycznych (podregionów przeważająco wiejskich). Na tym tle aktywność mieszkańców Konina jest znacznie wyższa. W Koninie zauważa się także w ostatnich latach większą liczbę ćwiczących w poszczególnych sekcjach, aniżeli członków klubów. Podyktowane jest to faktem, że niektóre osoby uprawiają więcej niż jedną dyscyplinę sportu. Miary te, znacznie lepiej oddające rzeczywistą aktywność fizyczną aniżeli figurowanie w zestawieniu członków klubu, należy uznać za korzystne.

¹³²Konin 2013. Podstawowe dane... op.cit., s. 41.

Ryc. 21 Aktywność sportowa dorosłych mieszkańców Aglomeracji na tle porównywanych obszarów.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na tym tle gorzej wypada powiat koniński, gdzie wszystkie analizowane współczynniki po 2010 r. spadły.

W Koninie znajdują się: 2 ogólnodostępne kryte baseny, 4 kąpieliska, 4 stadiony, w tym 1 lekkoatletyczny z nawierzchniami syntetycznymi, 2 hale sportowe, pawilon szermierczy, 2 zespoły kortów tenisowych oraz 9 kompleksów boisk ze sztuczną nawierzchnią „Orlik”.

W mieście działa klub szermierczy, klub bokserski, trzy kluby żeglarskie, klub jeździecki i wiele innych – w sumie 35 organizacji sportowych, ośrodków, kół. Infrastruktura miasta stwarza świetne warunki do gry w tenisa, squash’a i kolarstwa. Miasto inwestuje w nowe trasy rowerowe, które powstają wraz z modernizacją kolejnych fragmentów dróg. Łącznie powstało już 34 850 ścieżek rowerowych. W odległości 12 km od Konina działa pole golfowe (w Golinie – Kolonii)¹³³

Podobnie jak niemal na całym świecie, najpopularniejszą dyscypliną jest piłka nożna. Kluby piłkarskie istnieją w każdej gminie, korzystając z coraz lepszej infrastruktury. Największe zainteresowanie budzą rozgrywki mężczyzn, zwłaszcza zawodników „Górnika” Konin, jednak miejscowe kluby w ostatnich latach nie odnoszą większych sukcesów, występując w niskich klasach rozgrywek.

Na tym tle ewenementem jest klub piłki nożnej kobiet „Medyk POLOmarket” Konin (Mistrzyni Polski 2014). Miasto (a przez to i Aglomerację) rozślawiają także zawodnicy Konińskiego Klubu Szermierczego, oraz pięściarki i pięściarze Klubu Bokserskiego Zagłębie. Żadna jednak z tych dyscyplin sportu nie ogniskuje szerokiego zainteresowania społeczności lokalnej. Zdobyte przez piłkarki krajowego tytułu zaowocowało prawem startu w Lidze Mistrzyń. Brak zadaszenia stadionu miejskiego powoduje jednak, że turniej tego rodzaju nie może być rozegrany w Koninie, choć stanowiłoby to promocję miasta.

¹³³ <http://gospodarka.konin.pl/standard-zycia/>

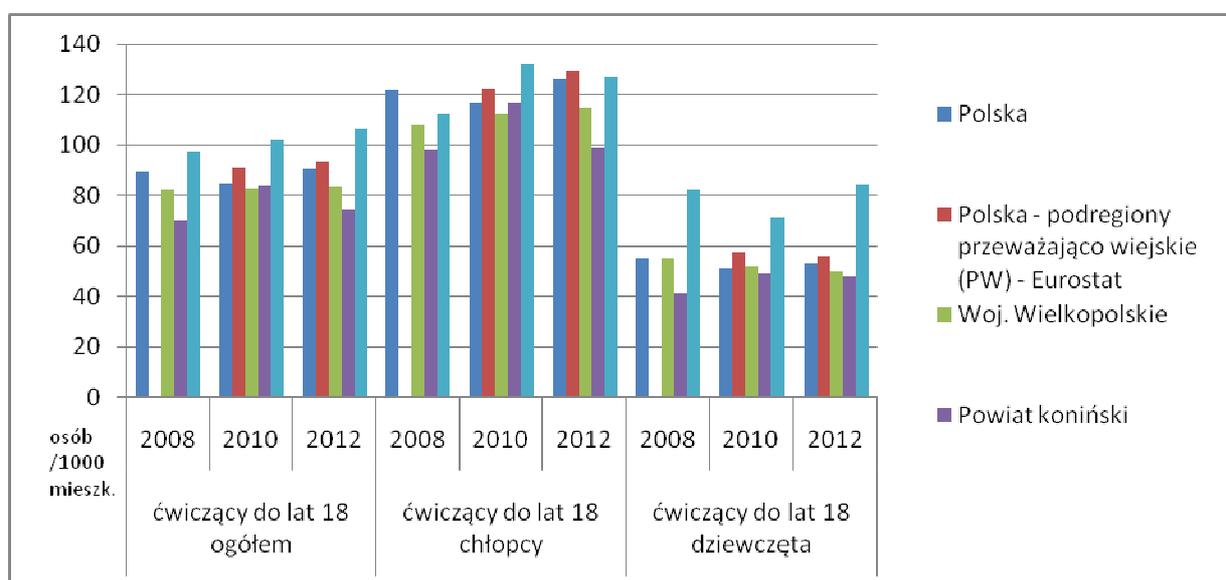
W Koninie odbywają się jednak imprezy sportowe, dzięki którym miasto już jest znane miłośnikom poszczególnych dyscyplin. Są to Klubowy Puchar Europy w Szabli Mężczyzn, Puchar Europy Kadetów w Szabli, Mistrzostwa Polski Samorządowców w Tenisie Ziemnym, Mistrzostwa Polski TKKF w Tenisie Ziemnym, międzynarodowe turnieje w piłce nożnej kobiet, ogólnopolskie wyścigi kolarskie, turnieje koszykówki, czy pięściarstwa.

Dla amatorów specyficznych dziedzin aktywności Aeroklub Koniński, władający lotniskiem sportowym w Kazimierzu Biskupim, z sekcjami: samolotową, szybowcową i balonową. Podkonińskie jeziora są natomiast areną zmagania żeglarzy i motorowodniaków.

12.2 Aktywność sportowa dzieci i młodzieży

W tym zakresie różnice między Koninem a powiatem są jeszcze znaczniejsze – obrazuje je wykres.

Ryc. 22 Aktywność sportowa dzieci i młodzieży w OFAK na tle porównywanych obszarów.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Niepełnoletni mieszkańcy Konina są statystycznie częściej zaangażowani w czynne uprawianie sportu aniżeli ich rówieśnicy z kraju i województwa, zaś w powiecie sytuacja ma się odwrotnie. W tym przypadku na specyfikę Konina rzutuje znacznie wyższa niż gdzie indziej aktywność dziewcząt. Można to przypisywać temu, że najpopularniejszą dyscypliną sportu jest piłka nożna, znacznie rzadziej uprawiana przez dziewczęta. Konin jest jednak, jak to opisywano, na tym tle znaczącym ośrodkiem w skali Polski i wyjątkiem na tle OFAK.

Dla ogółu dzieci i młodzieży, zwłaszcza odznaczającej się problemami ze sprawnością fizyczną, MOSiR w Koninie prowadzi szereg programów profilaktycznych (Programów Aktywności Ruchowej)¹³⁴.

12.3 Sport i rekreacja amatorska

Co roku ma miejsce w Aglomeracji kilkadziesiąt imprez sportowych, czy rekreacyjnych, w których udział bierze znaczne grono mieszkańców. MOSiR Konin wyspecjalizował się w ofercie skierowanej do najmłodszych (Osiedlowe Szkołki Sportowe, Wakacyjne Akademie Piłkarskie, Konińska Feriada Sportowa), z dużym zainteresowaniem spotyka się

¹³⁴ http://www.mos.konet.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=80&Itemid=98 [dostęp: 26.05.2014]

międzyszkolny „Konkurs 1001gry”. Dorośli korzystają głównie z propozycji Ognisk TKKF lub innych stowarzyszeń sportowych. Zarówno w Koninie jak i w całej Aglomeracji popularność zdobywa nordic walking. Znaczne powiększenie możliwości uprawiania sportu i czynnej rekreacji w Aglomeracji wynika z rekultywacji terenów pokopalnianych, opisanej w p. 2 Diagnozy oraz w dalszej części niniejszego rozdziału.

12.4 Ocena walorów turystycznych obszaru

W Aglomeracji Konińskiej istnieją dobre warunki rozwoju różnych dziedzin turystyki i wypoczynku. Walory naturalne terenu, a także coraz korzystniejszy stan środowiska, opisano w p. 3 niniejszej Diagnozy. Istotne są także zasoby dziedzictwa kulturowego, szerzej opisane w p. 10. Powyższe walory, w połączeniu z bardzo dobrą dostępnością transportową pozwalają traktować turystykę jako jedną z perspektywicznych dziedzin rozwoju OFAK.

12.5 Nowe rodzaje atrakcji turystycznych

Niewątpliwą atrakcją krajoznawczą jest nowo otwarta, 30-metrowa wieża widokowa na najwyższym wzniesieniu Aglomeracji, Złotej Górze (191 m n.p.m.) pozwalająca przy dobrej pogodzie na obserwację nie tylko niemal całego terenu OFAK, ale także próby dostrzeżenia charakterystycznych obiektów wysokościowych, na przykład kominów innych elektrowni. Może być to nowe miejsce na mapie miłośników dalekich obserwacji¹³⁵.

Wyjątkowymi także z uwagi na skalę atrakcjami mogą stać się tereny i obiekty pokopalniane, takie jak kompleks „Malta – Bis” po odkrywce Józwin. Koparka SchRs-315, po zakończeniu pracy na odkrywce "Kazimierz", została przetransportowana w pobliże ronda w Kleczewie. Tam zabezpieczono maszynę przed korozją i pomalowano. Koparka ma wkrótce zostać wykorzystana jako obiekt muzealny, ale już dziś, doskonale widoczna z daleka, stanowi atrakcję Kleczewa.¹³⁶

12.6 Diagnoza aktualnego stanu wykorzystania walorów i wyposażenia w bazę turystyczno – wypoczynkową

Aktywność turystyczna i ruch przyjazdowy w Aglomeracji Konińskiej nie mają długich tradycji. Pewien wyjątek stanowiła aktywność pielgrzymkowa w kierunku miejscowych sanktuariów w Licheniu Starym i Bieniszewie, jednak przez długi okres miała ona charakter lokalny, nieturystyczny. Rozwojowi turystyki nie sprzyjały uwarunkowania polityczne i gospodarcze. Dopiero po II wojnie światowej, wraz z rozbudową zagłębia węglowego i państwową, odgórną organizacją „wypoczynku dla ludności”, zaczęto rozwijać bazę noclegową i gastronomiczną w oparciu o jeziora, głównie pomiędzy Koninem i Ślesinem.

Baza ta miała charakter socjalny, składając się głównie z ośrodków kolonijnych i zakładowych, służący zakładom miejscowym oraz niekiedy z pozostałego terenu województwa czy środkowej Polski. Od lat 70 XX w. zaczęły powstawać kolonie domków letniskowych w formie podmiejskich działek (często z uprawą roślin) i „daczowisk”.

Rozwój ruchu pielgrzymkowego w Licheniu datuje się od lat 60. XX w. W tym czasie prócz rozbudowy obiektów sakralnych zaczęły powstawać domy pielgrzyma, a także rozwijały się kwatery prywatne i doraźne inicjatywy w zakresie gastronomii, nie spotykające się z poparciem oficjalnych władz¹³⁷.

¹³⁵ www.dalekieobserwacje.eu

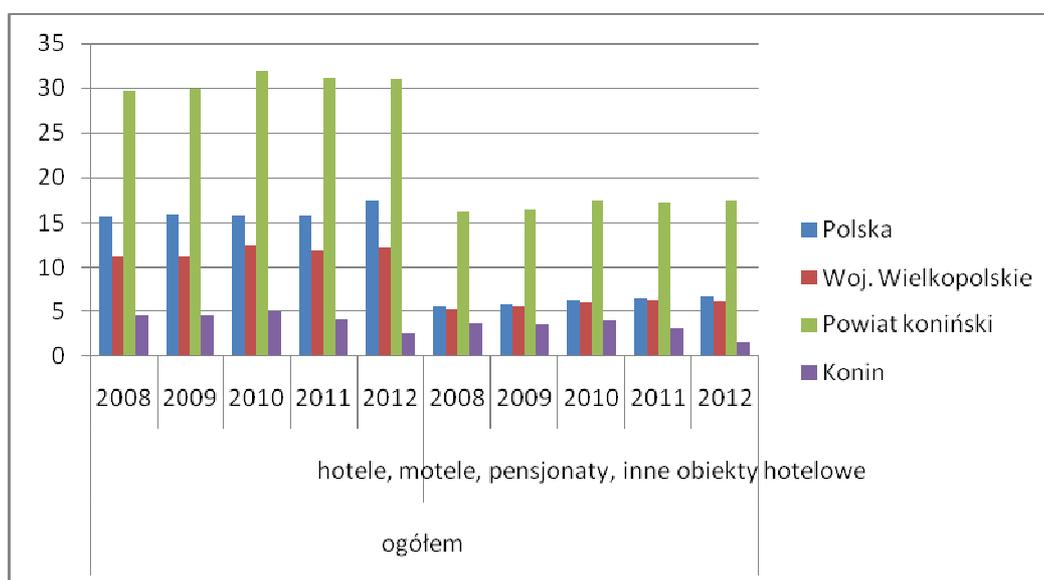
¹³⁶ Rekultywacja terenów pogórnich w polskich kopalniach odkrywkowych [w:] Węgiel brunatny, nr 3/84

¹³⁷ Makulski E, ks.. 2004. Powołanie i służba. Wyd. ZET.

Powyższe ukierunkowanie turystyki na obszarze Aglomeracji, polegające na odwiedzaniu terenu przez zorganizowane grupy, często dysponujące własnym wyżywieniem, powodowało, że infrastruktura towarzysząca, w tym informacja turystyczna nie były znacząco rozwinięte. Poza wymienionymi grupami walory turystyczne OFAK nie były szeroko znane, zaś oficjalna propaganda wzmacniała wizerunek obszaru jako górniczo-przemysłowego, a więc z zasady nieturystycznego. Niezależnie od powyższego, rokrocznie Konin i okolice odwiedzało tysiące osób związanych z terenem sentymentalnie i rodzinie. Tego rodzaju przybysze najczęściej nie korzystają jednak z infrastruktury dla turystów.

W efekcie baza turystyczna, zwłaszcza noclegowa, jest w Aglomeracji Konińskiej rozbudowana, aczkolwiek stan i rozmieszczenie obiektów jest zróżnicowane. Znaczna większość miejsc noclegowych znajduje się na terenie powiatu konińskiego, co obrazuje wykres.

Ryc. 23 Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców – porównanie.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Zwraca uwagę znaczny udział obiektów hotelowych w całości bazy, co uznaje się za zjawisko pozytywne¹³⁸ oraz zmniejszanie się bazy noclegowej w Koninie. W układzie gmin występuje znaczne zróżnicowanie.

¹³⁸Polska Organizacja Turystyczna 2012. Marketingowa strategia Polski w sektorze turystyki na lata 2012–2020.

Tab. 32 Baza noclegowa w gminach Aglomeracji Konińskiej w latach 2008 - 2012.

Jednostka terytorialna	obiekty ogółem										miejsca noclegowe									
	obiekty hotelowe					inne obiekty noclegowe - razem					obiekty hotelowe					inne obiekty noclegowe - razem				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	msc	msc	msc	msc	msc	msc	msc	msc	msc	msc
Konin	4	4	4	3	2	2	2	2	2	2	290	285	319	250	120	75	77	75	75	75
Golina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grodzic	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kazimierz Biskupi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kleczew	0	0	0	0	0	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	90	104	110	102	102
Kramsk	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	48	0	0	0	0	31
Krzymów	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	22	32	32	32	32	0	0	0	0	0
Rychwał	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rzgów	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	96	92	132	99	132	0	0	0	0	0
Skulsk	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	16	16	16
Sompolno	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	0	0	0
Stare Miasto	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	51	51	51	51	51	45	45	45	45	45
Ślesin	7	7	9	10	9	13	13	20	19	26	1862	1909	2017	2005	1975	1384	1277	1502	1462	1369
Wierzbinek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wilczyn	0	0	0	0	0	4	4	4	4	4	0	0	0	0	0	133	248	142	169	171
Powiat koniński	12	12	14	15	15	21	20	28	27	36	2031	2084	2232	2187	2238	1680	1674	1815	1794	1734
Razem Aglomeracja	16	16	18	18	17	23	22	30	29	38	2321	2369	2551	2437	2358	1755	1751	1890	1869	1809
WIELKOPOLSKIE	265	282	320	333	338	275	265	305	280	365	18071	18947	20659	21394	21181	19903	19501	22271	19910	21097
POLSKA	2642	2836	3223	3285	3414	4215	4156	3983	3754	6069	210507	221633	240967	252511	264145	386491	384868	369144	353735	411288
Udział OFAK w województwie	6,0%	5,7%	5,6%	5,4%	5,0%	8,4%	8,3%	9,8%	10,4%	10,4%	12,8%	12,5%	12,3%	11,4%	11,1%	8,8%	9,0%	8,5%	9,4%	8,6%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ponad 50% obiektów zakwaterowania i ponad 80% miejsc noclegowych skupia się w gm. Ślesin, szczególnie w Licheniu Starym i przyległych miejscowościach. Z drugiej strony jest w Aglomeracji wiele gmin (także miejsko-wiejskich, gmin stosunkowo dużych i dobrze położonych) zupełnie pozbawionych bazy noclegowej. W ostatnich latach miało miejsce ograniczenie bazy noclegowej na terenie Konina. W skali Aglomeracji przyrost w tym zakresie był na tle województwa i kraju niewielki. W kategorii hoteli można zauważyć, że stosunkowo duży udział w Wielkopolsce zawdzięcza Aglomeracji dużej średniej wielkości tych obiektów.

Paletę miejsc noclegowych uzupełniają kwatery agroturystyczne, licznie powstałe w ostatnich latach, jednak pełna i przekrojowa ewidencja miejsc i ruchu w tego rodzaju obiektach nie jest dostępna.

12.7 Charakterystyka ruchu turystycznego na terenie OFAK

Wielkość bazy turystycznej w powiecie konińskim powoduje, że jednostka ta należy do 30 powiatów z najintensywniejszym ruchem turystycznym w Polsce¹³⁹. Intensywność ta jednak, w odróżnieniu od wskaźników ogólnopolskich spada. Spadek ma miejsce w całej Wielkopolsce, lecz tu jest intensywniejszy, co pokazuje tabela.

Tab. 33 Turyści korzystający z bazy noclegowej OFAK w latach 2008 – 2012 – porównania.

Jednostka terytorialna	korzystający turyści									
	obiekty hotelowe					inne obiekty noclegowe - razem				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Konin	21977	19632	19532	16380	12010	1966	1975	2070	2119	1659
Kleczew	0	0	0	0	0	576	691	625	457	505
Kramsk	0	0	0	334	2556	0	0	0	0	629
Krzymów	1224	1295	1293	1417	1228	0	0	0	0	0
Rzgów	5867	5580	4096	5253	3409	0	0	0	0	0
Skulsk	0	0	0	0	272	0	0	52	64	131
Sompolno	0	0	0	0	0	22	0	0	0	0
Stare Miasto	1910	3300	2846	2738	3312	163	171	242	143	310
Ślesin	130090	132674	118432	117341	105406	29771	29490	31353	28963	26929
Wilczyn	0	0	0	0	0	842	895	974	1550	1333
Powiat Koniński	161068	162481	146199	143463	128193	33362	33222	35316	33296	31496
Razem Aglomeracja	183045	182113	165731	159843	140203	35328	35197	37386	35415	33155
WIELKOPOLSKIE	1180828	1131692	1215806	1266335	1197881	322693	325611	383100	383267	418659
POLSKA	13076183	12985808	14354145	15485490	16090587	6479919	6367904	6107351	5991126	6544801

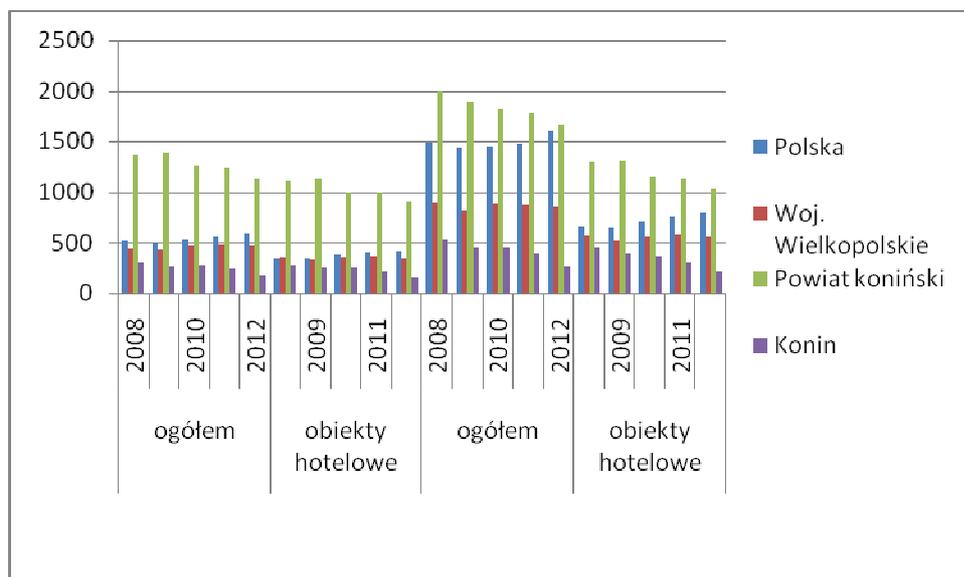
Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Spadek ten jest nawet głębszy, jeśli wziąć pod uwagę liczbę udzielonych noclegów. Nie zmieniają tego wskaźnika turyści zagraniczni, którzy znacznie większy udział w mają tylko w gm. Rzgów (rocznie ponad 50%), a także w Koninie (ponad 20%) i w gm. Stare Miasto

¹³⁹ Główny Urząd Statystyczny, Warszawa. Turystyka w 2012 r.

(ponad 10%). Ich liczba także spada z uwagi na zmniejszenie intensywności i czasu tranzytowych przejazdów przez Polskę w ruchu samochodów ciężarowych.

Ryc. 24 Wskaźniki ruchu turystycznego w OFAK – porównanie.

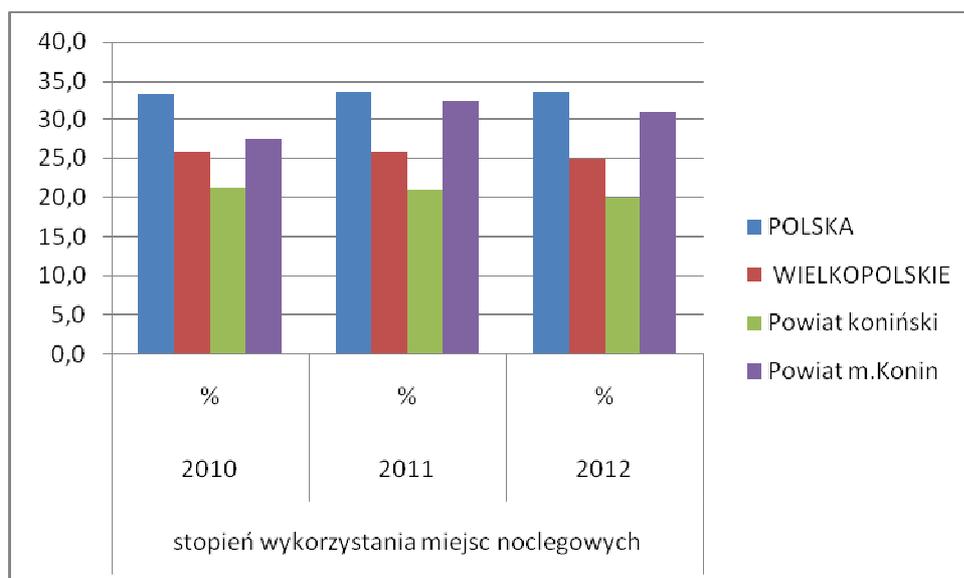

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ruch turystyczny w Aglomeracji jest nadal intensywny, aczkolwiek spada – zarówno w Koninie, jak i w powiecie. Zwraca także uwagę krótka średnia długość pobytu. Wynosi ona zarówno w powiecie jak i w Koninie, w każdej z kategorii poniżej dwóch dób, przy czym pobyt na terenie powiatu jest statystycznie krótszy, zwłaszcza w obiektach hotelowych, które licznie dominują. Wiąże się to prawdopodobnie z dominacją turystyki pielgrzymkowej. Pobyty pielgrzymów w Aglomeracji są najczęściej elementem dłuższych podróży zorganizowanych grup bądź rodzin, które zatrzymują się tu tylko na 1 dzień.

Stopień wykorzystania bazy noclegowej OFAK jest na tle województwa i kraju zróżnicowany, generalnie jednak nie wykazuje tendencji wzrostowej.

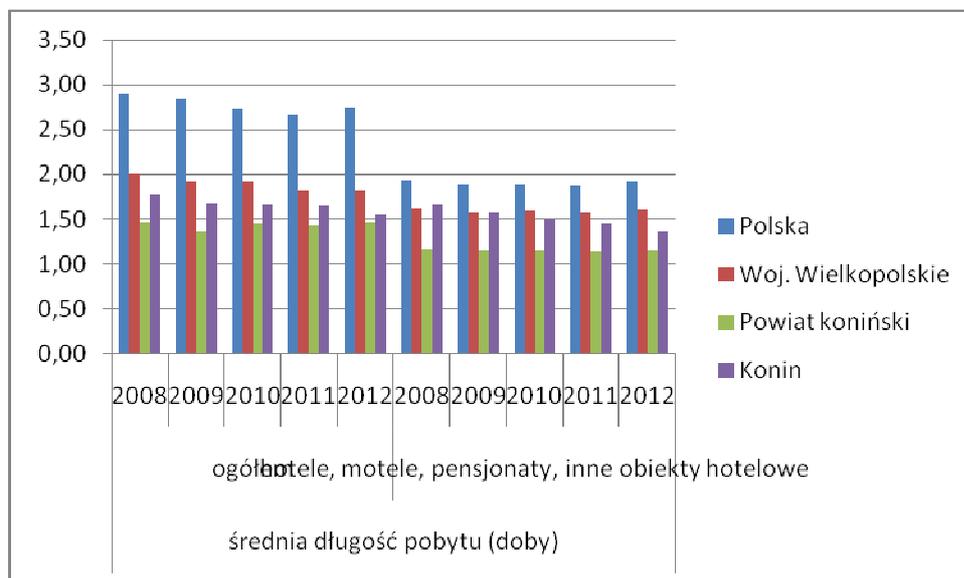
Ryc. 25 Stopień wykorzystania bazy noclegowej – porównanie.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Stwierdzić można, że baza noclegowa w Koninie, w ostatnim okresie zredukowana, jest wykorzystywana efektywniej. Może to oznaczać konieczność dostosowania znacznej części obiektów w powiecie do rzeczywistych potrzeb.

Ryc. 26 Średnia długość pobytu w OFAK – porównanie.

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Taka wielkość wskaźnika związana jest z brakiem kompleksowych pakietów turystycznych w Aglomeracji, które skłaniałyby do dłuższego pobytu.

12.8 Perspektywy rozwoju turystyki w Aglomeracji

Większość samorządów wiąże z rolą i rozwojem turystyki niezmiennie duże znaczenie, umieszczając tę dziedziną pośród głównych celów strategicznych. Możliwości rozwoju w tym zakresie są w OFAK wciąż znaczne z uwagi na specyfikę tutejszych walorów, wymagają jednak odpowiednio ukierunkowanego podejścia.

W badaniach dostępność do terenów rekreacyjnych oceniono niejednoznacznie. Z jednej strony na terenach miejskich i nierolniczych są one dostępne, z drugiej strony istnieje problem z dojazdem innym środkiem transportu niż samochód (a jeśli wybierze się samochód, to niewystarczająca jest ilość miejsc parkingowych w pobliżu jezior, parków, czy lasów).

Światowe tendencje w gospodarce turystycznej wskazują na potrzebę polepszania jakości bazy (wzrost znaczenia hoteli wszelkiej kategorii), wyższą rolę kreatywności i specjalizacji (kierunek „przygoda”). Jako produkt wizerunkowy Polski wskazano między innymi turystykę kulturową, a jako rekomendowane produkty rynkowe na lata 2013-2020 wskazano m.in.: spa / wellness, turystykę na terenach wiejskich, turystykę aktywną. Coraz częściej zwraca się uwagę na zdrowie, następują zmiany zwyczajów w tym zakresie. Spada rola tradycyjnych uzdrowisk, położonych często daleko od głównych szlaków, a będących celem wyjazdów socjalnych na podstawie skierowań. Rośnie natomiast rola ośrodków o zróżnicowanych propozycjach, dobrze dostępnych, oferujących także krótkie pobyty¹⁴⁰.

¹⁴⁰ Marketingowa Strategia...2012, str. 10, 12

Aglomeracja Konińska odznacza się dobrymi predyspozycjami w tym zakresie. Rozległe tereny pokopalniane stanowią oryginalną propozycją dla miłośników gier terenowych, rajdów, a nawet pewnych dziedzin związanych ze sztuką przetrwania (*survival*). Perspektywa starzenia się społeczeństwa może pozwolić rozwinąć tu tzw. silver market (srebrną gospodarkę – sektor nastawiony na obsługę potrzeb osób w wieku emerytalnym). Tutaj szczególnymi atutami będą czysta przyroda, źródła geotermalne oraz bogate dziedzictwo kulturowe, zwłaszcza kultury duchowej.

Rozległe są plany Zgromadzenia Księży Marianów w kierunku uczynienia z Lichenia Starego ośrodka sprzyjającemu dłuższemu pobytowi związanemu z licznymi kongresami czy wypoczynkiem, a także na zamieszkanie osób starszych. Znaczniejsza aktywność w dziedzinie spotkań, konferencji czy dłuższych pobytów o charakterze ćwiczeń duchowych ma miejsce także wokół sanktuariów w Kazimierzu Biskupim.

Bardzo duże możliwości wiążą się z rozwojem turystyki wodnej – indywidualnej i zorganizowanej dla grup w ramach programu „Wielka Pętla Wielkopolski”. Istnieją możliwości rozwoju już ukształtowanych kierunków wypoczynku, jak jazda na rowerze czy wędkarstwo. Ten drugi kierunek forsuje Gospodarstwo Rybackie „Gosławice”, które posiada specjalnie dla tego celu przeznaczony staw o powierzchni 38 ha, dorybiany karpami o wadze powyżej 10 kg, pochodzącymi z własnej hodowli¹⁴¹. Niektóre jeziora, na przykład Budziszawskie oferują dobre warunki dla nurkowania. Na terenach chronionych, np. w Powidzkim Parku Krajobrazowym czy w dolinie Warty mogą rozwijać się dziedziny takie jak obserwacja dzikiej przyrody (w tym ptaków - *birdwatching*).

Aby jednak dziedziny te były ważnymi kierunkami turystyki pojmowanej jako ważny sektor rozwoju gospodarczego, powinny mieć charakter bardziej masowy i przyciągać gości z zewnątrz, oddziałując co najmniej w skali ogólnopolskiej. Do tego potrzebna jest zaś nie tylko infrastruktura pobytowa, ale też pakiet propozycji uzupełniających (na przykład na wypadek braku pogody). Poza tym ważne jest odpowiednie skomunikowanie, tak, aby wysiadając przykładowo z pociągu czy dojeżdżając samochodem można było od razu komfortowo rozpocząć przejazd rowerem czy wędkowanie.

Z analiz tych wynika również, że Polska jest krajem konkurencyjnym pod względem cen, ale turyści coraz bardziej zwracają uwagę na rzeczywistą dostępność obszaru, wyposażenie, komfort. W dokumentach strategicznych z terenu OFAK zwracają uwagę postulaty promowania zasobów przyrody o lokalnym znaczeniu oraz mało wyspecjalizowanych rodzajów turystyki, choć jednocześnie zauważa się potencjał w dziedzictwie kulturowym i sanktuariach oraz w źródłach geotermalnych. Istotnym wyzwaniem jest poprawa dostępności wewnętrznej, zwłaszcza do Lichenia, oraz dalszy wzrost jakości bazy noclegowej, a także dbałość o stan środowiska, w tym czystość wód i lasów. Dotyczy to także eliminacji zakłóceń takich jak hałas, zwłaszcza drogowy, w sąsiedztwie ośrodków pobytowych.

¹⁴¹ www.goslawice.pl [dostęp: 26.05.2012]

Aktywność sportowa mieszkańców, zwłaszcza młodzieży, jest cechą wyróżniającą Konin w Wielkopolsce. W mieście są dobre warunki do uprawiania wielu dyscyplin sportu, zarówno masowych, jak biegi czy piłka nożna, jak i specjalistycznych, jak szermierka bądź żeglarstwo. W kilku dyscyplinach konińskie kluby notują regularnie wyróżniające wyniki w skali Polski. Możliwości promocji Obszaru poprzez sport nie są jednak wykorzystywane.

W powiecie ziemskim aktywność sportowa przejawia się znacznie skromniej, skromniejsza jest też baza, choć podlega stopniowej rozbudowie.

Turystyka i wypoczynek na terenie OFAK mają stosunkowo krótką tradycję, jednak z uwagi na nagromadzenie różnego rodzaju walorów naturalnych i kulturowych są wciąż traktowane jako jeden z głównych czynników i kierunków rozwoju na tutejszym terenie. Po okresie PRL pozostała rozbudowana baza noclegowa o standardzie „socjalnym”, której nie towarzyszyła inna infrastruktura. Głównymi ośrodkami przyjazdowymi są: Sanktuarium w Licheniu i zespół jezior między Koninem a Ślesinem.

Ruch turystyczny mierzony liczbą noclegów w ostatnich latach sukcesywnie spada, a średnia długość pobytu turystów jest wciąż krótka. Aby zmienić ten stan, konieczne są pewne inwestycje, a przede wszystkim poszerzenie – urozmaicenie oferty oraz wypracowanie produktów turystycznych.

13. Potencjał i partnerstwo na obszarze OFAK

13.1 Charakterystyka potencjału obszaru

Przytoczone wcześniej dane dotyczące poszczególnych aspektów funkcjonowania Aglomeracji Konińskiej winny zostać uzupełnione o kwestie organizacyjne i finansowe.

Dochody budżetów gmin Aglomeracji Konińskiej w przeliczeniu na 1 mieszkańca rocznie rosną. Wartość średnia dla całego obszaru przekracza od 2011 średnią dla Wielkopolski. Wynika to z wyróżniających się na tle całości dochodów Konina i Kleczewa. Kleczew, należący od lat do najbogatszych gmin Wielkopolski, swą pozycję zawdzięcza siedzibie PAK KWB Konin S.A. i płaconym przez Kopalnię podatkom i opłatom za korzystanie ze środowiska. W skali Aglomeracji kopalnia wpłaca corocznie do budżetów gmin z tytułu opłat górniczych i za korzystanie ze środowiska 70 mln zł¹⁴².

Udział dochodów własnych gmin jest ogólnie niski. Najwyższy zauważa się w gminach górniczych i uprzemysłowionych. Tam też stosunkowo wysokie są wpływy z podatków od dochodów (PIT i CIT), aczkolwiek wpływy z CIT w ostatnim okresie spadły. W pozostałych przypadkach budżety gmin uzupełniają subwencje i dotacje, co nie pozwala tym jednostkom na dużą samodzielność finansową.

Wielkość pozyskanych środków europejskich, wynosząca w ramach perspektywy 2007 – 2013 uśredniona na poziomie Aglomeracji do końca 2012 wynosiła około 4110 zł na 1 mieszkańca (w województwie 7582 zł). W układzie wewnętrznym najwyższe wielkości odnotowano w gminach Stare Miasto i Krzymów, najniższe – Grodziec, Rzgów i Wierzbinek¹⁴³. Ogólnie wyższą średnią odnotowano w gminach powiatu konińskiego (4322 zł) aniżeli w Koninie (3760 zł).

Zwraca uwagę ogólnie niższy poziom wykorzystania środków unijnych niż miało to miejsce w województwie. Zjawisko to widoczne jest szczególnie w gminach peryferyjnych. Podobnie jak w skali kraju ujawniały się problemy z finansowaniem wkładu własnego beneficjentów, wymaganego przy realizacji projektów dofinansowanych ze środków UE. Procesy te w nowej perspektywie 2014-2020, w sytuacji gdy gdzie zwraca się w Polsce szczególniejszą uwagę na dyscyplinę finansów publicznych, mogą się nasilać, co może skutkować dalszymi problemami w finansowaniu inwestycji rozwojowych w słabszych samorządach. Tym większe znaczenie ma więc odpowiednie zorientowanie celów rozwoju i rozwój współpracy terytorialnej oraz międzysektorowej w ubieganiu się o fundusze zewnętrzne¹⁴⁴.

70% ankietowanych mieszkańców Poznania i Łodzi nie potrafiło wskazać żadnych skojarzeń z terenem Konina i powiatu konińskiego.¹⁴⁵ Wśród pozostałych uwidacznia się przewaga niekorzystnych skojarzeń z Koninem i terenem OFAK (najczęściej „kominy – zanieczyszczenia”). Inne nie mają konkretnego wydźwięku (miasto Konin, koń, Warta, mecze/kibice, autostrada A2, elektrownie, PKS/PKP, kopalnia/węgiel, Stare Miasto, Licheń i Ślesin. Ponad 66% nie potrafiło wskazać żadnej atrakcji obszaru, wśród pozostałych najczęściej wymieniano Licheń i jeziora. Tak więc pewnymi filarami rozpoznawalności

¹⁴² „Wielodokrywkowa Kopalnia <Konin>” op. cit.

¹⁴³ Dyba W. M., Strykiewicz T. 2012. Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno – gospodarczego gmin województwa wielkopolskiego w świetle realizacji polityki intraregionalnej. Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno – Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM - Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, nr 19. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

¹⁴⁴ Por. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014. Programowanie perspektywy finansowej 2014 – 2020 - Umowa Partnerstwa.

¹⁴⁵ Starostwo Powiatowe w Koninie 2012. Strategia Komunikacji Marketingowej.

obszaru mogą być: Licheń (turystyka pielgrzymkowa), walory naturalne i – paradoksalnie – kompleks górniczo – energetyczny. W tym ostatnim przypadku ważne jest odwrócenie negatywnych skojarzeń. Na tym tle wypracowano hasło „Energia pokoleń” na cele promocji powiatu konińskiego¹⁴⁶.

Dobre skomunikowanie z Poznaniem daje szanse na wzrost znaczenia Konina i całej Aglomeracji w Wielkopolsce, na dostrzeżenie potencjału OFAK i całej wschodniej Wielkopolski. Niekorzystne jest jednak słabe skomunikowanie z Kaliszem jako największym ośrodkiem tej części województwa, bardzo mała liczba codziennych związków społecznych i współpracy gospodarczej z tym miastem i całą kształtującą się Aglomeracją Kalisko – Ostrowską, co w efekcie można uznać za czynnik hamujący rozwój potencjału Konina

Sami mieszkańcy Aglomeracji, zapytani, czy obszar ten w pełni wykorzystuje swoje położenie, w ponad 50% (dokładnie 50,2%) odpowiedzieli negatywnie. Zauważa się też występowanie poczucia „bycia Wielkopolanami drugiej kategorii”, wynikające z uwarunkowań historyczno – kulturowych i nieprzewyciężonej dotąd różnicy w poziomie rozwoju społeczno – gospodarczego.

¹⁴⁶ Starostwo Powiatowe w Koninie 2012. Strategia Komunikacji Marketingowej Powiatu Konińskiego 2012+.

Tab. 34 Struktura dochodów gmin Aglomeracji na tle Wielkopolski i Polski.

Jednostka terytorialna	ogółem					dochody własne					udział z tytułu PIT				udział z tytułu CIT				na podstawie innych ustaw				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł
Konin	3649	3952	4305	4679	5057	1928	2056	2323	2621	2767	799	767	845	878	71	139	136	80	631	719	729	759	846
Golina	2266	2335	2411	2609	2565	735	680	736	911	929	298	308	372	409	1	2	2	3	210	209	217	241	316
Grodziec	2545	2560	2747	3678	3180	456	426	420	673	578	167	154	198	233	1	2	1	2	149	158	135	157	177
Kazimierz Biskupi	2691	2570	2878	3029	3409	1560	1439	1743	1888	2197	355	402	476	505	3	2	9	4	902	876	886	836	913
Kleczew	4483	4617	4371	4878	5523	3278	3356	3093	3544	4011	360	346	452	437	57	21	117	58	1806	1809	1754	1603	2021
Kramsk	2765	2529	2889	2994	2822	1097	904	1135	1215	1015	269	283	362	329	1	2	2	6	411	409	461	481	410
Krzymów	2341	2444	2674	3624	3614	695	679	707	946	1103	269	301	339	400	32	31	22	14	257	275	277	281	292
Rychwał	2623	2737	2815	3032	3125	606	572	593	678	580	199	228	267	268	1	1	0	2	157	154	158	212	219
Rzgów	2339	2247	2657	2523	2743	567	495	577	539	595	223	219	261	285	1	0	1	1	218	187	178	155	179
Skulsk	2223	2314	2508	2707	2964	386	371	508	484	758	173	182	205	221	1	1	1	1	156	157	213	188	216
Sompolno	2727	2598	2471	2646	2968	1431	1294	1104	1156	1228	215	224	288	296	11	4	3	13	860	767	675	670	699
Stare Miasto	2586	2518	2802	2684	3372	1355	1357	1577	1497	1515	467	516	567	589	77	68	53	36	619	539	644	665	690
Ślesin	2571	2766	3176	3080	3142	1396	1602	1926	1734	1856	344	330	403	412	31	4	8	6	800	765	826	864	837
Wierzbinek	2518	2728	2884	3094	3643	511	464	695	973	1474	126	133	164	178	3	4	3	4	240	273	335	431	497
Wilczyn	2532	2675	2832	3772	3330	610	685	828	1734	1218	208	199	243	252	0	1	0	2	222	235	251	312	376
Średnia w powiecie konińskim	2687	2713	2891	3135	3314	1150	1129	1232	1369	1458	279	291	351	365	18	11	18	12	562	544	560	564	618
Średnia w Aglomeracji Konińskiej	2724	2773	2961	3269	3431	1107	1092	1198	1373	1455	298	306	363	380	19	19	24	15	509	502	516	524	579
WIELKO POLSKIE	2822	2852	3007	3185	3387	1608	1586	1652	1746	1841	587	573	628	656	62	59	60	52	518	517	534	561	609
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	0	0	2961	3076	3198	0	0	1181	1260	1344	0	361	410	436	0	25	27	29	0	0	427	454	506
POLSKA	2932	3020	3276	3444	3624	1707	1659	1728	1828	1919	611	603	658	687	60	53	59	58	483	486	504	533	575

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

13.2 Aktywność obywatelska mieszkańców

Trudno wskazać obecnie jakiegokolwiek przedsięwzięcie rozwojowe, które mogłoby pomijać udział i opinie społeczności lokalnej. Aby zdiagnozować perspektywy tego rodzaju działań w Aglomeracji Konińskiej, warto odnieść się do aktywności obywatelskiej w OFAK.

Mieszkańcy Aglomeracji wykazują ogólnie niską aktywność w zakresie uczestnictwa w wyborach krajowych i europejskich (poza Koninem, co charakterystyczne dla większych miast). Odwrotna sytuacja ma regularnie miejsce w przypadku wyborów samorządowych. W tym przypadku, poza Koninem, frekwencja była wysoka, zdecydowanie przekraczająca wyniki krajowe (niekiedy o ponad 20%). W zasadzie w każdym wyborach frekwencja jest na podobnym, najwyższym w województwie poziomie. Również w układzie gmin zachowanie wyborców jest praktycznie stałe. Najniższa frekwencja, notowana regularnie w gm. Wierzbinek, od 2006 r. przekracza średnią krajową, w 2010 r. przekroczyła także średnią dla generalnie aktywnej obywatelsko Wielkopolski. Wskaźniki dla gmin najaktywniejszych (2002, 2006 – Kleczew, 2010 – Wilczyn) należą do najwyższych w Polsce¹⁴⁷.

Tak więc należy określić mieszkańców Aglomeracji Konińskiej jako społeczność zorientowaną na sprawy lokalne i czynnie zainteresowaną tym, co się dzieje na zamieszkiwanym terenie. Pewnym wskaźnikiem tego rodzaju postaw może być również frekwencja na lokalnych stronach i forach internetowych¹⁴⁸.

13.3 Partnerstwo (współpraca samorządów, organizacje pozarządowe)

Na terenie Aglomeracji Konińskiej powołano w ostatnich dekadach szereg form współpracy samorządów na rzecz rozwoju lokalnego. Ich zestawienie przedstawia tabela poniżej.

Tab. 35 Formy współpracy samorządów Aglomeracji Konińskiej.

Nazwa	Forma prawna	Gminy OFAK przynależne	Cele statutowe
Związek Międzygminny Wodociągów i Kanalizacji w Koninie	Związek komunalny (celowy)	Stare Miasto, Rzgów, Golina, Krzymów i Wilczyn (łącznie 13 gmin, głównie wiejskich, z terenu powiatów: konińskiego, kolskiego i tureckiego)	eksploatacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę, studni publicznych oraz zbiorczych urządzeń kanalizacji sanitarnej ¹⁴⁹
„Koniński Region Komunalny”	Związek komunalny (celowy)	Początkowo 36 gmin, z tego z OFAK wszystkie prócz Ślesina. Ostatecznie 11 gmin	między innymi: rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, uporządkowanie gospodarki odpadami na terenie

¹⁴⁷ Dane Państwowej Komisji Wyborczej www.pkw.gov.pl

¹⁴⁸ <http://www.lm.pl/>, <http://konin24.info/konin.php#> [dostęp: 21.05.2014]

¹⁴⁹ <http://www.zuwkonin.pl/> [dostęp: 21.05.2014]

			subregionu konińskiego - budowa zakładu termicznej utylizacji odpadów (potocznie zwanego „spalarnią”) oraz schroniska dla zwierząt ¹⁵⁰ ZWIĄZEK ROZWIĄZANY W 2014 R.
Związek Gmin Regionu Słupeckiego	Związek komunalny (celowy)	Wilczyn	zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie, prowadzenie schroniska dla zwierząt, zapewnienie warunków funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych z miejsc publicznych ¹⁵¹
Stowarzyszenie Samorządowe Wielkopolska A2	stowarzyszenie	Stare Miasto, Rzgów, Krzymów i Golina	Głównie działania na rzecz rozwoju i promocji terenów przyległych do autostrady ¹⁵² .
Stowarzyszenie „Wielkopolska Wschodnia”	stowarzyszenie działające jako Lokalna Grupa Działania (LGD)	Kramsk, Krzymów, Sompolno, Wierzbinek	opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), wspieranie działań na rzecz realizacji LSR, promocja obszarów wiejskich, aktywizacja

¹⁵⁰ <http://www.ekoskop.Rzeszow.pl/abecadlosmieciadlo/pid.php?id=inc/1Konin> [dostęp: 20.05.2014]

¹⁵¹ Statut Związku: http://www.gminy.slupca.pl/index.php?sekcja=strona&id=233&roz_menu=233 [dostęp: 20.05.2014]

¹⁵² Statut Stowarzyszenia: <http://www.a2wielkopolska.pl/?statut,22> [dostęp: 20.05.2014]

			społeczności upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich ¹⁵³
„Między ludźmi a jeziorami”	Lokalna Grupa Działania (LGD)	Kazimierz Biskupi, Kleczew, Skulsk, Wilczyn	
Stowarzyszenie „Solidarni w partnerstwie”	stowarzyszenie działające jako Lokalna Grupa Działania (LGD)	Golina, Grodziec, Rychwał, Rzgów, Stare Miasto,	
<i>Towarzystwo Społeczno-Gospodarcze „Dwa mosty”</i>	<i>Działa na zasadach Lokalnej Grupa Działania (LGD)</i>	<i>Ślesin</i>	

Opracowanie własne.

Na przykładzie najbardziej zaawansowanych form, jakimi są związki celowe, ukazują się trudności, jakie pojawiają się w trakcie współpracy.

Związek Międzygminny Wodociągów i Kanalizacji w Koninie zrzeszał początkowo 15 gmin, potem 13. W ostatnim okresie związek opuściła gmina Kramsk. W „Konińskim Regionie Komunalnym”, po osiągnięciu założonych rezultatów w zakresie celu rozwoju kanalizacji i przejęciu realizacji spalarni przez spółkę komunalną M. Konina nastąpiły rozbieżności dotyczące realizacji schroniska. W wyniku tego związek, w skład którego wchodziło na początku 2014 r. 11 gmin, utracił zdolność funkcjonowania i został postawiony w stan likwidacji¹⁵⁴.

Z natury Konin nie jako miasto liczące powyżej 20 tys. mieszkańców nie może przynależeć do lokalnej grupy działania. Wszystkie pozostałe gminy OFAK działają w jednej z czterech tutejszych LGD. Trzy z tych grup obejmują także gminy spoza OFAK. Dają tu o sobie znać: podobieństwo fizjograficzne, a także wcześniej ukształtowane kontakty w ramach subregionu (dawnego województwa konińskiego). Powiązanie tych okoliczności powoduje, że niektóre partnerstwa na rzecz rozwoju są zawierane na zewnątrz Aglomeracji.

Zgodnie z poglądem Ł. Mikułki związki komunalne, w skład których nie wchodzi miasto centralne obszaru (tu – Konin) nie mogą być uznane jako forma integracji aglomeracji¹⁵⁵. W analizowanych przypadkach ponadto mamy do czynienia z formami nieciągłymi przestrzennie, a więc takimi, które według kryteriów opracowanych przez P. Śleszyńskiego i przyjętych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, nie mogą stanowić

¹⁵³ Statut Stowarzyszenia: <http://www.wielkopolskawschodnia.pl/statut.php> [dostęp: 20.05.2014]

¹⁵⁴ por. Uchwała Nr 763 Rady Miasta Konina z dnia 26 marca 2014 r.

¹⁵⁵ http://planowanie.metropoliapoznan.home.pl/planowanie/wp-content/uploads/2014/05/Mikula_Formy_wsp%C3%B3l_samorz_jako_kryter_delim.pdf [dostęp: 20.05.2014]

podstawy delimitacji (wydzielania) miejskich obszarów funkcjonalnych¹⁵⁶.

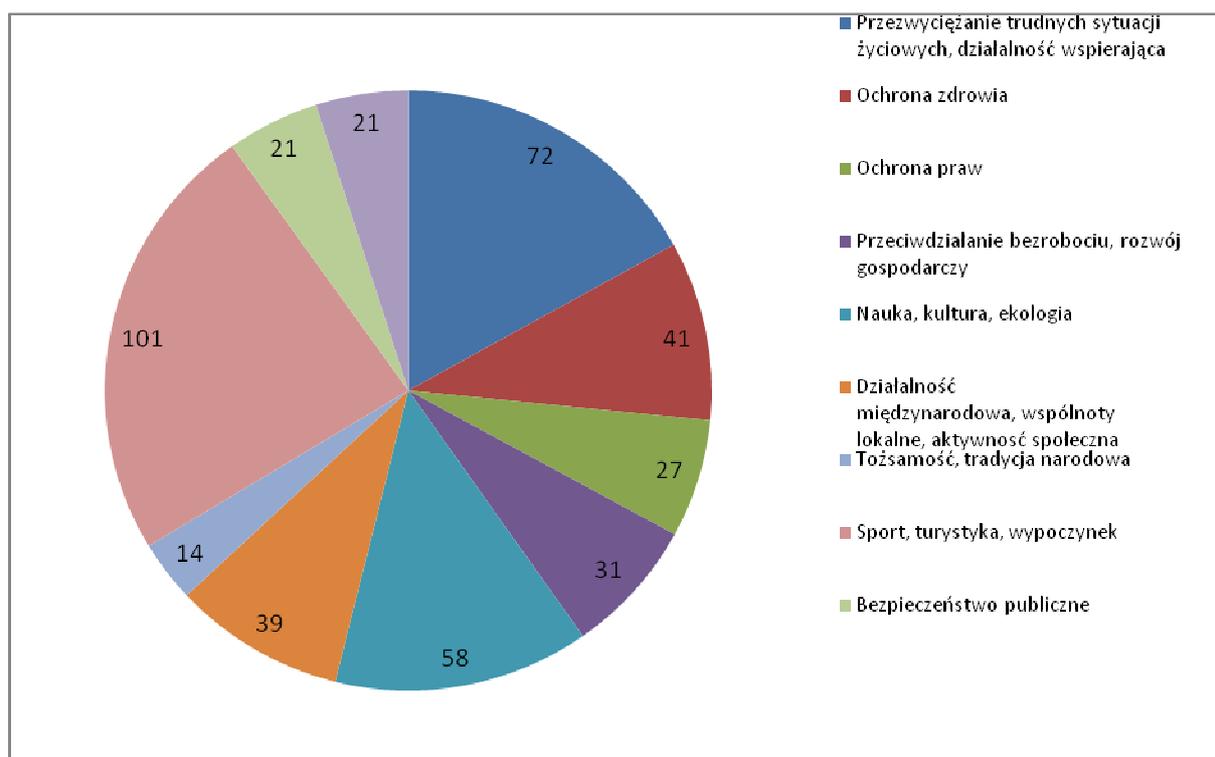
Na tym tle obszar współpracy w ramach OFAK wydaje się formą dojrzałą i – poprzez oparcie na innych zasadach – dobrze rokującą.

Wśród innych form współpracy na rzecz rozwoju lokalnego można przytoczyć działania podejmowane przy współpracy sektora edukacji i nauki z administracją samorządową. W ramach takiej współpracy PWSZ w Koninie z instytucjami lokalnymi są współprowadzone kierunki studiów podyplomowych¹⁵⁷:

- Administracja samorządowa studia organizowane we współpracy z Urzędem Miejskim w Koninie,
- Bankowość i analiza finansowa studia organizowane we współpracy z Bankiem Spółdzielczym w Koninie,
- Organizacja i zarządzanie w sektorze publicznym studia organizowane we współpracy z Urzędem Miejskim w Koninie,
- Profilaktyka społeczna i resocjalizacja studia organizowane we współpracy z MOPR.

Na terenie OFAK funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych. Do najstarszych, tradycyjnie rozpowszechnionych zwłaszcza w środowiskach wiejskich należą ochotnicze straże pożarne i koła gospodyń wiejskich.

Ryc. 27 Obszary działania organizacji pozarządowych z terenu Konina.

Źródło: Bilicka E. 2011. Marketing terytorialny i jego rola w rozwoju miasta na przykładzie Konina. UAM Poznań (praca magisterska, niepublikowana).

¹⁵⁶Śleszyński P. 2013. Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych stolic województw. „Przegląd Geograficzny” Nr 85.2, s. 173–197.

¹⁵⁷<http://www.pwsz.konin.edu.pl/pl/222/736/oferta-studiow> [dostęp: 21.05.2014]

Jak można zauważyć z powyższego wykresu, najwięcej organizacji działa w dziedzinach: sportu, turystyki i wypoczynku, na rzecz wsparcia osób w trudnej sytuacji oraz nauki, kultury i ekologii (ochrony środowiska, przyrody). Są to więc działania raczej wspierające samorządy i inne podmioty w ich działaniach, aniżeli inicjujące przedsięwzięcia o charakterze pobudzającym rozwój gospodarczy.

W tej dziedzinie większe znaczenie mają instytucje otoczenia biznesu, opisane w części dotyczącej rynku pracy i przedsiębiorczości.

Bardzo wysoko został oceniony przez przedstawicieli organizacji pozarządowych poziom współpracy z władzami lokalnymi. Wśród formułowanych postulatów na rzecz rozwoju obszaru przytoczyć można pomysł wspólnej oferty inwestycyjnej dla Aglomeracji Konińskiej.

Sytuacja budżetowa gmin Aglomeracji jest specyficzna. Mimo relatywnie wysokich dochodów symptomatyczny jest duży udział wpływów z tytułu działalności pojedynczych, dużych przedsiębiorstw lub przeciwnie – znaczny wkład subwencji i dotacji. Małe są natomiast dochody podatkowe, związane z poziomem zamożności i aktywnością gospodarczą osób fizycznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

Zauważa się niedobór rozpoznawalności i pozytywnych skojarzeń z terenem Aglomeracji. Tymczasem możliwości wypracowania nowej, rozpoznawalnej marki OFAK są znaczne.

Dotychczasowe próby współpracy samorządów w OFAK na rzecz rozwoju łączyły się z licznymi trudnościami.

Agglomeracja Konińska dysponuje znacznym potencjałem zaangażowania na rzecz rozwoju terytorium, zwłaszcza w sektorze pozarządowym. Potrzebna jest jednak koordynacja działań we współpracy z administracją i biznesem.

III. Prognoza trendów rozwojowych dla OFAK do 2030 r.

Trendy rozwojowe rysujące się przed obszarem Aglomeracji Konińskiej można ująć w dwa zestawienia. Oba odniesione będą do wyników wcześniejszej diagnozy obecnego stanu społeczno-gospodarczego OFAK (oparte tym samym na układzie treści diagnozy) oraz rozpoznania sytuacji makroekonomicznej. Pierwsze zawierać będzie zbiór tendencji i zdarzeń, także samoistnych, które bądź nie wymagają interwencji ze strony władz publicznych Aglomeracji, bądź pozostają poza kontrolą ze strony tutejszych organów. Nie oznacza to jednak, zwłaszcza w drugim przypadku, braku oddziaływania na procesy rozwojowe i sytuację Aglomeracji. Arbitralne wydzielenie tej grupy czynników od zawartej na następnych stronach opracowania jest trudne. Dlatego też na dalszych etapach procesu planowania Strategii należy czynniki te rozważyć i wziąć pod uwagę tak dalece, jak to możliwe.

1. Charakterystyka obszaru / partnerstwo (współpraca) samorządów:

- Nowe priorytety i zasady wydatkowania środków unijnych: skoncentrowane terytorialnie na obszarach funkcjonalnych, problemowych; nowe zasady rozliczania środków, skupienie na efektywności;
- Mniejsze możliwości dofinansowania przedsięwzięć w zakresie wypoczynku i rekreacji (ścieżek rowerowych, basenów).

2. Zagospodarowanie terenu:

- Ogólnie mniejsza aktywność budowlana w zakresie indywidualnego budownictwa mieszkaniowego niż w szczytowym okresie (2009), możliwy wzrost udziału „drugich domów” (małych, letniskowych, na czasowe zamieszkanie);

3. Zasoby środowiska

- Ogólna poprawa stanu środowiska z powodu mniejszej emisji i eksploatacji przez górnictwo i przemysł;
- Możliwe powiększenie zasięgu obszarów chronionych, w tym Natura 2000;
- Pogorszenie warunków dla rolnictwa z powodu przesuszenia gleb w wyniku ogólnie niskich opadów (stepowienia) i słabej retencji;
- Obniżanie się poziomu niektórych jezior i wód gruntowych związane przede wszystkim z niskimi opadami atmosferycznymi oraz, w niektórych przypadkach, z działalnością kopalni odkrywkowej;

Dwojaki są perspektywy sektora górnictwa węgla brunatnego:

- bądź utrzymanie wydobycia na dotychczasowym lub zbliżonym poziomie (w przypadku otwarcia nowych odkrywek)
- lub stopniowe wygaszenie (do 2030 r.) – zależne od polityki klimatycznej UE i decyzji rządowych. Z pewnością jednak zatrudnienie i ogólna rola górnictwa w gospodarce nie wzrośnie.

3a. Rolnictwo:

- Poprawa koniunktury na rynku mleka (zniesienie kwot mlecznych w 2015 r.);
- Odchodzenie od działalności rolniczej wielu osób – na renty / emerytury bądź do innych sektorów (łącznie z wyjazdem za granicę);

Trudno przewidzieć ogólne perspektywy dla rolnictwa, co jest uwarunkowane sytuacją na rynkach międzynarodowych i polityką rolną UE.

4. Sytuacja demograficzna i rynek pracy:

- Przejściowo stosunkowo korzystne perspektywy finansowe gmin podmiejskich i górniczych;
- Postępujące starzenie się społeczeństwa – ubytek dzieci i młodzieży, stopniowo także osób w wieku produkcyjnym;
- Wzrost liczby cierpiących na choroby wieku podeszłego i niepełnosprawnych;
- Wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze;
- Spadek liczby uczniów;
- Ograniczenie działalności konińskich szkół wyższych, zamknięcie niektórych z nich;
- Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa;
- Zmiana czynników konkurencyjności na rynku pracy – mniejsza rola „taniej siły roboczej”, większa – unikalnych zasobów i kwalifikacji, gotowości do zmian¹⁵⁸
- Wzrost liczby dojeżdżających do pracy poza OFAK.

Trudno jest przewidywać zmiany na rynku pracy, bo wiele zależy od otoczenia zewnętrznego – prawa, sytuacji makroekonomicznej, decyzji poszczególnych inwestorów. Z pewnością zwiększy się oddziaływanie ośrodków metropolitalnych (Warszawy, Poznania, być może Łodzi, Bydgoszczy z Toruniem), które oferować będą najkorzystniejsze warunki pracy, usługi i formy spędzania czasu wolnego

5. Poziom przedsiębiorczości:

- Rozwój sektora usług zleconych (outsourcingu);
- Rozwój metod pracy zdalnej i w elastycznym wymiarze;
- Większe zapotrzebowanie na zmiany kwalifikacji zawodowych, kursy i szkolenia (językowe, praktyczne);
- Rozwój agencji zatrudnienia i pośrednictwa.

Można przewidywać ogólną poprawę w zakresie działalności produkcyjnej, przemysłowej, ale trudno przewidywać skalę zmian, i branże, które na tym skorzystają. Spodziewać się można jednak ogólnego wzrostu cen energii, co wpływa zdecydowanie negatywnie na funkcjonowanie gospodarki i społeczeństwa.

6. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców:

- Możliwy wzrost liczby osób, zwłaszcza dzieci i młodzieży z zaburzeniami nastroju, depresjami, problemami w koncentracji i nauce (tendencja ogólnoswiatowa, wpływ problemów środowiskowych, rodzinnych).

7. Infrastruktura komunikacyjno – techniczna:

- Możliwe problemy z przepustowością autostrady i części ważniejszych dróg (uzależnione od koniunktury gospodarczej);
- Wzrost udziału kolei w regionalnych przewozach pasażerskich, zwłaszcza w kierunku Poznania;
- Poprawa skomunikowania Konina w zakresie pociągów i autobusów pospiesznych;

¹⁵⁸ Popiołek A. 2014. Tani jak Polak? Dość konkurowania niskimi płacami [w:] Gazeta Wyborcza (wydanie elektroniczne) 19.05.2014.

- Wzrost zapotrzebowania na transport towarów kolejną i przewozy multimodalne;
- Możliwa częściowa odbudowa transportu wodnego towarów;
- Wzrost popularności lotnictwa cywilnego o małej skali (niewielkie samoloty);
- Poprawa dostępu do internetu szerokopasmowego;
- Nadwyżki ciepła do wykorzystania w Koninie (przynajmniej w okresie po uruchomieniu spalarni);
- Zwiększone zapotrzebowanie na prąd oraz wodę na rynku lokalnym – konieczność większej ochrony źródeł wody (i być może koszty z tym związane);
- Redukcja mocy w elektrowniach konwencjonalnych z przyczyn technicznych lub prawnych / środowiskowych;
- Rozwój produkcji energii ze źródeł odnawialnych, głównie wiatru.

Ogólnie wzrasta, szczególnie w polityce UE, akcent kładziony na transport kolejowy. W przypadku OFAK istotny zwłaszcza może być zwiększony transport towarów kolejną, ale zależy to od warunków jakie powstaną po stronie operatorów, jak i od zainteresowania lokalnych podmiotów. Przewiduje się znaczny zakres prac na magistrali węglowej (Śląsk – Porty), która jak na razie nie pełni roli w obsłudze OFAK.

Trudno formułować wnioski co do perspektyw rozbudowy głównych dróg, szczególnie nowego przebiegu DK 25 z obwodnicami. Z pewnością w dającym się przewidzieć okresie nie nastąpi budowa zupełnie nowych połączeń ponadlokalnych oraz rozbudowa autostrady A2.

8. Sport, turystyka i wypoczynek:

- Wzrost popularności zdrowego trybu życia, możliwa zwiększona konsumpcja warzyw, owoców, pieczywa gruboziarnistego, mleka, ogólnie „zdrowej żywności”;
- Zwiększone zapotrzebowanie na zabiegi zdrowotne, także działalność leczniczo – uzdrowiskową;
- Wzrost liczby szkoleń wyjazdowych, konferencji i szkoleń połączonych z aktywizacją, zajęciami na powietrzu;
- Rozbudowa bazy i rozwój działalności sanktuarium w Licheniu.

Druga grupa zawiera zestawienie trendów, wobec których władze w OFAK mogą i powinny przyjąć aktywne postawy, jako że są to szanse, które należy wykorzystać bądź wesprzeć oraz zagrożenia, którym należy się przeciwstawiać, minimalizować je. Ponownie zastosowano układ odpowiadający podziałowi treści diagnozy, trendy korzystne (szanse) wyłuszczone:

1. Charakterystyka obszaru / partnerstwo (współpraca) samorządów:

- **Rozwój współzależności procesów rozwojowych i współpracy samorządów w Aglomeracji;**
- **Dostępność środków nowej perspektywy UE.**

2. Zagospodarowanie terenu:

- Postępujące rozpraszanie zabudowy, co ma wpływ zarówno na jakość funkcjonowania środowiska (np. przerwanie ciągów ekologicznych, stan wód powierzchniowych i podziemnych) jak i na finanse samorządów;
- Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego.

3. Zasoby środowiska

- Wzrost zagrożenia powodziowego związany z ekstremami klimatycznymi;
- **Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, pojawienie się oddolnych inicjatyw sąsiedzkich;**
- Dalszy wzrost zanieczyszczeń pyłowych (w tym poziomu pyłu PM10) powodowanych przez ruch drogowy.

3a. Rolnictwo:

- **Rozwój upraw energetycznych** (częściowo kosztem upraw na cele spożycia);
- **Zaprzestawanie upraw na najłabszych gruntach, zalesienie części z nich;**
- **Wykształcanie się specjalizacji w rolnictwie (głównie hodowli bydła, być może innych);**
- **Rozwój produkcji zdrowej żywności i drobnego przetwórstwa;**
- **Wzrost wykształcenia, kwalifikacji i możliwy wzrost integracji rolników.**

4. Sytuacja demograficzna i rynek pracy:

- Dalszy spadek zaludnienia w Koninie, a w przyszłości – w powiecie konińskim (zgodnie z prognozą);
- Ciągłe zmniejszanie zaludnienia w gminach peryferyjnych – w perspektywie możliwe problemy budżetowe związane z niskimi wpływami w stosunku do potrzeb;
- **Wzrost liczebności aktywnych zawodowo i sprawnych osób starszych;**
- Wzrost liczby osób w wieku podeszłym, wymagających stałej opieki.

Ogólnie znacznie wzrośnie rola osób starszych w społeczeństwie, rozwijać się będzie specjalny rynek produktów i usług dla nich dedykowanych – „srebrny sektor (rynek)”; ma to szczególne znaczenie w OFAK z uwagi na duży udział „młodych emerytów górniczych”, dysponujących stosunkowo wysoką siłą nabywczą;

- Redukcja liczby szkół;
- Dalsze obniżanie jakości rynku pracy, problem z kadrami wykwalifikowanymi;
- Upadek drobnego handlu i związany z tym regres targowisk oraz konińskiej Starówki.

5. Poziom przedsiębiorczości:

- **Wzrost ogólnego poziomu przedsiębiorczości;**
- **Stopniowe lokalizowanie nowej działalności na terenach inwestycyjnych** (profil i tempo trudne do przewidzenia);
- **Rozwój działalności wykorzystujących specyficzne zasoby Aglomeracji (położenie, surowce, dostęp do energii, wykształcenie pracowników)**
- **Rozwój placówek badawczych (także prywatnych) i otoczenia biznesu.**

6. Mieszkalnictwo:

- **Poprawa sytuacji mieszkaniowej** (powolna z uwagi na duże deficyty i brak odpowiedniego wsparcia).

7. System edukacyjny (oświata i szkolnictwo):

- **Wzrost udziału dzieci w przedszkolach i żłobkach.**

8. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców.

- Pogorszenie dostępu do lekarzy (zmniejszenie kadr, mniej poradni, krótsze godziny przyjęć);
- Dalsze pogorszenie opieki dentystycznej (mniejsza liczba stomatologów – zwłaszcza w małych miejscowościach);
- Postępujące rozwarstwienie poziomu życia w społeczeństwie, możliwe powstanie enklaw biedy (najślabiej wyposażone i peryferyjne osiedla, wsie z najśłabszym dostępem do rynku pracy).

9. Infrastruktura komunikacyjno – techniczna:

- Wzrost obciążenia dróg powiatowych i lokalnych na terenach nowej zabudowy oraz doprowadzających do Konina, Lichenia i głównych węzłów.
- **Odtworzenie szlaków wodnych dla turystyki;**
- **Stopniowy rozwój wykorzystania wód geotermalnych;**
- **Poprawa poziomu skanalizowania na terenie OFAK;**
- Wzrost obciążenia sieci wodociągowych, kanalizacyjnych na obszarach podmiejskich – możliwa większa awaryjność i koszty napraw;
- Wzrost kosztów dróg lokalnych w związku z rozproszeniem inwestycji;
- Możliwa dekapitalizacja infrastruktury w gminach peryferyjnych w związku ze zmniejszaniem zaludnienia.

10. Sport, turystyka i wypoczynek:

- **Wzrost liczby uprawiających amatorsko sport i rekreację;**
- **Rozwój różnorodnych (w tym nowych) form turystyki, w tym na terenach przemysłowych, pokopalnianych.**

Proporcje czynników korzystnych i niekorzystnych oraz ich liczba w poszczególnych obszarach mogą być przyczynkami do wskazywania w dalszej części priorytetowych obszarów i kierunków rozwoju OFAK.

Podsumowanie

Podsumowując można stwierdzić, że położenie Aglomeracji Konińskiej na skrzyżowaniu głównych sieci tranzytowych, w centrum kraju jest głównym atutem Obszaru. Jednak to, oraz atrakcyjność środowiska do zamieszkania i wypoczynku oraz korzystne tendencje w związku z:

- dostępnością różnych rodzajów energii,

i możliwościami rozwoju:

- potencjału produkcyjnego,
- specjalności logistycznej i magazynowej,
- produkcji zdrowej żywności,
- działalności turystyczno – rekreacyjnej,

mogą nie zostać wykorzystane w sytuacji:

- braku rozwoju produkcji energii z nowych źródeł,
- ubytku potencjału demograficznego,
- złej jakości rynku pracy,
- niskiej przedsiębiorczości,
- braku odpowiednich kwalifikacji i kadr,

i wynikających z tych okoliczności:

- braku inwestycji, problemów społecznych (w tym rozwarstwienia, wykluczenia, patologii),
- pogorszenia infrastruktury.

Wcześniej dokonana diagnoza obecnego stanu społeczno-gospodarczego OFAK, uzupełniona o powyższe zestawienie stanowi szeroką podstawę do wypracowania analizy SWOT i dalszych części Strategii. Strategia ma służyć bowiem i temu, by na tego rodzaju tendencje – często niekorzystne, reagować, wykorzystując także szanse rozwojowe.

IV. Analiza SWOT

1. Wprowadzenie, przebieg prac

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku Aglomeracji Konińskiej) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

- S – Strengths (silne strony), wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego podmiotu,
- W – Weaknesses (słabości), wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego podmiotu,
- O- Opportunities (możliwości), wszystko to co stwarza dla analizowanego podmiotu szansę korzystnej zmiany,
- T – Threats (zagrożenia), wszystko to co stwarza dla analizowanego podmiotu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

Na podstawie diagnozy stanu obecnego oraz warsztatów strategicznych zostały wypracowane tezy analizy SWOT.

We współpracy ze Stałym Społecznym Zespołem Konsultacyjnym udało się pozyskać informacje, których zdiagnozowanie na podstawie danych wtórnych czy poprzez badania ankietowe byłoby niemożliwe.

Warsztaty strategiczne poświęcone analizie SWOT odbyły się 29 kwietnia 2014 r. i miały na celu zidentyfikowanie mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń dla jej rozwoju. Uzyskano opinie co do ważności poszczególnych, wskazywanych na podstawie diagnozy, elementów niniejszej analizy, a także zostały wskazane priorytety – filary rozwoju.

Uczestnicy warsztatów strategicznych identyfikowali mocne i słabe strony gminy. Poszczególnym czynnikom zostały przypisane wagi punktowe. Im wyższa waga punktowa została przypisana mocnej lub słabej stronie, tym większe jest znaczenie danego czynnika dla rozwoju Aglomeracji.

Podstawowe czynniki składające się na analizę SWOT zawiera poniższa tabela. Szczegółowe zestawienie zawiera załącznik nr 2 zamieszczony w końcowej części opracowania.

Tab. 36 Mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia rozwoju Aglomeracji Konińskiej – zestawienie.

Mocne strony	Słabe strony
Korzystne położenie w przestrzeni Polski i Europy, bardzo dobra międzygałęziowa dostępność transportowa Aglomeracji, możliwości rozwoju transportu, w tym żeglugi	Niedobory współpracy samorządów w Aglomeracji
Silne powiązania funkcjonalne pomiędzy partnerami (wzmocnione działalnością PAK KWB Konin S.A.)	Ryzyko powodziowe (brak polderu Golina)
Współpraca samorządów na rzecz wspólnego rozwoju terytorium	Uciążliwości środowiskowe związane z działalnością górnictwem
Cenne walory przyrodnicze, wyznaczenie zróżnicowanych terenów chronionych	Trudne warunki dla rolnictwa (słabe gleby, małe opady)
Powszechne występowanie złóż węgla brunatnego	Niski poziom urodzeń - starzenie się społeczeństwa
Zasoby wód geotermalnych	Wysokie bezrobocie
Tradycje rolnicze	Niskie pensje i niepewność zatrudnienia, zła atmosfera w miejscach pracy
Możliwości rozwoju upraw energetycznych	Niedostosowanie kwalifikacji części osób do potrzeb rynku pracy
Względnie „młoda” struktura demograficzna	Niedobór miejsc pracy dla kobiet
Duże zasoby wykwalifikowanych pracowników z przygotowaniem technicznym	Duży udział długotrwale bezrobotnych, brak ofert pracy
Doświadczenia w skomplikowanych procesach produkcyjnych	Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, „orientacja na przetrwanie” u części mieszkańców
Atrakcyjnie położone tereny inwestycyjne	Znaczny zakres wyjazdów zarobkowych – ubytki potencjału ludnościowego i "eurosieroctwo"
Rozwinięta produkcja energii elektrycznej przy minimalizacji oddziaływania na środowisko	Niskie wydatki inwestycyjne i innowacyjność przedsiębiorstw
Dobre warunki dla energetyki odnawialnej	Słabe wyniki egzaminów maturalnych i testów gimnazjalnych
Rozpoznawalne w Polsce miejsca i obiekty (zwłaszcza Sanktuarium w Licheniu)	Niekorzystny przebieg dróg (zwłaszcza DK 25)
Duża atrakcyjność krajobrazu	Brak połączeń autobusowych pomiędzy gminami poza Koninem
Dobra znajomość zagadnień rozwoju lokalnego, wyzwań i barier rozwojowych, liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju Obszaru	Niebezpieczne odcinki dróg (brak chodników, wydzielonych ścieżek rowerowych na dojazdach do jezior)
Współpraca uczelni i instytucji otoczenia biznesu z administracją na rzecz dostosowania edukacji do potrzeb rynku pracy	Brak lekarzy specjalistów, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach

Szanse	Zagrożenia
Dostępność funduszy zewnętrznych	Zanieczyszczenie i utrata zasobów wód podziemnych
Polepszanie ogólnego stanu środowiska	Obniżanie jakości rynku pracy
Rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność	Spadek aktywności budowlanej, mniejsze zapotrzebowanie na prace sezonowe
Poprawa struktury wielkościowej gospodarstw	Problemy finansowe związane z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury na terenach staromiejskich i podmiejskich
Rozwój specjalizacji w rolnictwie	Pogłębione starzenie społeczeństwa – wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną i świadczenia społeczne
Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa	Pogarszanie się dostępu do służby zdrowia
Rozwój sieci szerokopasmowych (możliwości telepracy / rozwój e-usług)	Konflikty w społeczności związane z powiększeniem się rozwarstwienia
Rozwój elastycznych form zatrudnienia	Obniżanie dostępności do Konina i postępujące wykluczenie części mieszkańców gmin peryferyjnych
Wzrastające znaczenie szkolnictwa zawodowego, wzrastająca świadomość potrzeb rynku pracy przy wyborze kierunku nauki	Rosnąca konkurencja innych ośrodków miejskich, zwiększony odpływ mieszkańców, w tym specjalistów „drenaż mózgów”
Integracja komunikacji publicznej („jeden bilet w OFAK”)	Nasilanie się patologii związanych z rozpadem rodzin
Rozwój nowych technologii wykorzystania surowców, zwłaszcza węgla brunatnego	Dążenie do eliminacji wydobycia i wykorzystania węgla brunatnego w energetyce – „wygaszenie” Zagłębia Konińskiego
Wzrost znaczenia produkcji przemysłowej w gospodarce (reindustrializacja)	Ograniczanie perspektyw rozwoju lokalnych przedsiębiorstw przez skoncentrowanie zachęt na pozyskanie inwestorów zewnętrznych
Wzrost zapotrzebowania na energię, zwłaszcza odnawialną	Wzrost zatłoczenia i pogarszanie się stanu dróg
Możliwości integracji różnych sieci transportowych	Spadek atrakcyjności lokalizacyjnej w wyniku inwestycji na innych obszarach lub zmiany głównych kierunków i środków transportu
Rozwój uzdrowisk	Starzenie się właścicieli gospodarstw – obniżanie się potencjału innowacyjnego
Rozwój sektora SPA	Konkurencja ze strony innych rodzajów działalności – rezygnacja z produkcji zdrowej żywności
Rozwój sektora „Trzeciego Wieku” („srebrnego rynku” – „silver market”)	Wypieranie rodzimej żywności przez import

Opracowanie własne.

2. Mocne strony

Kluczowym czynnikiem rozwojowym Aglomeracji Konińskiej jest jej wysoce korzystne położenie w przestrzeni Polski i Europy i bardzo dobra międzygałęziowa dostępność transportowa Aglomeracji. Przebiegająca tutaj autostrada A2 oraz magistrała kolejowa E-20 należące do europejskiego systemu korytarzy transportowych TEN-T, zapewniają szybki dostęp do największych polskich miast: Warszawy, Łodzi, Poznania, a także do wielu krajów i głównych metropolii Europy.

Sz szczególnie cenne jest dobre skomunikowanie z Poznaniem jako stolicą województwa wielkopolskiego, dające szanse na przeniknięcie pewnych procesów rozwojowych z rdzenia regionu. Położenie takie stało się już czynnikiem lokalizacji wielu obiektów produkcyjnych, a zwłaszcza placówek logistycznych i magazynów.

Poszczególne gminy Aglomeracji Konińskiej cechują się utrwalonymi, silnymi związkami zarówno historyczno – kulturowymi jak i funkcjonalnymi z Koninem, tworząc swego rodzaju mini-region. Związki te po II wojnie światowej utrwaliła działalność PAK KWB Konin S.A. i rozbudowa zagłębia węglowego na terenie całej północnej części OFAK. W praktyce cała Aglomeracja tworzy jeden rynek pracy z centrami w Koninie i Kleczewie.

Skutkiem wykształconych powiązań (oraz procesów społeczno-gospodarczych o zasięgu ponadlokalnym, a niekiedy europejskim i globalnym) jest postępująca współpraca samorządów i coraz większa integracja wokół podobnych lub wspólnych kierunków i celów rozwoju.

Potwierdzeniem walorów naturalnych OFAK jest rozpowszechnienie, znaczny udział w powierzchni oraz różnorodność wyznaczonych form ochrony przyrody.

Cechą szczególną, wyróżniającą Aglomerację Konińską w skali kraju jest koncentracja wydobywania i produkcji energii elektrycznej na dużą skalę, w oparciu o powszechnie występujące złoża węgla brunatnego.

Zasobem niewykorzystanym, ale korzystnie rokującym na przyszłość, zwłaszcza w zakresie ochrony zdrowia, usług odnowy biologicznej i turystyki, ale także ciepłownictwa i energetyki oraz rolnictwa jest występowanie wód geotermalnych o korzystnych parametrach w podłożu niemal całej północnej części Aglomeracji. Korzystne dla rozwoju produkcji energii ze źródeł odnawialnych są warunki wiatrowe na całym obszarze.

Okolice Konina są wciąż obszarem aktywnego rolnictwa, które ma tu wielowiekowe tradycje i zachowaną ciągłość własności. Tutejsze gleby są dobrze predestynowane do upraw energetycznych, ale także hodowla zwierząt ma dobre perspektywy.

Silną stroną Aglomeracji jest stosunkowo „młoda” struktura ludności (złożona w dużej mierze z osób z wykształceniem technicznym), „odziedziczona” po poprzednim okresie dziejowym. Z istnieniem kompleksu paliwowo – energetycznego wiąże się specjalizacja przemysłowa, oparta na funkcjonowaniu powiązanych ze sobą, dużych zakładów, w których wykorzystywano złożone procesy produkcyjne, wymagające dużych nakładów i kadr.

Po dawnym potencjale Konińskiego Zagłębia Węgla Brunatnego pozostało wiele lokalizacji stanowiących cenne tereny inwestycyjne. Wiele z nich ma dostęp nie tylko do dróg, ale i do torów kolejowych czy szlaków wodnych, a także do źródeł energii elektrycznej i ciepłej o dużej wydajności.

Istotne znaczenie dla rozwoju obszaru mają też kultura i turystyka, a w tej dziedzinie – istnienie obiektów rozpoznawalnych, mogących przyczynić się do popularyzacji Aglomeracji. Czołowe miejsce w tym względzie zajmuje Sanktuarium Maryjne w Licheniu wraz ze znaną bazyliką, ale także kompleks jezior oraz rozwinięta infrastruktura noclegowa. Atrakcyjność krajobrazu OFAK wynika z rzeźby terenu, dużego udziału wód, w mniejszym stopniu lasów i różnorodności sposobu użytkowania ziemi.

Bogactwem terenu jest tutejsza społeczność, kultywująca tradycje przodków, wyjątkowo silnie zainteresowana sprawami lokalnymi. Wymiarem tego zainteresowania jest też istnienie szeregu lokalnych organizacji społecznych, dobrze rozeznanych w lokalnej problematyce i realizujących wiele zadań publicznych. Organizacje te są sprawne w staraniach o środki unijne i przyczyniają się do budowy kapitału społecznego.

3. Szanse

Najwyraźniejsze szanse rozwojowe są związane z dostępnością – możliwością korzystania z funduszy zewnętrznych, głównie z budżetu Unii Europejskiej. Kierunki wydatkowania tych funduszy, ustalone w Umowie Partnerstwa, ale i krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych i operacyjnych pozwalają na interwencję wobec większości zidentyfikowanych obszarów słabych stron Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska, ale też na wzmocnienie stron silnych, takich jak dostęp do sieci transportowych.

Również wiele innych szans jest ze sobą powiązanych. Spodziewana poprawa stanu środowiska jest korzystna z uwagi na rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność, której Aglomeracja Konińska może być czołowym producentem nie tylko w Wielkopolsce, ale i w Polsce. Rysujące się tendencję wskazują na korzystne zmiany organizacyjne w rolnictwie – poprawę struktury wielkościowej, wzrost wykształcenia rolników, popularyzowanie specjalizacji i integracji producentów rolnych. Zmiany te mogą pozwolić utrzymać rolnictwu ważną pozycję w lokalnej gospodarce. Duży potencjał wzrostu ma też przetwórstwo rolno-spożywcze

Wiele szans wiąże się też z nowymi możliwościami elastycznego zatrudnienia oraz rozwojem technologii informacyjno – komunikacyjnych (TIK), zwłaszcza szerokopasmowego internetu, pozwalającymi na zdalną pracę i dostęp do usług. Wzrasta świadomość konsekwencji wyboru drogi zawodowej przez młodzież i ponownie popularne staje się szkolnictwo zawodowe, w tym techniczne, co lepiej odpowiada charakterowi tutejszego rynku pracy.

Podróżowanie po terenie Aglomeracji ułatwić może z pewnością integracja przewoźników – koordynacja rozkładów jazdy, uzgodnienie taryf czy budowa centrów przesiadkowych o odpowiednim komforcie. Dla transportu towarów, działalności logistyczno – magazynowej, a szerzej – dla całej gospodarki korzystne są perspektywy powiązania różnych gałęzi transportu (transport multimodalny), w tym wykorzystanie licznych nieużywanych lub mało używanych torów kolejowych, ładowni, nabrzeży i szlaków wodnych.

Nadzieje wiąże się też z możliwościami produkcji energii, w tym nowych technologii wykorzystania złóż węgla brunatnego. Rozwój tych technologii oraz decyzje o ich zastosowaniu, także o kierunkach zmian w górnictwie i energetyce przebiegają jednak poza gestią samorządów Aglomeracji. Niemniej jednak spodziewać się można rozwoju nowych gałęzi i technologii produkcji, lepiej wykorzystujących lokalne zasoby, o czym świadczą tendencje reindustrializacyjne w gospodarce polskiej, a zwłaszcza za granicą.

Istotne są wreszcie szanse pojawiające się w dziedzinie turystyki czy szeroko pojętego czasu wolnego. W najbliższych latach można podjąć próby owocnego wykorzystania źródeł geotermalnych i innych walorów przyrody w celu rozwoju działalności zdrowotnej, odnowy biologicznej, krzewienia zdrowego stylu życia. Wszystkie te dziedziny zdobywają coraz większą popularność. Także znaczny i zwiększający się udział osób w wieku 50+, w tym emerytów, w społeczeństwie, wobec lepszych warunków materialnych dawnych pracowników górnictwa i energetyki może być zacznym nową specjalizacją OFAK. Dobra dostępność komunikacyjna i bliskość dużych aglomeracji może pozwolić na wykształcenie ośrodków „srebrnego rynku”, produktów, usług i wydarzeń dedykowanych dla osób starszych, lecz wciąż aktywnych.

Spodziewać się można dalszej poprawy oferty kulturalnej oraz pojawienia się nowych atrakcji turystycznych – czy to pozostałości kolei wąskotorowych, czy szlaków tematycznych, obiektów turystyki kulturowej, obiektów przemysłowych.

Szansą dla gospodarki Aglomeracji Konińskiej jest wzrost współpracy z czołowymi przedsiębiorstwami Wielkopolski, stanowiącymi bieżący rozwój i innowacji w skali kraju. Przez to może dokonać się wzrost znaczenia całego obszaru oraz umiędzynarodowienie gospodarki i przez to promocja w skali Polski i Europy. Pomoc to może w przewyżczeniu wizerunku obszaru zdegradowanego, jednostronnie postrzeganego przez pryzmat górnictwa, konwencjonalnej energetyki i przemysłu ciężkiego, który wynika z powszechnej nieznajomości OFAK w Polsce i za granicą.

4. Słabe strony

Źródła największych deficytów i barier rozwojowych Aglomeracji Konińskiej znajdują się w dziedzinie społecznej – demografii i rynku pracy. Do lat 90. XX w. tutejsza gospodarka oparta była w zasadzie na górnictwie i związanej z tym energetyce oraz energochłonnym, głównie surowcowym i ciężkim przemyśle. W pozostałych działach nakłady inwestycyjne i przemiany były niewielkie. Restrukturyzacja opisywanych sektorów w powiązaniu ze słabością pozostałych działów gospodarki (w tym rozdrobnionym, niesprofilowanym i niskotowarowym rolnictwem) spowodowały wysokie bezrobocie, a w efekcie spadek perspektyw małżeństw i rodzin - niski poziom urodzeń oraz nasilony odpływ mieszkańców, zwłaszcza młodych i wykształconych. Wyjechało także wiele osób z dobrymi kwalifikacjami praktycznymi. Przyczynił się do tego również relatywny spadek wynagrodzeń. Wiele osób pracuje poniżej swoich kwalifikacji, dla wielu osób z doświadczeniem zawodowym pracy zabrakło. Wszystko to powoduje złą atmosferę w zakładach pracy oraz pesymizm i często bierność. Od lat nasila się problem niedoboru pracy dla kobiet.

Obserwuje się przyspieszone starzenie się społeczeństwa, choć udział ludzi młodych jest wciąż relatywnie wysoki. Dalekie wyjazdy do pracy, zwłaszcza za granicę, skutkują często osłabieniem więzi rodzinnych, rozpadem rodzin i zjawiskiem „eurosieroctwa”, a w dalszej mierze – patologiami.

Agglomerację Konińską, w związku z długoletnimi korzystnymi możliwościami zatrudnienia w wielkich, państwowych zakładach, charakteryzuje niska przedsiębiorczość. Miejscowe przedsiębiorstwa nie wytworzyły wyraźnych lokalnych specjalizacji ani więzi współpracy, wiele z nich działa na zewnątrz, nie korzystając z miejscowych zasobów, ani nie inwestując na miejscu.

Problemem w kontekście opisywanych zjawisk są także słabe wyniki edukacji na

poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. Brakuje tanich mieszkań – komunalnych, na wynajem, które mogłyby zaspokajać potrzeby mieszkaniowe osób młodych i niżej sytuowanych.

Zauważa się niedobory współpracy samorządów, przyzwyczajenia z okresu polityki opartej na pionowych zależnościach od organów centralnych, w tym dysponentów środków. Procesy te zostały wzmocnione w ostatnich latach z uwagi na silną konkurencję o środki z UE. Poziom zamożności gmin jest zróżnicowany. Konin i gminy podkonińskie oraz gminy „kopalniane” mają większe możliwości inwestycyjne, pozostałe samorządy borykają się z problemami w podstawowych niekiedy sferach. Brakuje jasnego określenia celów strategicznych w wielu gminach, a także na poziomie międzygminnym i w skali Aglomeracji, a w powiecie konińskim należy wprowadzić odpowiedni system monitoringu dokumentów strategicznych.

Wiele mankamentów wykazuje szeroko pojęta gospodarka przestrzenna i stan środowiska. Narasta chaos przestrzenny związany z bezplanowym rozprzestrzenianiem zabudowy, często na terenach nieuzbrojonych lub wręcz nienadających się na te cele. Wciąż słabe jest zabezpieczenie przed powodzią, toteż obszary niżej położone są regularnie podtapiane. Stan wód powierzchniowych w wielu miejscach jest niekorzystny, co jest związane z uwarunkowaniami naturalnymi, ale także rolnictwem, gospodarką komunalną i działalnością produkcyjną. Dziesięciolecia intensywnej eksploatacji węgla i działalności elektrowni pozostawiły znaczne przekształcenia na wielu terenach, zwłaszcza deficyty wody, oraz znaczne ilości odpadów przemysłowych składowanych na terenie OFAK. Obszar charakteryzuje się ogólnie pewnymi problemami z zaopatrzeniem w wodę oraz odprowadzaniem ścieków. Poziom skanalizowania oraz gazyfikacji należą na do najniższych w województwie.

W ostatnich latach wzrósł poziom pyłowych zanieczyszczeń powietrza powodowanych przez transport, głównie samochodowy, co w powiązaniu z tzw. niską emisją z pieców i palenisk domowych powoduje zauważalne zagrożenia dla zdrowia, ludzi, zwierząt i upraw. Świadomość ekologiczna wielu mieszkańców jest wciąż niska.

Istotne problemy są widoczne także w dziedzinie usług publicznych, w tym zwłaszcza w ochronie zdrowia. W kategoriach dostępu do lekarzy – zarówno opieki podstawowej, jak i specjalistów, OFAK należy do najbardziej deficytowych w Wielkopolsce. Zbyt słabo rozwinięta jest komunikacja publiczna poza kierunkami prowadzącymi do i z Konina, co wyklucza wiele osób z aktywności życiowej, a w przypadku innych powoduje wzrost zatłoczenia dróg, niebezpieczeństwa wypadków oraz straty czasu w dojazdach. Przebieg wielu dróg które od lat czekają na modernizację jest niekorzystny, brakuje niektórych obwodnic oraz połączeń na trasie północ – południe, zwłaszcza przepraw przez Wartę. Niektóre odcinki są wręcz niebezpieczne, Chodzi zwłaszcza o dojazdy do jezior i działek rekreacyjnych, obciążone ruchem wszelkich pojazdów, ale i uczęszczane przez pieszych, a pozbawione chodników i ścieżek rowerowych. Wzrost ruchu na drogach wynika także z zaniedbania transportu wodnego i niedostrzegania potencjału przewozowego kolei.

Utrudnione jest skomunikowanie Lichenia, słabe są także powiązania – nie tylko transportowe – z Kaliszem i szerzej – z całą Aglomeracją Kalisko-Ostrowską, stanowiącą ośrodek regionalny w tej części Wielkopolski. Mimo znacznego potencjału turystycznego i rozbudowy bazy w poprzednich latach, wiele obiektów jest słabo wyposażonych lub wręcz nie spełnia współczesnych kryteriów. Brakuje zwłaszcza bazy hotelowej o różnym standardzie. Sezon turystyczny trwa zbyt krótko.

5. Zagrożenia

Z uwagi na dużą rolę czynników makroekonomicznych, regulacji prawnych, podatkowych i innych, pozostających poza obszarem decydowania władz lokalnych i samych mieszkańców, największe niepokoje budzi możliwe dalsze pogarszanie jakości rynku pracy.

Szczególną w swej skali przyczyną, która może spowodować pogorszenie sytuacji na rynku pracy i ogólny kryzys społeczno – gospodarczy na terenie całej Aglomeracji jest perspektywa likwidacji zagłębia węglowego. Zagrożeniami z tym związanymi są: dalszy wzrost bezrobocia, postępujące rozwarstwienie majątkowe i wykluczenie części mieszkańców, nasilenie konfliktów i patologii.

Powodowany tym wyjazd osób z dobrymi kwalifikacjami do innych ośrodków („drenaż mózgów”) może nasilić mechanizm obniżenia konkurencyjności całego obszaru Aglomeracji.

Skoncentrowanie wysiłków na pozyskanie inwestycji i inwestorów z zewnątrz, którzy często traktują inwestycje w Polsce jako przejściową lokatę kapitału, bez zakorzenienia w społeczności, może spowodować zmniejszenie szans miejscowych przedsiębiorców oraz brak wykorzystania wielu zasobów. Atrakcyjność lokalizacyjna OFAK z uwagi na rozbudowę połączeń transportowych w innych częściach Polski i Europy może się relatywnie obniżyć i przestać być decydującym atutem.

Kolejnymi zidentyfikowanymi zagrożeniami, które i obecnie są już zarysowane, są postępujące starzenie się społeczeństwa i pogarszanie się dostępu do służby zdrowia. Dotyczy to zwłaszcza części osób mieszkających w mniejszych miejscowościach. Starzenie się społeczności wiejskich, a więc i rolników, brak następców, grozi nasileniem stagnacji w wielu gospodarstwach, rezygnacji z inwestycji i z produkcji zdrowej żywności.

W wyludniających się gminach peryferyjnych, ale także w Koninie mogą wystąpić problemy z utrzymaniem infrastruktury komunalnej z powodu mniejszej liczby korzystających i mniejszego zakresu korzystania, a więc i niższych wpływów z podatków i opłat.

W dziedzinie turystyki problemem, który może mieć duże znaczenie jest ograniczanie dostępu do brzegów rzek i jezior spowodowane sprzedażą wielu dawnych ośrodków wypoczynkowych oraz atrakcyjnych działek.

6. Metody wyboru modelu strategii

Dalszym etapem było ustalenie:

- Czy mocne strony pozwolą wykorzystać zauważone szanse?
- Czy mocne strony pozwolą zniwelować zauważone zagrożenie?
- Czy słabe strony ograniczą możliwość wykorzystania zidentyfikowanych szans?
- Czy słabe strony spotęgują ryzyko związane z wystąpieniem zagrożeń?

(analizę przeprowadzono również w odwrotnym kierunku, tzn. od zewnątrz do wewnątrz)

- Czy szanse wzmocnią silne strony?
- Czy szanse pozwolą zniwelować słabości?
- Czy zagrożenia zniwelują silne strony?
- Czy zagrożenia uwypuklą słabości?

Odpowiedzi na powyższe pytania pozwalają zbudować macierz modeli strategii rozwoju, a ich analiza wskazuje, który model najtrafniej odpowiada na potrzeby gmin tworzących Aglomerację Konińską. Wyróżnić można cztery główne typy strategii: ofensywną, konkurencyjną, konserwatywną lub defensywną.

Strategia ofensywna cechuje jednostki, które stawiają przede wszystkim na wykorzystanie mocnych stron i nadarzających się szans. Za pomocą swoich atutów wykorzystują szanse rozwoju, a z kolei nadarzające się okazje przekładają na dalsze wzmocnienie atutów.

Strategia konkurencyjna cechuje jednostki, które nastawiają się na wykorzystywanie nadarzających się szans do eliminowania słabych stron i zamieniania ich w atuty.

Strategia konserwatywna cechuje jednostki, które planują maksymalnie wykorzystać mocne strony przy jednoczesnym zmniejszaniu znaczenia dla rozwoju nadchodzących zagrożeń.

Strategia defensywna cechuje jednostki, które bronią się przed kryzysem, eliminując słabe strony i przeciwstawiając się zagrożeniom.

6.1 Korelacje

Pomiędzy pozycjami wyszczególnionymi w analizie SWOT zostało przeprowadzone dwukierunkowe badanie korelacji (SWOT-TOWS), polegające na ustaleniu, czy np. dana mocna strona może niwelować znaczenie danego zagrożenia; i odwrotnie: czy dane zagrożenie może osłabić mocną stronę. Odpowiedzi na powyższe pytania pozwalają zidentyfikować silne powiązania (obszary problemowe), w obrębie których można rozpocząć tworzenie rozwiązań (strategii cząstkowych).

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SZANSE	STRATEGIA OFENSYWNA	STRATEGIA KONKURENCYJNA
ZAGROŻENIA	STRATEGIA KONSERWATYWNA	STRATEGIA DEFENSYWNA

Tabele z wynikami korelacji dla poszczególnych modeli oraz objaśnienia, będące podstawą do dalszych etapów Strategii zawiera załącznik 2. zamieszczony w końcowej części dokumentu. Najsilniejsze zależności zostały oznaczone w przedstawionych niżej tabelach korelacji kolorem czerwonym. Im bardziej intensywny odcień czerwieni, tym silniejsze korelacje.

7. Wyniki – wybór modelu działania strategicznego

Poniżej przedstawiono szczegółowe wyniki dla poszczególnych grup czynników, co umożliwia porównanie skali zależności.

Tab. 37 Podsumowanie korelacji w poszczególnych parach czynników rozwoju.

Badana kombinacja	Wyniki TOWS		Wyniki SWOT		Zestawienie zbiorcze	
	suma interakcji	suma iloczynów	suma interakcji	suma iloczynów	suma interakcji	suma iloczynów
szanse/słabe strony (STRATEGIA KONKURENCYJNA)	615	20,337	461	13,540	1076	33,877
zagrożenia/słabe strony (STRATEGIA DEFENSYWNA)	225	10,245	352	14,252	577	24,496
szanse/mocne strony (STRATEGIA OFENSYWNA)	272	10,676	508	18,091	780	28,767
zagrożenia/mocne strony (STRATEGIA KONSERWATYWNA)	54	2,581	146	7,081	200	9,662

Opracowanie własne.

Zauważalne niewielkie różnice między wskazaniem na trzy z czterech rozpatrywanych modeli strategii wskazują na możliwość wyboru strategii zintegrowanej, opartej na wykazanych silnych związkach między czynnikami o różnym charakterze. Pominięcie bowiem któreś z grup związków może wpłynąć niekorzystnie na ogólny rozwój Aglomeracji.

Zakłada się oparcie kierunków rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej na silnych stronach i szansach jako miejscowych (endogenicznych) przewagach konkurencyjnych oraz takie działania w stosunku do słabych stron i zagrożeń, które pozwolą je wyeliminować, zneutralizować bądź przynajmniej osłabić ich działanie.

I tak dostępność funduszy zewnętrznych może wpłynąć na możliwości wykorzystania większości zasobów OFAK, począwszy od korzystnego położenia, przez surowce, potencjał rynku pracy (w tym kwalifikacje mieszkańców, rozwinięte szkolnictwo), tradycje rolnicze, produkcyjne, a także walory naturalne, w tym wody geotermalne. Należy dbać o wzmocnienie pozycji konkurencyjnej Aglomeracji w obszarach, gdzie sytuacja jest na tle innych – dobra. Nie jest bowiem powiedziane, że przewagi tego rodzaju są niezmiennie w czasie. Tak jest ze stosunkowo dobrą ofertą kulturalną, możliwościami wypoczynku w pobliżu miejsca zamieszkania czy nawet dobrą dostępnością transportową (tu: strategia ofensywna).

Zidentyfikowane szanse mogą pozytywnie oddziaływać także na większość słabych stron, szczególnie na możliwości inwestycyjne gmin i przedsiębiorstw, poziom przedsiębiorczości i innowacyjności, problemy rolnictwa, braki w infrastrukturze. Rysuje się wiele możliwości wsparcia nowych kierunków w rolnictwie, a także szeroko pojętego rozwoju obszarów wiejskich. Nowe priorytety rozwoju gospodarczego, oparte na konieczności zapewnienia dostaw energii, wykorzystania zasobów lokalnych, nowych technologii (w tym internetu), powrotu do działalności produkcyjnej mogą odwrócić niekorzystne tendencje na rynku pracy.

Istnieją wreszcie możliwości zmiany ogólnego profilu gospodarki OFAK poprzez przesunięcie aktywności ze sfery górnictwa i niewyspecjalizowanego rolnictwa na rzecz produkcji nowych materiałów, także budowlanych, rozwoju działalności transportowej i magazynowej, produkcji i przetwórstwa zdrowej żywności, wykorzystania potencjału turystycznego i rosnącego zapotrzebowania na usługi zdrowotne i wypoczynek. Te wskazania znamionują strategię konkurencyjną.

Szczególnie istotne jest przeciwdziałanie zagrożeniom mogącym pogorszyć już niekorzystną sytuację na rynku pracy gdzie ich nagromadzenie, choć „punktowe” w skali całego zbioru czynników, jest szczególnie duże. Podobne działania należy podjąć w dziedzinie demografii, wzmacniania przedsiębiorczość mieszkańców, poprawy dostępu do służby zdrowia i innych usług, przeciwdziałania skutkom chaosu przestrzennego. Te kierunki działania należą do istoty strategii defensywnej. Także i pewne elementy strategii konserwatywnej nie mogą być pomijane, szczególnie te związane ze starzeniem się społeczeństwa.

W tak wyniku tak określonej analizy, główny problem rozwojowy OFAK formułuje się następująco:

„Aglomeracja Konińska to teren o dużych deficytach w zakresie rynku pracy i warunków życia, który nie wykorzystuje wystarczająco lokalnych zasobów, potencjału ludzkiego i korzystnej lokalizacji w środku Polski.”

Dalsze części Strategii winny być ukierunkowane na przełamanie i odwrócenie tego stanu.